

Ukk, Rigács, Zalameggyes

KÖZSÉGEK

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEINEK FELÜLVIZSGÁLATA

**KÖZIGAZGATÁSI EGYEZTETÉSI
DOKUMENTÁCIÓ**

**MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATI
HELYZETFELTÁRÓ, HELYZETELEMZŐ ÉS
HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZEINEK
DOKUMENTÁCIÓJA**

2018. december hó
Javítva: 2019. október hó

PESTTERV

PEST MEGYEI TERÜLET, TELEPÜLÉS, KÖRNYEZET
TERVEZŐ ÉS TANÁCSADÓ KFT.
BUDAPEST 1085, KÖFARAGÓ U. 9.
TEL.: 267-0508, 267-7078
E-MAIL: pestterv@pestterv.hu

TERVEZŐK NÉVSORA
UKK, RIGÁCS ÉS ZALAMEGYES
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁNAK ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVÉNEK FELÜLVIZSGÁLATÁHOZ

Szakterület	Tervezők	Jogosultság	aláírás
Településrendezés	Kissfazekas Kornélia	okl. építészmérnök, településrendezési vezető tervező TT/1 01-1298	
Településfejlesztés, társadalom, gazdaság	Károlyi János	területrendezési vezető tervező TR-13-1017	
Zöldfelületek, táj- rendezés, táj- természet- és környezetvédelem	Burányi Endre	okl. táj- és kertépítészmérnök, területrendezési vezető tervező TR1-, TT/T-, TK- 01-5014	
Közlekedés	Közlekedés Kft Rhorer Ádám	TKö 01-3157, KÉ-K	
Közműellátás, hírközlés	KÉSZ Közműtervező Kft Hanczár Zsoltné Szolóczi Bálint	okl. gépészmérnök és városrendező mérnök MK-01-2418 TE-T, TH-T, TV-T	
Tervlap szerkesztés, grafika:	Vancsóné Jánossy Zsuzsanna		
	Munkatársak		
Kulturális örökségvédelem	Máté Zsuzsanna Batizi Zoltán Jankovics Norbert	építész, műemléki szakértő szakértői sz.: 21-0073; régész, régész szakértő szakértői sz.: 17-003; művészettörténész, műemléki szakértő, szakértői sz.: 21-0016;	
Településfejlesztés, térinformatika	Botos István Csaba		
Környezetrendezés	Ráski János		
Adatgyűjtés, feldolgozás	V. Szendrői Katalin		
Ügyvezető igazgató:	Schuchmann Péter	TR1-01-5068	

Ez a mű szerzői jogvédelem alatt álló alkotás.
 Ezért a mű részben vagy egészben történő közlése, másolása vagy módosítása
 kizárólag a PESTTERV Kft. engedélyének birtokában lehetséges.

PESTTERV
 PEST MEGYEI TERÜLET, TELEPÜLÉS, KÖRNYEZET
 TERVEZŐ ÉS TANÁCSADÓ KFT.
 BUDAPEST 1085, KŐFARAGÓ U. 9.
 TEL.: 267-0508, 267-7078
 E-MAIL: pestterv@pestterv.hu

TARTALOMJEGYZÉK:

VIZSGÁLATI MUNKARÉSZEK	4
1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ	5
1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK	5
1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	6
1.3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	13
1.4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK – AZ ADOTT TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ – VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI	22
1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA	22
1.6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA	23
1.7. A TELEPÜLÉSEK TÁRSADALMA.....	23
1.8. A TELEPÜLÉSEK HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA	26
1.9. A TELEPÜLÉSEK GAZDASÁGA	27
1.10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE	29
1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK	30
1.12. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA	30
1.13. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA.....	45
1.14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA.....	47
1.15. KÖZLEKEDÉS	78
1.16. KÖZMŰVESÍTÉS.....	79
1.17. KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)	88
1.18. KATASZTRÓFAVÉDELEM (TERÜLETFELHASZNÁLÁST, BEÉPÍTÉST, BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK)	92
1.19. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY	96
1.20. TELEPÜLÉSI KLÍMA	97
HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	
1.21. A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZESETÉSE	98
HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	
1.22. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	100
1.23. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek.....	102

VIZSGÁLATI MUNKARÉSZEK

BEVEZETÉS, ELŐZMÉNYEK

Szerződés, munkaindítás

A településszerkezeti tervek, a helyi építési szabályzatok és szabályozási tervek felülvizsgálatát a 11 Veszprém megyei, Sümegi Járáshoz tartozó település Közös Önkormányzati Hivatalának megbízásából a PESTTERV Kft. a 2017-ben kötött tervezési szerződés alapján végzi.

A Gógánfai Közös Önkormányzati Hivatalhoz, tartozó települések vizsgálatát településcsoportonként dokumentáljuk, az egykori négy körjegyzőség szerinti bontásban. Ezek az alábbiak:

- Gógánfa, Zalagyömörő;
- Dabronc, Hetyefő; Megyer, Zalaerdőd;
- **Ukk, Rigács, Zalameggyes;**
- Sümegprága és Bazsi.

A településtervezési munka a szerződéskötést követően az adatbeszerzésekkel és ezek alapján a vizsgálatok elkészítésével indult 2018. tavaszán.

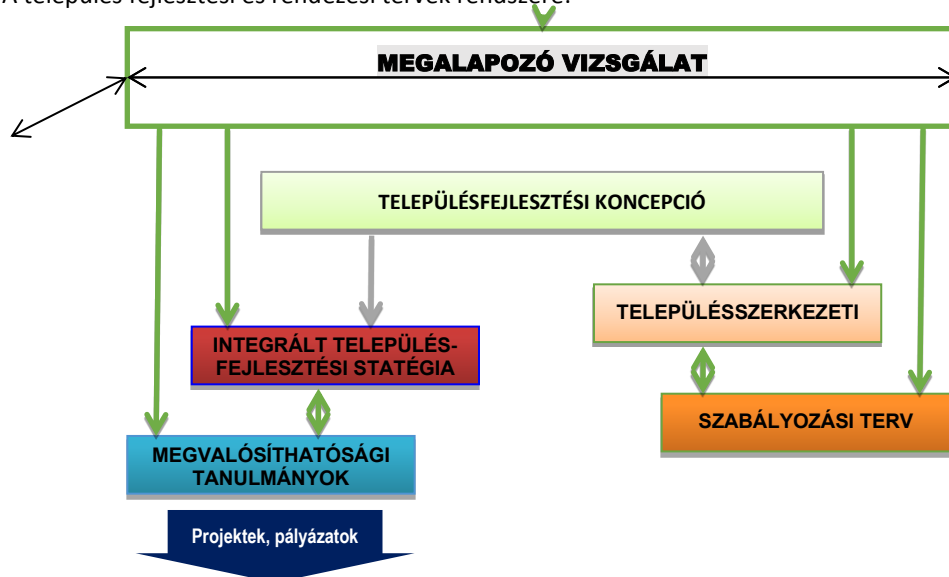
Jelen kötet UKK, RIGÁCS és ZALAMEGGYES községek vizsgálati anyagát tartalmazza.

Településrendezési tervezési feladatok

A tervezési feladat a hatályos településszerkezeti terv (továbbiakban: TSZT), a helyi építési szabályzat (továbbiakban: HÉSZ) és a szabályozási terv (továbbiakban: SZT) teljes körű felülvizsgálatának elkészítése. Ezzel összhangban a terv elkészítésének elsődleges célja az, hogy a többségében 2004-ben jóváhagyott jelenleg is hatályos tervek a megváltozott önkormányzati igényeknek és a 2013. január 1-je után hatályos jogszabályoknak megfelelő átfogó korszerűsítése, a módosított jogszabályi jelkulcsnak megfelelő átszerkesztése, továbbá az időközben felmerült tervmódosítási elképzelések beillesztése. Ennek révén létrejön egy új, aktualizált és korszerű tervdokumentáció.

A jogszabályi előírásokból, de a tervezési logikából is fakadóan a TSZT egy átfogó tervezési rendszer egyik eleme. A rendszer alapelemeit és azok egymásra épülését az alábbi ábra foglalja össze

A település fejlesztési és rendezési tervek rendszere:

A jelen dokumentumban található Megalapozó vizsgálat számos tématerületet elemezve mutatja be a települések térségi szerepkörét, társadalmi-gazdasági helyzetét, településrendezési háttérét.

HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉSEK HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

A vizsgált terület a Közép-dunántúli Régióban, Veszprém megye nyugati szélén, a Veszprémi, Zalai és a Vasi megyehatár találkozásánál helyezkedik el. A Balaton északi partjától 25-30 km-re és Budapesttől ~180 km-re nyugatra fekvő kistelepülések a sümegi járáshoz tartoznak.

Mind a 11 település Sümegi járás nyugati részén található, községi besorolású, nagyságrendjükben erősen különbözőek, mind igazgatási területüket, mind népességszámukat illetően.

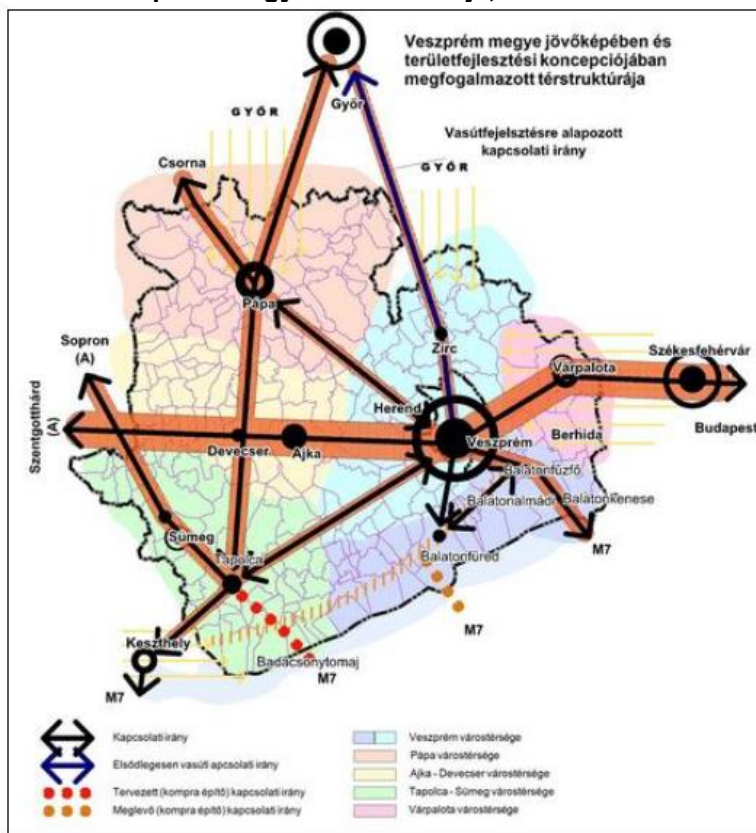
A települések közül kilenc a Sümegi járásközponttól ÉNy-ra, egymással közvetlenül összefüggő területen helyezkedik el, míg Sümegprága és Bazsi ettől elszakadva, Sümegtől délnyugatra fekszik.

A terület Budapest felől a 8. számú főútról vagy a 71. sz. főútról való leágazással érhető el, egyéb irányokból pedig a 84. sz. főúton keresztül, amely a településcsoporton áthalad és annak közúti közlekedési főtengelye. Erre kapcsolódnak több csomóponton illetve útcsatlakozással – közvetlenül vagy közvetve - az egyes községekre vezető mellékutak.

A térség vasúton is elérhető a Balatonszentgyörgy–Tapolca–Ukk–Celldömölk és a Boba – Ukk – Zalaegerszeg vonalakon. Az ukki vasúti csomópont a terület súlypontjában található, több település saját vasúti megállóval rendelkezik.

A településhálózati, térségi összefüggések részletes vizsgálatát a további alfejezetek tartalmazzák.

Veszprém megye térstruktúrája, városhálózata

Forrás: Veszprém megye területfejlesztési koncepciója, 2013

1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

A 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési időszakra való felkészülés idején *(az elmúlt években)* hazánkban alapvetően megváltoztak a terület- és településfejlesztés törvényi és szervezeti keretei. Az Országgyűlés 2014. január 3-án elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló határozatot, ezzel új irányt szabott az ország, a térségek és a települések fejlesztéséhez.

Az Országgyűlés döntése alapján a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 Konceptióban elfogadott alapelveket és stratégiai célkitűzéseket úgy a jogalkotásban, mint a szakpolitikai stratégia-és programalkotásban folyamatosan érvényre kell juttatni. Ebből következik, hogy az egyes települések tervezésénél is érvényesíteni kell *(az EU2020 Stratégiához is kapcsolódó, azzal összehangolt)* célkitűzéseket. *(Ezért indokolt – mintegy iránymutatásul - ezen országos célkitűzések számbavétele a 2014-2020 közötti időszakra szóló Integrált Településfejlesztési Stratégia megalapozó munkarészei között).*

A NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepció integrálja a hazai fejlesztési célokat és igényeket, valamint meghatározza azok területi dimenzióit, ami a 2014–20-as európai uniós tervezési és költségvetési időszakra készülő tervdokumentumok megalapozását is szolgálja, valamint az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből, illetve az EU2020 Stratégiához illeszkedve hosszú távú jövőképet, fejlesztéspolitikai célokat és elveket határoz meg az ország egésze, valamint térségei illetve települései számára. A NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepció a további tervezés – így az Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása és elfogadása - során is figyelembe veendő - horizontális szempontként határozta meg:

- a) a befogadás – a társadalmi felzárkózás támogatását,
- b) az esélyegyenlőség megteremtését, a nemzeti identitás erősítését,
- c) a fenntartható fejlődést– fenntartható növekedést,
- d) az értékmegőrzést és az intelligens növekedést;

A fejlesztési források felhasználásának NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepcióban rögzített alapelvei:

- a) nemzeti fejlesztési célok és prioritások érvényesítése,
- b) a közpénzfelhasználás a közhasznú eredményezzen,
- c) partnerség és közösségi részvétel,
- d) foglalkoztatáshoz való hozzájárulás,
- e) a természeti erőforrások mennyiségi és minőségi megőrzése, a környezet állapotának és értékeinek megőrzése, javítása,
- f) a megtermelt értékek hasznosulása a helyi közösség javára, kedvezményezettség,
- g) a területfejlesztési szempontból kedvezményezett, ezen belül a leghátrányosabb helyzetű kistérségek és települések fejlesztésére rendelkezésre álló forrásokat meghatározott támogatási szabályok alapján indokolt felhasználni,
- h) a területfejlesztési szempontból kedvezményezett, ezen belül a leghátrányosabb helyzetű kistérségekből és településekről benyújtott pályázatokat a pályázatok értékelése során a felzárkóztatás elősegítése érdekében indokoltelvényben részesíteni

A NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepció a nemzeti jövőkép elérése érdekében négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt jelölt ki.

- a) értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- b) népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- c) természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- d) térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Az átfogó célok megvalósulása érdekében specifikus és területi célkitűzések kerültek meghatározásra: A célok a társadalom és a gazdaság egészének, valamint minden ágazatnak, térségi és helyi szereplőknek szólnak, így a települések tervezése számára is kirajzolják azokat a fejlesztési súlypontokat, amelyekre a középtávú–fókuszált–fejlesztési feladatok épülhetnek.

A szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok:

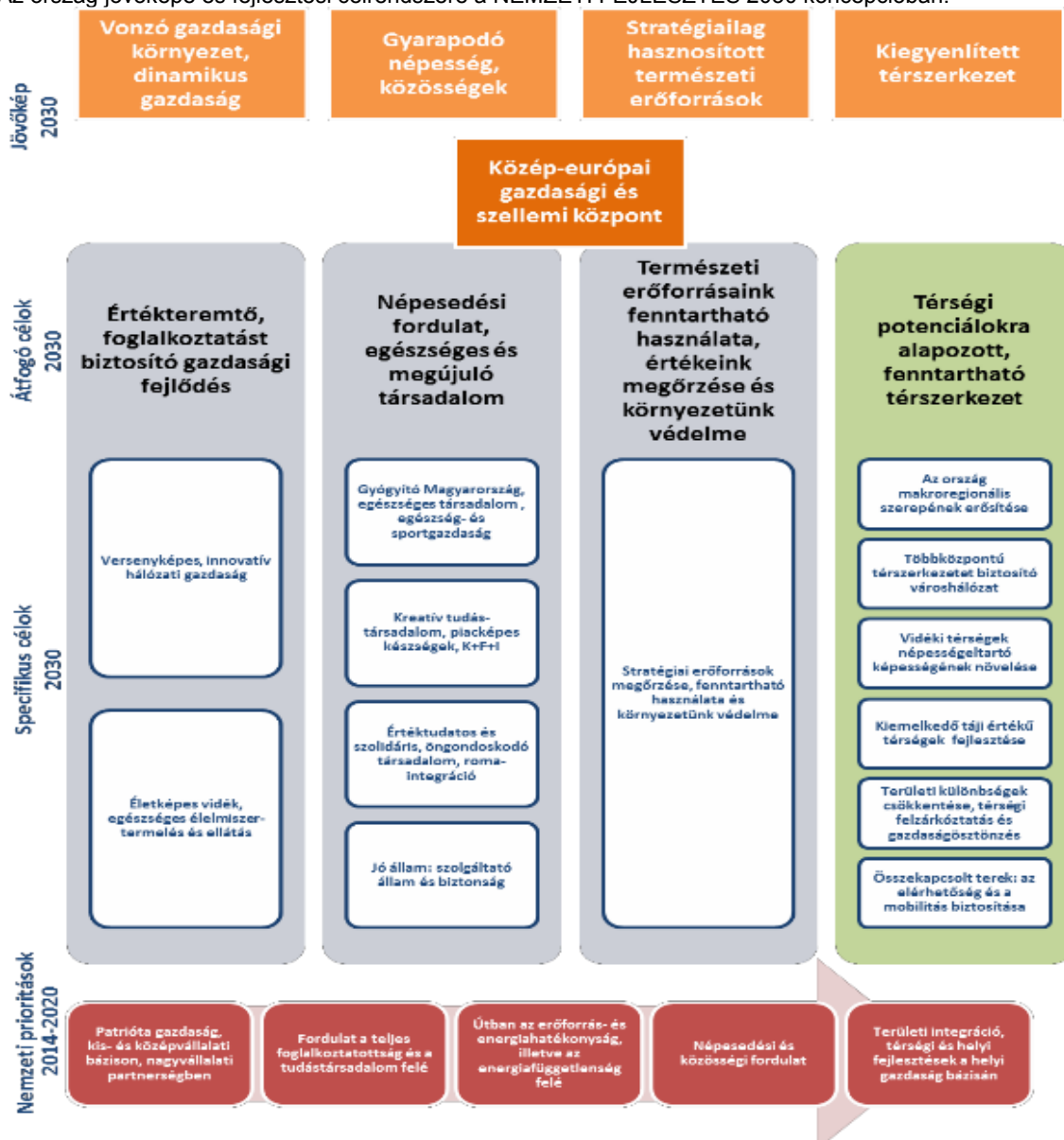
- a) versenyképes, innovatív gazdaság,
- b) gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,
- c) életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás,
- d) kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I,
- e) érték tudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom,
- f) jó állam, szolgáltató állam és biztonság,
- g) stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme,

A területi specifikus célok, amelyek a településrendezési eszközök és a településfejlesztési koncepció tervezését is érintik:

- a vidéki térségek népességeltartó képességének növelése,
- a területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése,
- összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása.

A magyar fejlesztéspolitika elsődleges keretét az Európai Unió kohéziós és vidékfejlesztési politikája, illetve a 2014–2020-as programozási és fejlesztési időszakban rendelkezésre álló uniós fejlesztési források képezik. A Koncepció a nemzeti szükségletekből és sajátosságokból kiindulva középtávon (2014–2020 között) kijelöli azokat a stratégiai fókuszokat, amelyek az ország hosszú távú céljainak megvalósulását szolgálhatják.

Az ország jövőképe és fejlesztési célrendszere a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepcióban:

A településtervezés számára iránymutatók azok a prioritások és fejlesztési tématerületek is, amelyeket a dokumentum a 2014-2020-as időszakra meghatároz.

NEMZETI PRIORITÁSOK 2014-2020	• FEJLESZTÉSI TÉMATERÜLETEK
Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben	- Innovatív gazdaságfejlesztés, kis- és középvállalkozások, stratégiai ágazatok, versenyképesség - Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság - Életképes vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat
Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé	- Foglalkoztatás növelése - Tudástársadalom megalapozása
Útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé	- Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás - Klíma- és környezetvédelem
Népesedési és közösségi fordulat	- Befogadó és gyarapodó társadalom - Gyermekvállalás ösztönzése, népesedési kihívások kezelése
Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán	- Területi integráció, területfejlesztés - Vidéki térségek, vidéki gazdaság és közösségek - Budapest és térsége vezető makro-regionális szerepkörben - Kiteljesedő Kárpát-medencei, Duna menti nemzeti és európai területi együttműködés

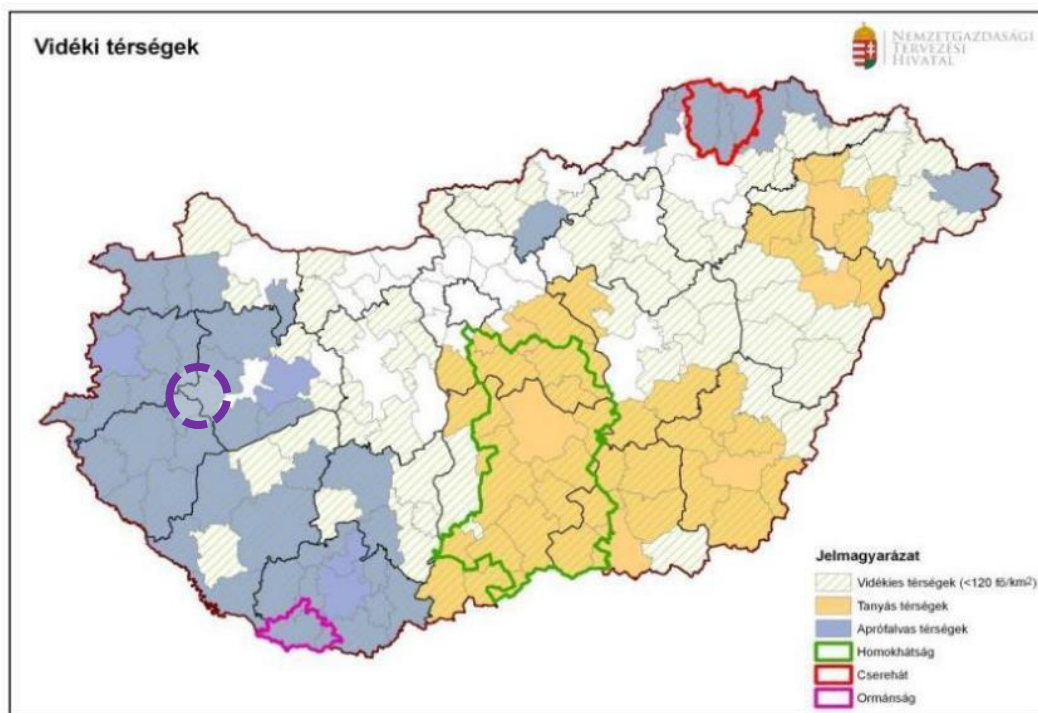
/az ábrák forrása: "Nemzeti Fejlesztés 2030"/

A város-vidék együttműködést érvényesítő várostérség fejlesztés NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepcióban meghatározott szempontjai, amelyeknek érvényt kell szerezni az egyes települések tervezése során:

- Teret kell nyerniük a várostérségi települések által közösen kialakított és megvalósított fejlesztéseknek, és csökkennie kell a települési szinten kiosztott és a pályázati úton elérhető fejlesztési közpénzek jelentőségének.
- A városi fejlesztések is a térség egészének javát szolgálják, az erőforrások települések közötti funkcionális és harmonikus elosztásával. Mindez dedikált forráskereteken, térségi együttműködésben kialakított helyi-térségi projektsomagok vagy programok formájában nyilvánulhat meg, különösen az uniós fejlesztési források felhasználásakor
- A nagyobb városainkban – különösen a húszezer fő feletti városainkban – külön erőforrásokat kell fordítani a városi központok fejlesztését szolgáló sajátos akciókra is
- Ugyanakkor kialakítandók a vidékies települések sajátosságainak megfelelő fejlesztések is, és a kettőnek szinergiában kell lennie egymással.
- A várostérségek fejlesztéseit központilag orientálni kell, összhangban a kormányzati és megyei szintű fejlesztésekkel. Fontos, hogy e tárgykör sokszínű legyen, lehetőséget adva a komplex és integrált megközelítések alkalmazására, kiterjedve a települési infrastruktúrára, a közösségi és közúti közlekedésre, a gazdaságra és helyi gazdaságra, a foglalkoztatásra, a közszolgáltatásra, a társadalmi felzárkózásra, a tudatformálásra vagy akár a képzésekre.
- Minden területi alapú tematikus fejlesztés esetében törekedni kell arra, hogy a beavatkozás terei itt is egy vagy több várostérségből épüljenek fel (pl. a területpolitika vagy egyes ágazati politikák kiemelt térségei). Így válhat a fejlesztések területi „építőelemévé” a valós helyi szintű térszerveződés.
- Együtt-tervezés: nemcsak a közpénzekből megvalósuló térségi fejlesztésekben, de a települések gazdálkodásában és tervezésében (ld. terület- településrendezési- és településfejlesztési tervezés, helyi adópolitika) is a térségi, a várost és vonzáskörzetét szerves egységben kezelő szemléletet és gyakorlatot kell alkalmazni.
- Törekedni kell a természeti környezet értékeinek megőrzésére, a belső városi zöldfelületek és a várost övező ökológiailag értékes területek közti kapcsolatok erősítésére.

Stratégiai várostérség-fejlesztés követelményei a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 dokumentum szerint:

- Nemzeti szinten összehangolt, reális adottságokra alapozott, városgazdasági szempontokat is integráló várostérség fejlesztési, és különösen várostérségi gazdaságfejlesztési stratégiák kidolgozása és végrehajtása szükséges a nemzetgazdasági növekedés élénkítése érdekében
- Olyan városi jövőképek kialakítására van szükség, melyek egységes koordináció révén elősegítik, hogy a városok térségi és gazdasági szempontoknak is megfelelő integrált stratégiai szemléletet képviselhessenek, melyekben a térségalkotó, hasonló adottságokkal rendelkező települések egymás fejlesztési intézkedéseit nem kioltva, hanem összehangolt tervezésük és fejlesztéseik révén hatékonyabb és fenntarthatóbb rendszereket alakítanak ki, egyeztetve a helyi társadalom képviselőivel, a települést használó csoportok preferenciáival.

Vidéki térségek meghatározásán belül a dokumentum kitér az *Aprófalvas térségek* fejlesztését szolgáló fejlesztéspolitikai feladatok meghatározására is. Jelen tervezési terület is ebbe a kategóriába tartozik, amint ezt a fenti országos ábra is szemlélteti.

Erre a térségtípusra a Stratégia „Az életképes vidék – vidékfejlesztési prioritás” címszó alatt foglalja össze fejlesztéspolitikai célokat és feladatokat.

A Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentum „Az életképes vidék – vidékfejlesztési prioritásai” az alábbiakat tartalmazzák:

- Vidéki foglalkoztatás növelése.
- Város-vidék kapcsolatok helyreállítása.
- A vidék gazdaságának több lábra állítása, helyi, térségi gazdasági autonómia erősítése. Gazdaságfejlesztési műhelyek, szervezet- és kapcsolatrendszer kialakítása, erősítése.
- A helyi termelés, feldolgozás és fogyasztás összehangolása, a gazdasági tevékenységek, tranzakciók térségen belül tartása.
- A vidéki népesség egészségügyi ellátásának fejlesztése.
- A vidéki települések, falvak közösségi szolgáltatásainak erősítése
- A vidéki települések infrastrukturális fejlesztése, elérhetőség-javítás.
- A vidék kulturális és épített örökségének megőrzése, helyreállítása, fenntartható fejlesztése, a turizmusba való bekapcsolása.
- A vidékfejlesztés szellemi, szemléleti, kulturális megalapozása, tudásátadás.
- A vidékfejlesztés képzési, szakmai bázisainak kialakítása, erősítése.
- Fontos a helyi termelés, feldolgozás és értékesítés összehangolására ösztönző rendszer kidolgozása. Lényeges a helyben termelt áruk és szolgáltatások helyi értékesítése adóvonzatainak átgondolása, erős csökkentése, esetleg adómentessé tétele, továbbá a bürokrácia terheinek mérséklése.

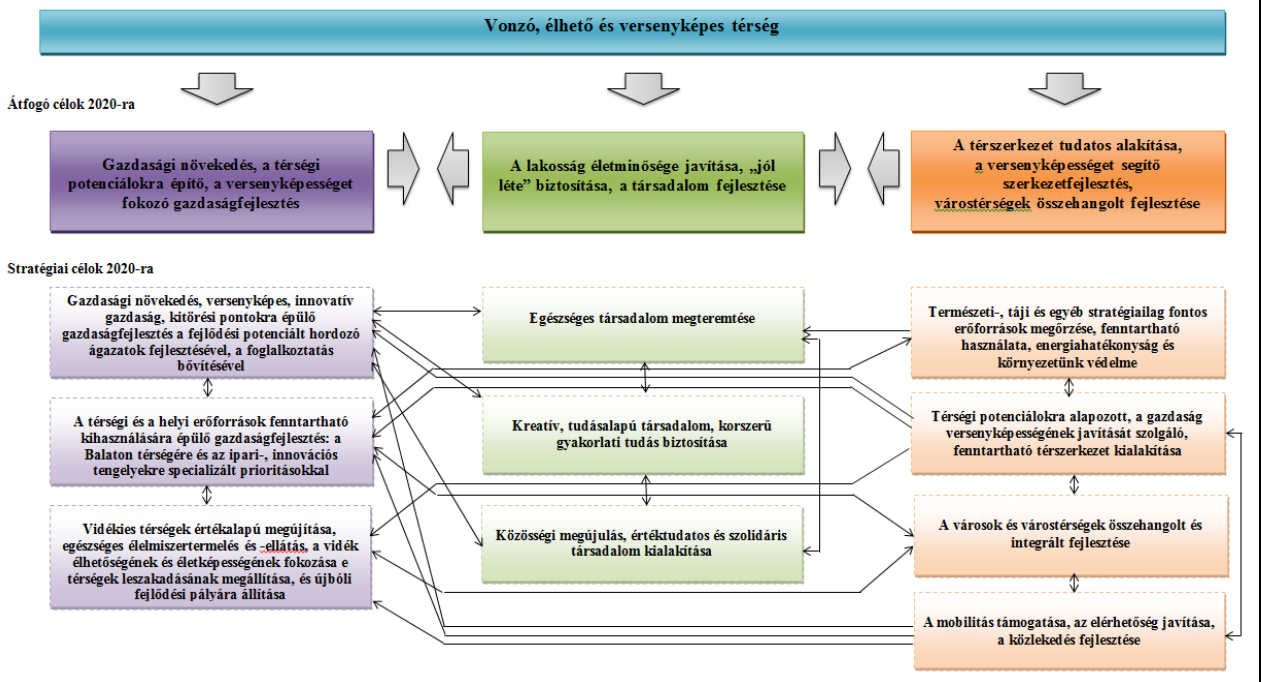
- A civil szervezetek és az önkormányzatok kapcsolatainak erősítése, feladatátvállalások ösztönzése.
- A föld és birtokpolitika rendezése.
- A vidékfejlesztés támogatási rendszerének összehangolása (hazai és EU-s források), hogy a lehetséges szinergiák egymást erősítsék.

VESZPRÉM MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Veszprém megye fejlesztésének átfogó céljai, valamint azok elérését szolgáló stratégiai fejlesztési célkitűzések szorosan kapcsolódnak a „Nemzeti Fejlesztés 2020” dokumentumban meghatározott fenti országos célrendszerhez, mivel az országosan kitűzött célok elérése Veszprém megye érdekeit is jól szolgálják.

Veszprém megye területfejlesztési koncepciójának célrendszere

A jövőkép fő elemei 2030

forrás: Veszprém megye területfejlesztési koncepciója

A megyei területfejlesztési koncepció készítése időben megelőzte a Balaton térség fejlesztési koncepciójának készítését (a megyei koncepció 2015-ös részleges felülvizsgálata kizárólag a humánfejlesztéspolitikai célokkal történő kiegészítésre szorítkozott). Ezért a megyei területfejlesztési koncepció a Balaton térségre korábban készült, 2007-es területfejlesztési koncepció céljait vette át, amit fenti okokból itt most nem ismertetünk. A megyei fejlesztési koncepció térséget érintő céljai a következőkben foglalhatók össze:

Veszprém megye fejlesztési koncepciója megerősíti a Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentumnak a térség fejlesztésére vonatkozó sajátos célkitűzéseit és további célkitűzésekkel egészíti ki. Ezekhez a sajátos megyei célkitűzésekhez Sümeg térsége is kapcsolódhat:

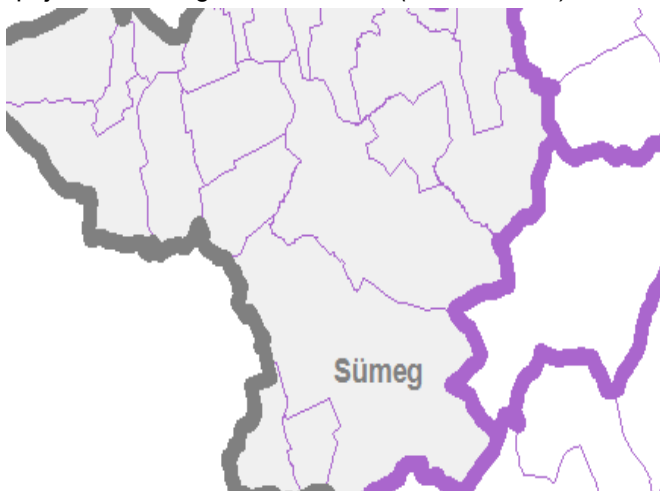
- A Balaton-felvidék és a Bakony (Bakonyalja) fejlesztésének összekapcsolása a térség egésze turisztikai potenciáljának bővítése érdekében. A Bakony hegység jellege, aprófalvai települési és építészeti karaktere, a tájkép gazdagsága, a kiterjedt erdőségek, a gazdag vadállomány olyan potenciálok, amelyek – a térségek közötti kapcsolatrendszerek erősítése estén – jól egészítheti ki a Balaton térség turisztikai kínálatát. Az összehangolt fejlesztés hozzájárul a Bakony és a Bakonyalja potenciáljai kihasználásához, az érintett településeinek fejlődéséhez, a Balaton térsége vonatkozásában pedig a turisztikai kínálat gazdagításához, az üdülési szezon meghosszabbításához.

A MEGYEI KONCEPCIÓ SÜMEGI JÁRÁSRA VONATKOZÓ CÉLKITŰZÉSEI AZ ALÁBBIK

Sümeg várostérsége

Pozicionálás

Veszprém megye egyik legkisebb téregysége, ahol a megye területének 6,6%-án él a lakosság 4,4%-a, 16 ezer fő. Népessége átlagot meghaladó mértékben csökken. Hátrányos helyzetű, kiemelkedő adottságokkal nem, de jelenős turisztikai vonzerővel bíró agrártérség, ahol érződik Zala megyéből (*Zalaegerszeg, Jánosháza és Sárvár*) Vas megyéből pedig Jánosháza gazdasági kisugárzása (*elsősorban a foglalkoztatásban*). A ténylegesen egységet alkotó települések köre (*a járás területén túl*) kiterjed Zala megye területén a megyehatárszéli Zalaszentő Sümegcsehi, Mihályfa, Vas megye területén pedig Nyírád településekre. Sümeg és Tapolca ikervárosok. Térségük együttesen képez funkcionális várostérséget a Balaton nyugati kapujában. Sümeg műemlékváros (*barokk város*).

Fejlesztési célok

Térségi együttműködés jobb térségi pozíciók elérése érdekében

- A testvérvárosi együttműködés erősítése, az egymástól mindössze 18 km-re fekvő két város (*Sümeg és Tapolca*) közös várostérségként való együtt pozicionálása, összehangolt fejlesztése érdekében.

A térség gazdaságának fejlesztése

- Befektetők térségbe vonzása, a munkahelyteremtés támogatása a népességmegtartó képesség erősítése.
- A népesség (*kiemelten a fiatalok és középkorúak*) képzettségének emelése olyan irányokban, amelyben lehetőség van a helyben (illetve a térségben) való foglalkoztatásra. A képzett munkaerő helyben tartása.
- Stratégiai ágazatként a környezetipar támogatása és fejlesztése, ökoparkok létrehozása (*hulladékok feldolgozása, építési törmelékek feldolgozása, az összegyűjtött üveg újrahasznosításával összefüggő gazdasági fejlesztések és technológiában rejlő lehetőségek kihasználása.*)
- A víz, az élelmiszer és a megújuló energiaforrások a térség gazdasági fejlődésének alapjai
- Mezőgazdálkodási termék-utak kidolgozása, ehhez kapcsolódóan az élelmiszer feldolgozás. Konzervgyár.
- Ivóvíz palackozás fejlesztése (*a zalaszentgróti ásványvíz ivóvízként való hasznosítása*)
- Az ökogazdálkodás támogatása és elterjesztése (*a helyben termelés, a feldolgozás, az értékesítést segítő szövetkezési formák támogatása a helyi piacokon túlmenően a regionális piacok szolgálatában*)
- Az erdővagyon + az élelmiszertermelésen felül megtermelhető biomassza hasznosítása (*a térségben felmért potenciálok és lehetőségek többirányú hasznosításával*)
- Kézimunka-igényes termékek előállításának támogatása, kézműipar bővítése a családok megélhetésének támogatására
- A gazdasági terület bővítése Sümegen, új vállalkozások letelepítése érdekében

Turizmus fejlesztése:

- A kiváló termálvíz hasznosítása (a *strand továbbfejlesztése, közintézmények termálvízzel fűtése*)
- A Tapolca-Sümeg-Hévíz-Keszthely turisztikai együttműködésben rejlő lehetőségek kihasználása, az attrakciók térségi rendszerbe szervezése
- Térségi koncepció készítése a falusi turizmus fejlesztésére (a *falusi vendégfogadás kapacitásainak bővítésére, a meglévő szálláshelyek minőségének és szolgáltatásainak bővítésére, térségi rendezvények összehangolására*)
- Lovasturizmus
- A vallási turizmus fejlesztése (*Sümeg, Zalaszentmihály, Rigács*)
- A vadászturizmus fejlesztése minőségi szálláshelyek kialakításával, a kastélyok és a kúriák hasznosítása

Térszerkezet fejlesztése

- A 77-es út országos főúttá fejlesztése
- A 83-as és a 84-es fejlesztése
- A Balaton megközelítésének javítása
- A megyehatárokat átlépő mellékutak fejlesztése a térség átjárhatóságának (a munkahelyek elérhetőségének javítása érdekében)
- Kerékpárutak bővítése (*kiemelten Sümeg és Tapolca között*)

Települések fejlesztése

- A műemlékek felújítása, a püspöki palota belső felújítása a hasznosítás, rendezvények tartása érdekében
- Templomok korszerűsítése, felújítása
- Városrehabilitáció keretében a térrendszerek megújítása a buszpályaudvar helyett köztér kialakítása

Környezetfejlesztés

- Az alternatív energiaforrások felhasználásának támogatása (napenergia és termálvíz hasznosítás)
- Klímaváltozásra való felkészülés (erdőterületek bővítése, alternatív energiaforrások hasznosítása)
- A karsztvízkészlet kiemelt védelme és hasznosítása, az ivóvíz javítási program folytatása
- A vízrendezés, a lezúduló vizek visszatartása, víztározók létesítése

Sümeg várostérségéhez (járáshoz) tartozó települések: Sümeg térség(járás)központ, Bazsi Bodorfa Csabrendek Dabronc Gógánfa Gyepükaján Hetyefő Hosztót Káptalanfa Megyer Nemeshany **Rigács** Sümegprága Szentimrefalva **Ukk** Veszprémgalsa Zalaerdőd Zalagyömörő **Zalamegyes** Zalaszegvár.

1.3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

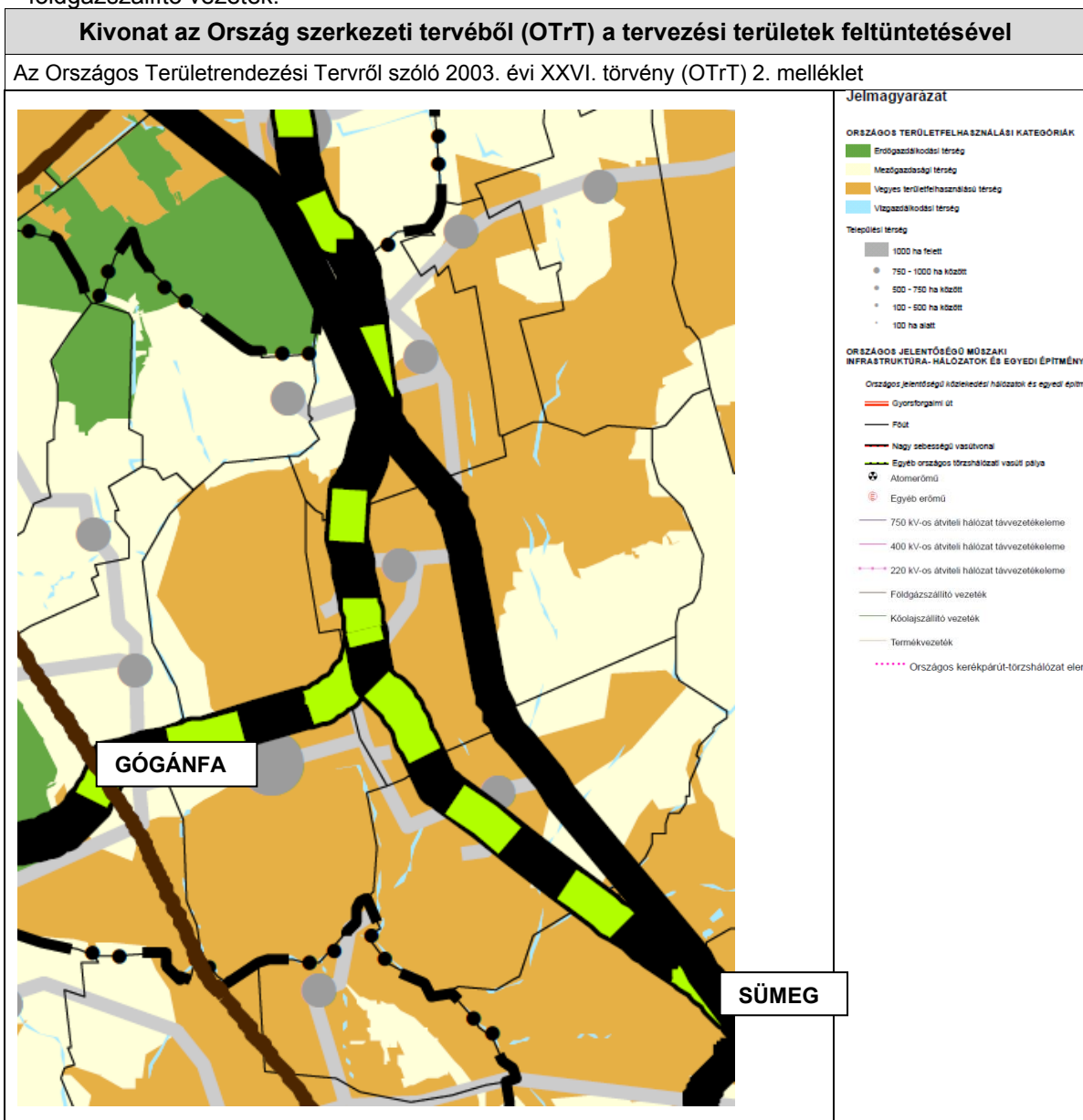
A települések területét az alábbi területrendezési tervek érintik:

- A 2003. évi (2008-ban, majd 2013-ban módosított) XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről (továbbiakban: OTrT)
- Veszprém megye Területrendezési Terve (2011).

OTrT

A magasabb rendű hatályos tervek közül az OTrT kötelező előírásainak lényegesebb elemei a következők, a vizsgált területre nézve:

- a beépített területek elvileg a települési térségbe tartoznak, de a kistelepülések belterülete csak kör-szimbólumként jelenik meg a térszerkezeti terven.
- a be nem épített területek a mezőgazdasági, az erdőgazdálkodási és a vegyes területfelhasználású térségbe tartoznak.
- a területet a közlekedési főhálózat elemei közül érinti a 84.sz. főút és az egyéb országos törzshálózati vasúti pálya elemei;
- az országos közműhálózatok közül pedig a 400 kV-os távvezeték és a nagynyomású földgázszállító vezeték:

AZ ORSZÁGOS TERÜLETFELHASZNÁLÁSI KATEGÓRIÁKRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK	
TELEPÜLÉSI TÉRSÉG A területfelhasználási kategóriára vonatkozó OTTr előírások: <i>(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)</i> 2. § E törvény alkalmazásában: 33. <i>települési térség:</i> országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe a település belterülete, valamint a belterületen kívüli beépített és beépítésre szánt területek tartoznak, 6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: d) a települési térséget legalább 75%-ban települési térség kategóriába kell sorolni; (2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: d) a települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható;	
VEGYES TERÜLETFELHASZNÁLÁSÚ TÉRSÉG A területfelhasználási kategóriára vonatkozó OTTr előírások: <i>(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)</i> 2. § E törvény alkalmazásában: 39. <i>vegyes területfelhasználású térség:</i> országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, ahol a mezőgazdaságnak és erdőgazdaságnak egyaránt meghatározó szerepe van, és a mezőgazdasági területek és erdőterületek mozaikossága jellemző, 6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: c) a vegyes területfelhasználású térséget legalább 75%-ban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy vegyes területfelhasználású térség kategóriába kell sorolni; (2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: c) a vegyes területfelhasználású térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, erdőterület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen nagyvárosias lakóterület kivételével bármely települési területfelhasználási egység kijelölhető	
ERDŐGAZDÁLKODÁSI TÉRSÉG A területfelhasználási kategóriára vonatkozó OTTr előírások: <i>(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)</i> 2. § E törvény alkalmazásában: 6. <i>erdőgazdálkodási térség:</i> országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe olyan meglévő erdőterületek és erdőtelepítésre alkalmas területek tartoznak, amelyeknek erdőgazdálkodásra való alkalmassága termőhelyi viszonyaik alapján kedvező és az erdőtelepítés környezetvédelmi szempontból is szükséges vagy indokolt, 6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: a) az erdőgazdálkodási térséget legalább 75%-ban erdőgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni; (2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: a) az erdőgazdálkodási térséget legalább 85%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni; 7. § (1) Az Országos Erdőállomány Adattár szerint erdőterületnek minősülő területet a településrendezési eszközökben legalább 95%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni. (2) A közlekedési, az elektronikus hírközlési, továbbá az energetikai vonalas infrastruktúra-hálózatok erdőterületen áthaladó szakaszai mellett csak a forgalom lebonyolítását és biztonságát, az elektronikus hírközlés működését, illetve a villamos energia és más energiahordozók továbbítását közvetlenül szolgáló építmények helyezhetők el.	
MEZŐGAZDASÁGI TÉRSÉG A területfelhasználási kategóriára vonatkozó OTTr előírások: <i>(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)</i> 2. § E törvény alkalmazásában: 18. <i>mezőgazdasági térség:</i> országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelyben elsősorban mezőgazdasági művelés alatt álló területek találhatók, 6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: b) a mezőgazdasági térséget legalább 75%-ban mezőgazdasági térség kategóriába kell sorolni; (2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: b) a mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki; 8. § (1) Borvidéki település szőlő termőhelyi katasztere I-II. osztályú területeihez tartozó földrészlet – a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével – beépítésre szánt területté nem minősíthető. (2) Az Országos Gyümölcs Termőhelyi Kataszter I. és II. osztályú területeihez tartozó földrészlet – a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével – beépítésre szánt területté nem minősíthető.	

VÍZGAZDÁLKODÁSI TÉRSÉG**A területfelhasználási kategóriára vonatkozó OTrT előírások:**

(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)

31/A. § (1) E törvénynek az egyes törvények területrendezéssel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCXXIX. törvénnyel (a továbbiakban: MTv.) megállapított rendelkezéseivel a megyei területrendezési terveket 2015. december 31-ig összhangba kell hozni.

c) a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló 2005. évi LXIV. törvényben (a továbbiakban: BATrT.) megállapított térségi területfelhasználási kategóriákon belül

cb) a vízgazdálkodási térség vonatkozásában az e törvénynek az MTv.-vel megállapított 6. § (2) bekezdés e) pontjának előírását kell alkalmazni,

2. § E törvény alkalmazásában:

43. vízgazdálkodási térség: országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe Magyarország felszíni vízrajzi hálózata (vízfolyások és tavak) és parti sávja tartozik.

6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:

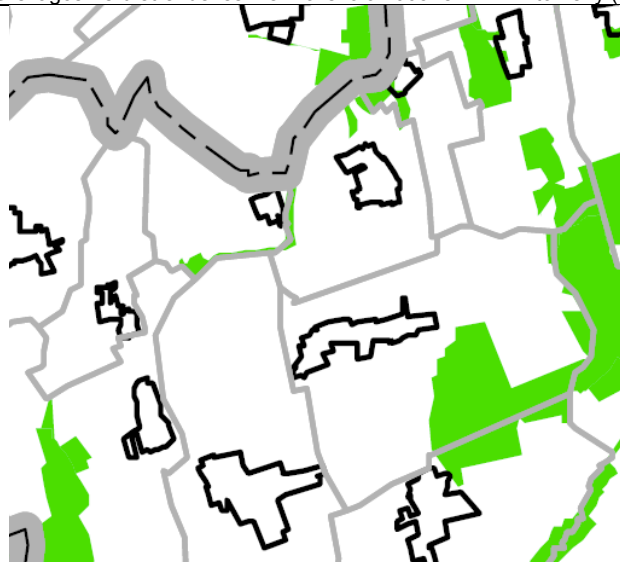
e) a vízgazdálkodási térséget legalább 90%-ban vízgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni;

(2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:

e) a vízgazdálkodási térséget legalább 85%-ban vízgazdálkodási terület vagy természetközeli területfelhasználási egységbe kell sorolni;

Országos Területrendezési Terv övezeti érintettségei és a vonatkozó előírások**1. Országos ökológiai hálózat övezete**

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) 3/1. melléklet

Jelmagyarázat

Országos ökológiai hálózat övezete

Alaptérképi elemek

Országghatár

Megyehatár

Közigazgatási határ

Települési térség

**Mindhárom település
külterületét érinti az övezet**

Országos ökológiai hálózat övezete**Az övezetre vonatkozó OTrT előírások:**

(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)

2. § E törvény alkalmazásában:

24. országos ökológiai hálózat: országos területrendezési tervben megállapított övezet, amelybe az országos jelentőségű természetes és természetközeli területek, valamint az azok között kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók egységes, összefüggő rendszere tartozik, és amelynek részei a magterületek, az ökológiai folyosók és a pufferterületek,

13. §(1) Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória, illetve olyan övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.

(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.

(3) Az országos ökológiai hálózat övezetét a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervekben magterület, ökológiai folyosó, valamint pufferterület övezetbe kell sorolni.

Az övezetre vonatkozó OTrT előírások:

(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)

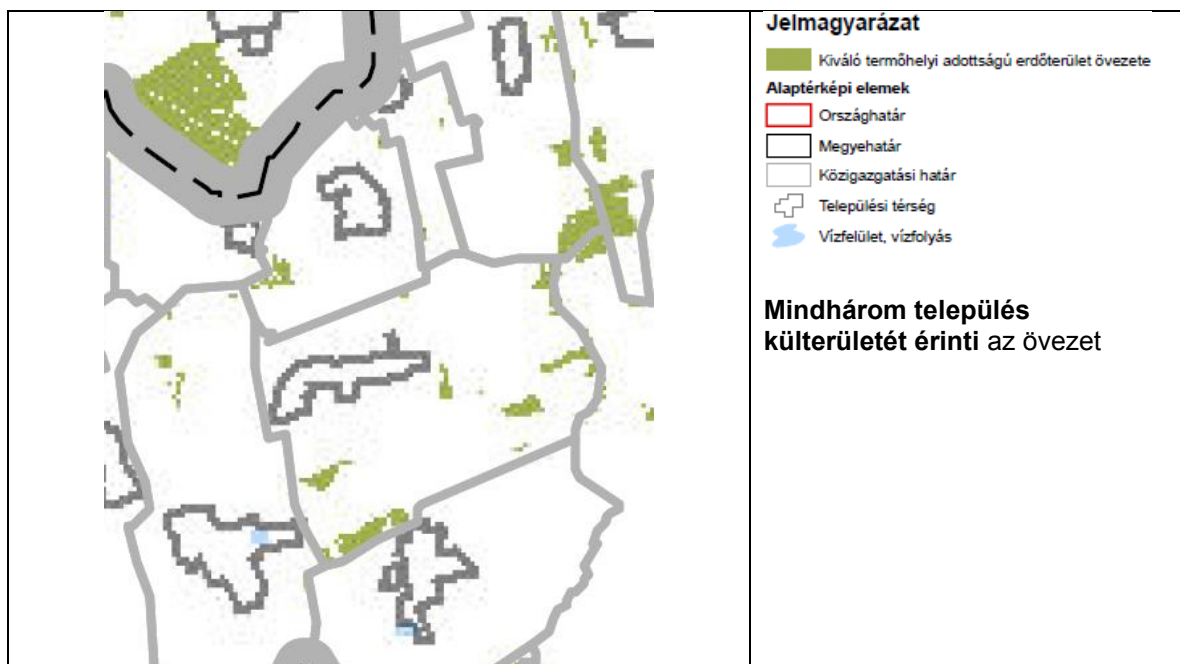
2. § E törvény alkalmazásában:

17. magterület: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont,

17. §(1) Az övezetben beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

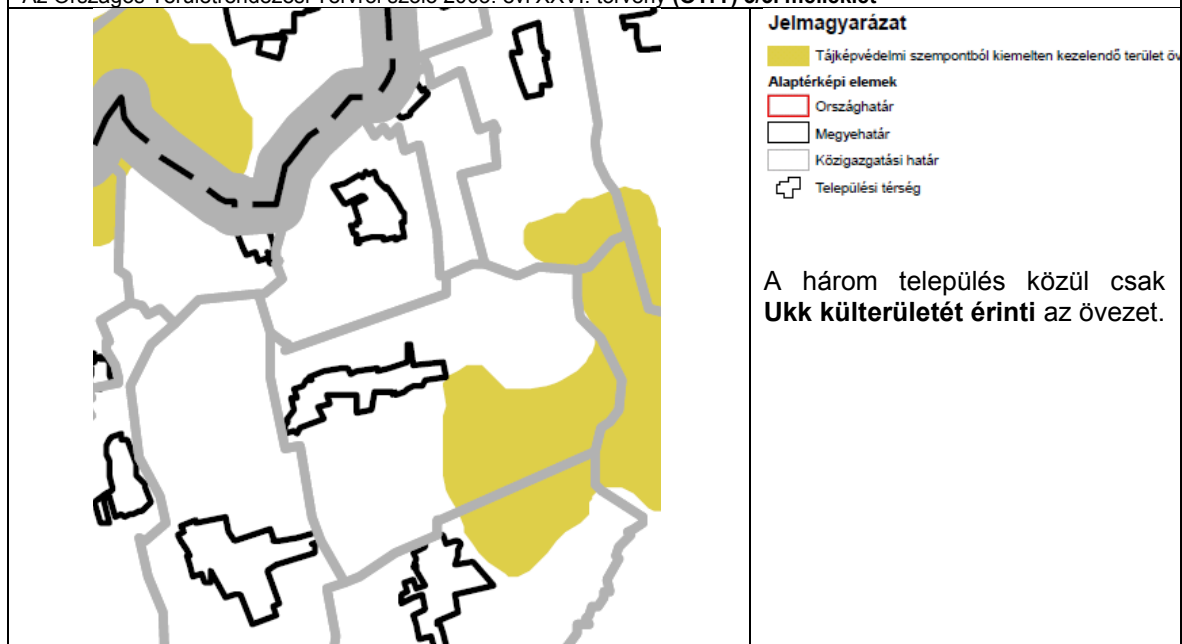
- a települési területet a magterület vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és
- a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e a magterület, a magterület és az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése. (4) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhetők el. (6) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető. 13. §(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet. ökológiai folyosó övezete – Az övezetre vonatkozó OTtT előírások: (a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint) 2. § E törvény alkalmazásában: 26. ökológiai folyosó: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan területek – többnyire lineáris kiterjedésű, folytonos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok – tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek, és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, pufferterületek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására, 18. §(1) Az ökológiai folyosó övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha: a) a települési területet az ökológiai folyosó vagy a magterület és az ökológiai folyosó körül zárja, és b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja. (2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése. (4) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek az ökológiai folyosó és az érintkező magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhetők el. (5) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető. 13. §(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet. puffer terület övezete – Az övezetre vonatkozó OTtT előírások: (a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint) 2. § E törvény alkalmazásában: 27. pufferterület: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan rendeltetésű területek tartoznak, amelyek megakadályozzák vagy mérséklék azoknak a tevékenységeknek a negatív hatását, amelyek a magterületek és az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek, 19. § Pufferterületen a településszerkezeti terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhet ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti. 13. §(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.	4. Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTtT) 3/4. melléklet kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete – Az övezetre vonatkozó OTtT előírások: (a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint) 2. § E törvény alkalmazásában: 15. kiváló termőhelyi adottságú erdőterület: országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe az őshonos fafajokból álló erdőtülszások fenntartására leginkább alkalmas és az erdő hármass rendeltetését – védelmi, gazdasági, közjóléti – egymással összhangban a legmagasabb szinten biztosítani képes erdőterületek tartoznak, 14. § (1) Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki. (2) Az övezetben külszíni bányatelek megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.
---	--

5. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) 3/3. melléklet

tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

– Az övezetre vonatkozó OTrT előírások: (a 2015. január 1-én hatályba lépő módosítások szerint)

2. § E törvény alkalmazásában:

32a. tájképi egység: tájban előforduló és vizuálisan összetartozónak tekinthető természetes és antropogén tájlemek együttese, amely a látvány szempontjából meghatározott karakterrel jellemezhető,

32b. tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület: országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak,

14/A.§(1) A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete területét a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv és annak alapján a településszerkezeti terv pontosítja.

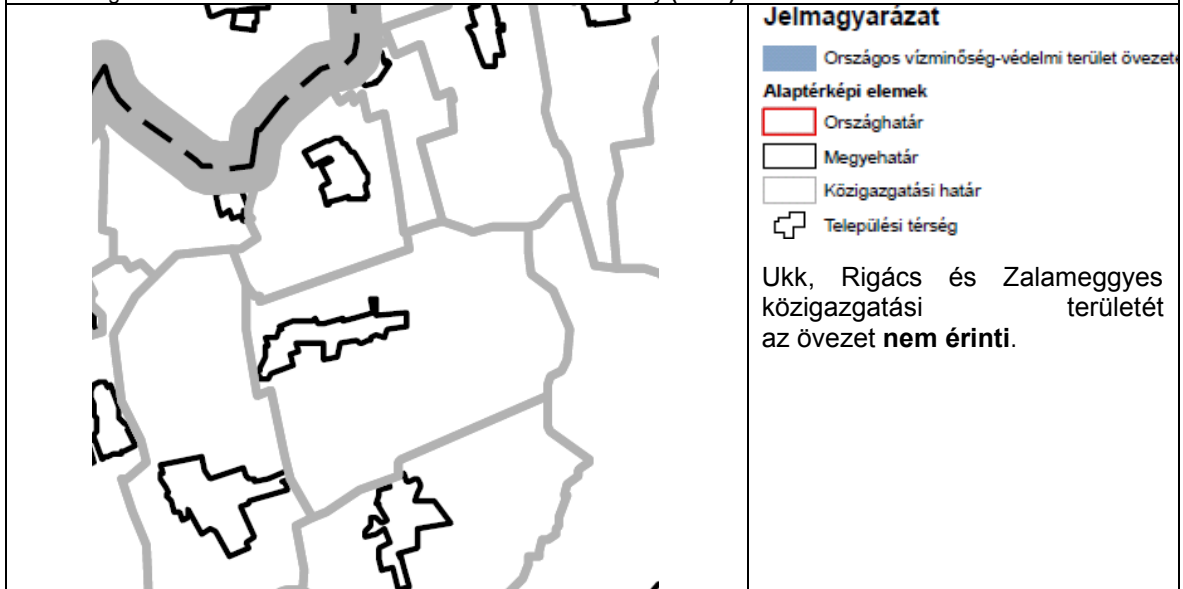
(2) Az övezet (1) bekezdés szerint pontosított lehatárolása által érintett területre a területi tervben, valamint a településrendezési eszköz alátámasztó javaslata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegységeit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

(3) Az övezet (1) bekezdés szerint pontosított lehatárolása által érintett területre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a helyi építési szabályzatnak meg kell határozni a

- területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályokat.
- (4) A helyi építési szabályzat az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítését írhatja elő és a készítésre vonatkozó követelményeket határozhatja meg.
 - (5) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.
 - (6) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni.

7. Országos vízminőség-védelmi terület övezete

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) 3/3. melléklet

országos vízminőség-védelmi terület övezete

– Az övezetre vonatkozó OTrT előírások:

(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)

2. § E törvény alkalmazásában:

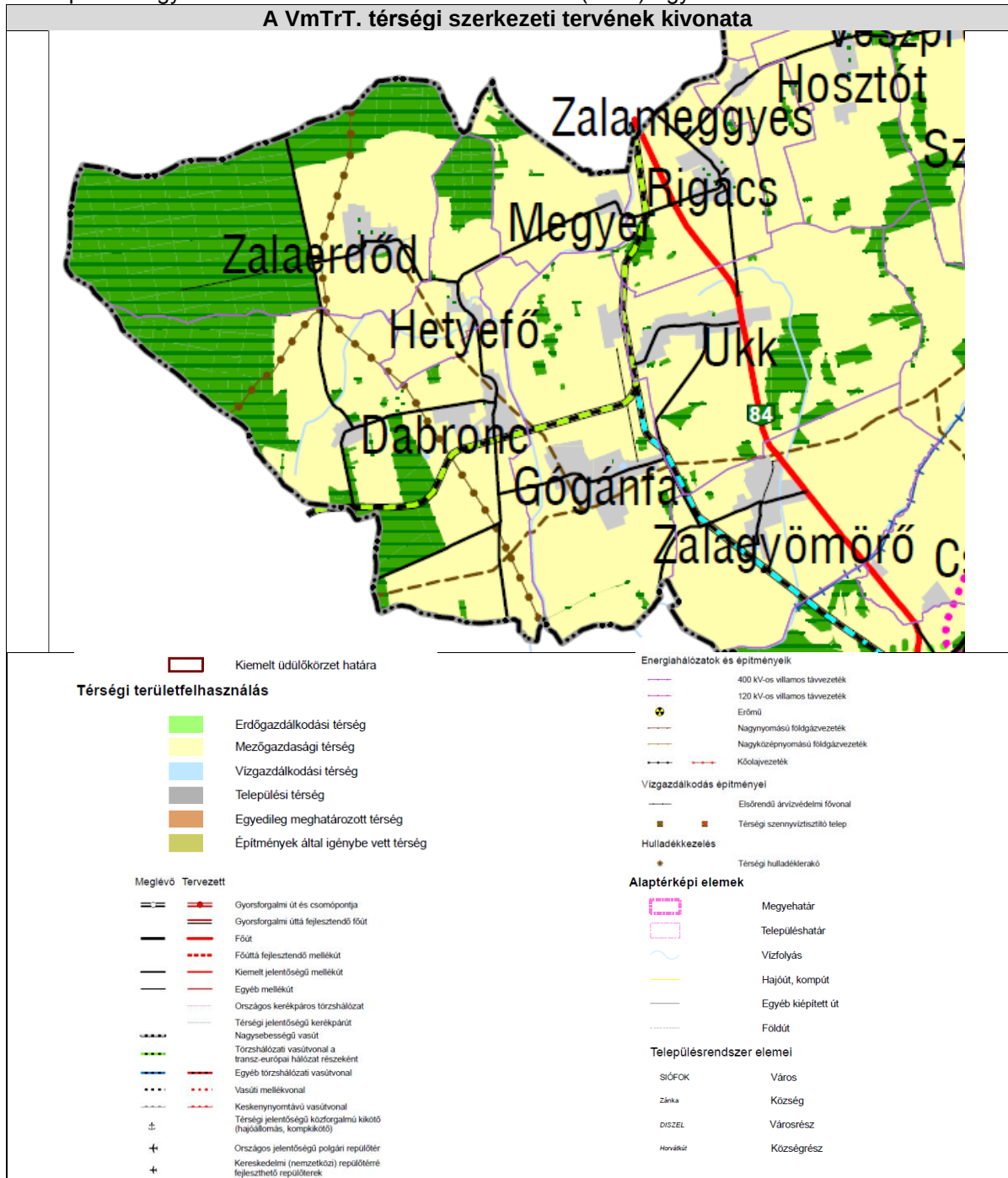
25. országos vízminőség-védelmi terület: országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a felszíni és felszín alatti vizek, az emberi fogyasztásra, használatra szánt vizek és a vízkivételi művek, továbbá a halak életfeltételeinek biztosítása érdekében kijelölt vizek megővését szolgáló védelem alatt álló területek tartoznak,
- 15.§ (1) Az országos vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről a kiemelt térség és a megye területrendezési tervében rendelkezni kell.
- (2) Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédellel érintett területeket, és a helyi építési szabályzatban az építési övezetre vagy övezetre vonatkozó szabályokat kell megállapítani.
- (3) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

A tervezés során vizsgálni kell az OTrT 8. § (1) és (2) bekezdéseiben rögzített követelmény érvényesülését. Ennek szövege a következő: „(1) Borvidéki település szőlő termőhelyi katasztere I–II. osztályú területeihez tartozó földrészlet – a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével – beépítésre szánt területté nem minősíthető.

(2) Az Országos Gyümölcs Termőhelyi Kataszter I. és II. osztályú területeihez tartozó földrészlet – a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével – beépítésre szánt területté nem minősíthető.”

A tervezési terület nem tartozik az országos szőlő- és gyümölcsstermőhely kataszter területei közé.

A Veszprém megye területrendezési tervéről szóló 5/2011.(II.28.) Kgy. sz. rendelet mellékletei:

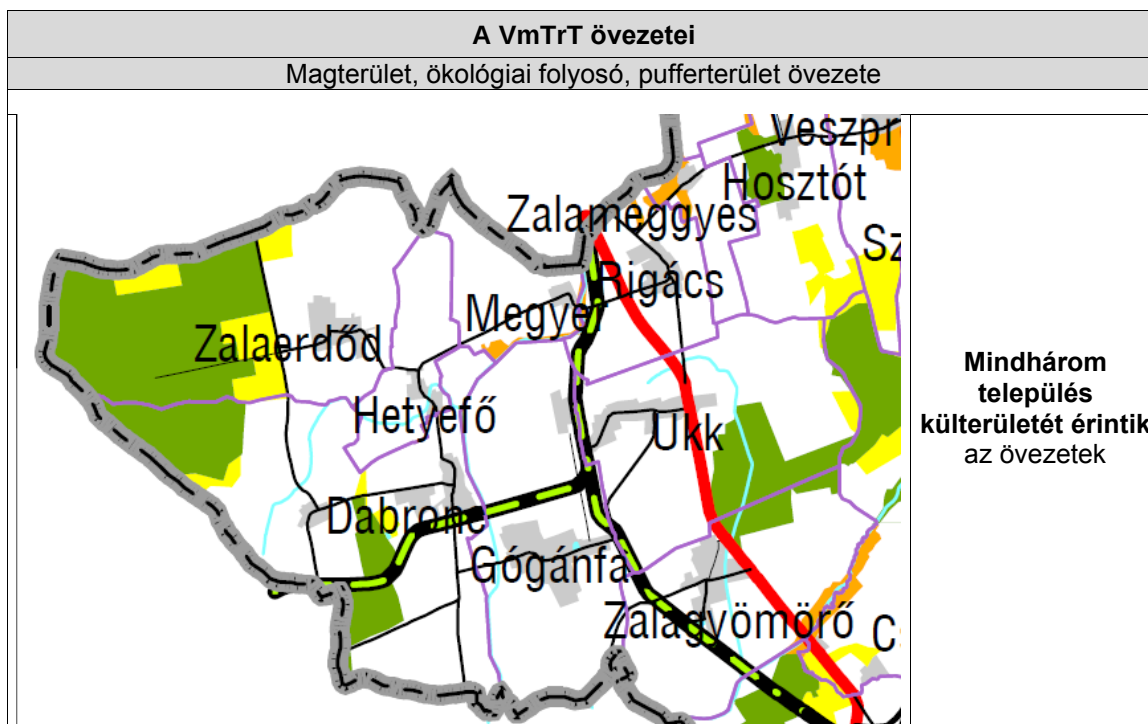

A térségi területfelhasználási kategóriákra vonatkozó előírások

6.§ (2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákban belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése

szórán a következő szabályokat kell alkalmazni:

- az erdőgazdálkodási térséget legalább 75%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni;
- a mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki;
- a vegyes területfelhasználású térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, erdőterület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen nagyvárosias lakóterület kivételével bármely települési területfelhasználási egység kijelölhető;
- a települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható;
- a vízgazdálkodási térséget legalább 85%-ban vízgazdálkodási terület vagy természetközeli területfelhasználási egységbe kell sorolni;
- az építmények által igénybe vett térséget az adott építmény jellege szerinti települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.

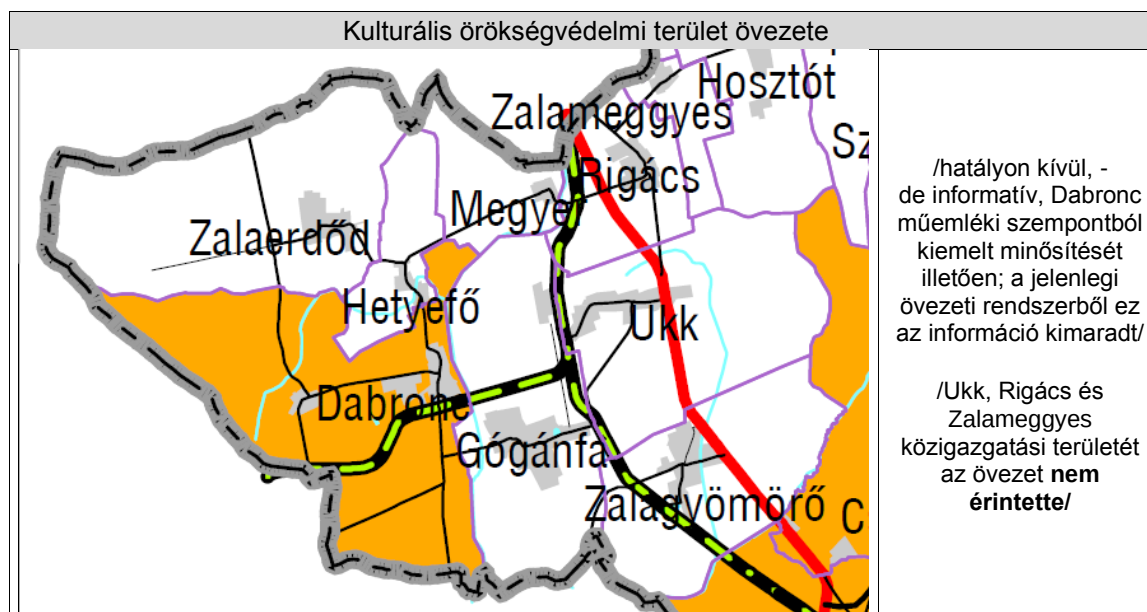

/A MEGYE területrendezési tervének övezeti érintettségeivel kapcsolatban kiemeljük, hogy a MTv. (Az egyes törvények területrendezéssel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCXXIX. törvény) az alábbi megyei övezeteket megszüntette, így ezeket nem kell alkalmazni:

- Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete
- Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete
- Országos jelentőségű tájképvédelmi terület
- Világörökségi terület övezete
- Történeti települési terület övezete
- Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete
- Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe övezete
- Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete
- Rendszeresen belvízjárta terület övezete
- Szélerózióknak kitett terület övezete

Így csak tájékoztatásul, illetve hiánypótló jelleggel két övezet, amely érintette a településeket:

Összefoglaló táblázatok

ORSZÁGOS TERÜLETRENDEZÉSI TERV	
ORSZÁGOS TERÜLETFELHASZNÁLÁSI/ÖVEZETI ÉRINTETTSÉG	
a közigazgatási területet/tervezési területeket az alábbiak érintik (X), illetve nem érintik (-)	
országos területfelhasználási kategóriák	
települési térség	X
erdőgazdálkodási térség	X
mezőgazdasági térség	X
vegyes területfelhasználású térség	-
vízgazdálkodási térség	-
építmények által igénybe vett térség	-
országos övezetek	
országos ökológiai hálózat	X
kiváló termőhelyi adottságú szántóterület	-
jó termőhelyi adottságú szántóterület	-
kiváló termőhelyi adottságú erdőterület	X
tájékepi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete	-
világörökségi és világörökségi várományos terület övezete	-
országos vízminőség-védelmi terület övezete	-
nagyvízi meder és a ... megvalósuló vízkárelhárítási célú szükségtározók területe	-
kiemelt fontosságú honvédelmi terület	-

VESZPRÉM MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK ÖVEZETI ÉRINTETTSÉG A KÖZIGAZGATÁSI TERÜLETET AZ ALÁBBIAK ÉRINTIK (X), ILLETVE NEM ÉRINTIK (-)	
kiemelt térségi területfelhasználási kategóriák	
települési térség	X
építmények által igénybe vett térség	-
egyedileg meghatározott térség	-
erdőgazdálkodási térség	X
mezőgazdasági térség	X
vízgazdálkodási térség	X
térségi övezetek	
magterület övezete	X
ökológiai folyosó övezete	X
puffer terület övezete	X
térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete	X
ásványi nyersanyag gazdálkodási terület övezete	-
földtani veszélyforrás területének övezete	-
kiemelt fontosságú honvédelmi terület	-
honvédelmi terület övezete	-

1.4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK – A TELEPÜLÉSEK FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ – VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

A 11 település sajátos megyehatár peremi fekvéséből következően a szomszédos számos település nagyrésze Vas és Zala megyében fekszik. Az ezekre készült településrendezési eszközöknek lényegileg nincs kapcsolata a térséggel, nem csak a megyei igazgatási határ léte, hanem az érintett települések rendezési tervállományának avultsága miatt sem.

Ez a hatás az Ukki településcsoportnál kevésbé érvényesül, mivel csak két települése határos egy megyehatárral. A szomszédos települések többsége Veszprém megyéhez tartozik.

Általánosan jellemző, hogy a közigazgatási határ közelében nagyrészt csak erdők és mezőgazdasági területek találhatók, ezért zavaró területfelhasználási problémák e határok közelében nincsenek, a csatlakozó területfelhasználások

A települések szerkezeti terveiben rögzített és meglévő természetvédelmi védettségek, közlekedési nyomvonalak és közműhálózati kapcsolatok már adóttak, egymással összhangban vannak, konfliktus nem merült fel. Fejlesztésük az adottságok és a szomszédos települések terveinek figyelembe vételével megoldható.

Az elválasztó hatást erősíti a településcsoport nyugati határát képző vasútvonal.

A szomszédos települések közül elvileg egyértelműen a járásszékhely, a Sümeg a meghatározó, a településrendezési tervi összefüggések szintjén is. A székhely várossal azonban nincs közvetlen területi kapcsolata a 4 településnek, ezért a kölcsönhatások inkább csak közvetve, inkább település- és (kis)térségi *fejlesztési* szinten jelentkeznek.

Összefoglalva megállapítható, hogy a szomszédos települések településszerkezeti terveivel a településcsoportnak nincs közvetlen kapcsolata, a helyi településfejlesztést és rendezést befolyásoló releváns megállapításokat, javالاتokat ezek nem tartalmazzák.

1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

1.5.1. A HATÁLYOS FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ, INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

A jelen tervezés megalapozásához figyelembe vehető tartalmú és aktualitású fejlesztési koncepcióval a települések nem rendelkeznek.

Integrált településfejlesztési stratégiák és egyéb fejlesztési és stratégiai dokumentumok a településekre nem készültek, a községek jellege, nagyságrendje és kevésbé exponált fekvése miatt.

Összefoglalva megállapítható, hogy a tervezésre potenciális hatást gyakorló koncepcionális és stratégia megállapítások nem állnak rendelkezésre.

1.5.2. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI SZERZŐDÉSEK

Tervezési szerződések:

A településrendezési eszközök módosítására 2017-ban létrejött tervezési szerződés, amelyet Gógánfa Közös Önkormányzati Hivatala és a Pestterv Kft. kötött:

- Tapolca Város Településfejlesztési koncepciójának, Településszerkezeti tervének valamint Helyi építési szabályzatának elkészítése.

Településrendezési szerződések:

- a települések jelenleg nem rendelkeznek hatályos vagy készülő településfejlesztési és településrendezési szerződéssel.

1.5.3. A TERVEZÉST BEFOLYÁSOLÓ EGYÉB ÖNKORMÁNYZATI DÖNTÉSEK

A tervezés kiindulásként a/2017. (.....) sz. Képviselő-testületi határozat alapján megkötött tervezési szerződésben határozták meg a tervezés feladatait, általános tematikával, a településfejlesztésre és rendezésre vonatkozó hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően.

1.6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

1.6.1. A HATÁLYBAN LÉVŐ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK

A négy falura érvényben levő településrendezési eszközök meglehetősen régiak és tematikailag avultak, aktuális időközi felülvizsgálatuk csak egy település (Zalameggyes) esetében történt meg.

A pillanatnyilag hatályos településrendezési eszközök az alábbiak:

- Ukk község Településszerkezeti Terve (TSZT) és Helyi építési szabályzata (Hész) - (a belterületre és a külterületre vonatkozó 2 Szabályozási Tervi (SZT) melléklettel), 2004.
- Rigács község Településszerkezeti Terve (TSZT) és Helyi építési szabályzata (Hész) - (a belterületre és a külterületre vonatkozó 2 Szabályozási Tervi (SZT) melléklettel), 2004.
- Zalameggyes község Településszerkezeti Terve (TSZT) és Helyi építési szabályzata (Hész) - (a belterületre és a külterületre vonatkozó 2 Szabályozási Tervi (SZT) melléklettel), 2010.

Ezzel a településcsoportban - és a Gógánfai Körjegyzőség teljes területén is - *Zalameggyes* rendelkezik a legfrissebb, legkorszerűbb településrendezési eszközökkel.

1.6.2. A HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEK MEGÁLLAPÍTÁSAI, MEGVALÓSULT ELEMEEK

A hatályos településszerkezeti tervek Rigács és Zalameggyes esetében jellemzően a községek jellegének, nagyságrendjének, a kialakult állapotnak megfelelő szerkezeti és területfelhasználási rendszert állapítanak meg, a tervezett fejlesztési területeket általában mértéktartóan, a gyökeres és nagyobb léptékű fejlesztési és területfelhasználási változtatások kerülésével határozzák meg.

Csak elvétve tartalmaznak jelentősebb (néhány telket meghaladó) belterület bővítést szükségessé tevő javaslatot vagy nagyobb külterületi „zöldmezős beruházást” megalapozó helykijelölést. Ukk hatályos szerkezeti terve egy korábbi konkrét beruházási szándékhoz kapcsolódóan nagyléptékű gazdasági és lakóterületi fejlesztéseket tartalmaz, melyek időközben aktualitásukat veszítették. Ezért jelen tervmódosításban ezek ártértelezése szükséges.

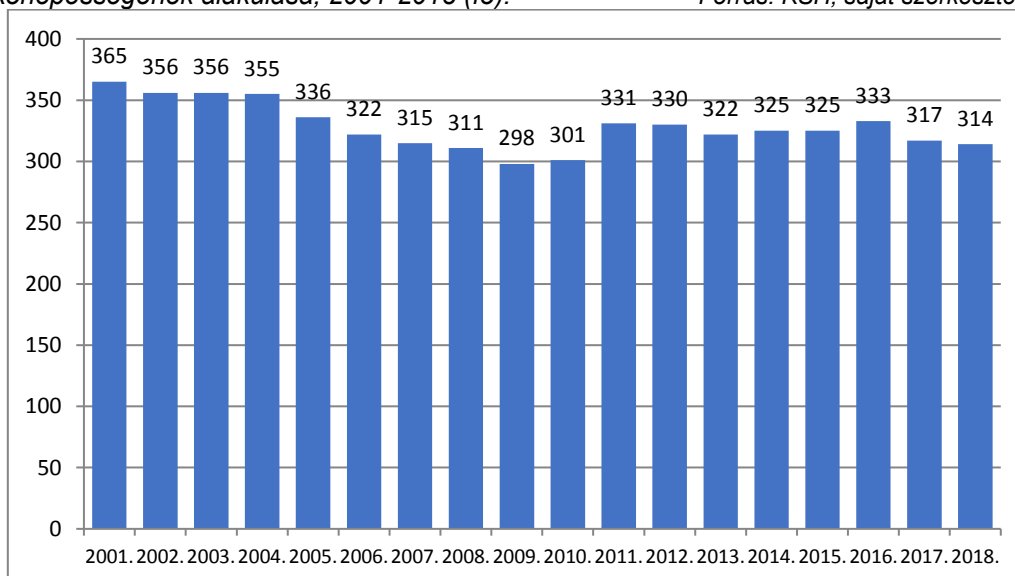
A hatályos szerkezeti terveken kijelölt fejlesztések csak kisebb részben valósultak meg. Ennek részletes elemzését, településenkénti értékelését egyrészt a vizsgálat településrendezési (településszerkezeti – területfelhasználási és funkció vizsgálati) fejezetei tartalmazzák, másrészt a tervi alátámasztó munkarészek felülvizsgálati fejezetei, amelyekben a szükséges módosítások a hatályos tervben foglalt területfelhasználási változtatásokhoz képest kerülnek megfogalmazásra.

1.7. A TELEPÜLÉSEK TÁRSADALMA

1.7.1. DEMOGRÁFIA, NÉPESSÉG, NEMZETISÉGI ÖSSZETÉTEL, KÉPZETTSÉG, FOGLALKOZTATOTTSÁG, JÖVEDELMI VISZONYOK, ÉLETMINŐSÉG

Ukk lakónépességének alakulása, 2001-2018 (fő).

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A település területe 13,87 km², lakónépessége 314 fő (2018), a népsűrűsége ezáltal 23 fő/km², ami az országos átlag – 106 fő/ km² – érték egyötödét teszi ki.

A lakónépesség alakulása az elmúlt 18 év távlatában – kisebb ingadozásokat leszámítva - összességében csökkenő. Az első évtizedben nagyobb mértékben csökkent a népesség, 365-ről 301 főre. 2011 és 2018 között a csökkenés üteme jóval visszafogottabb volt az előző időszakénál.

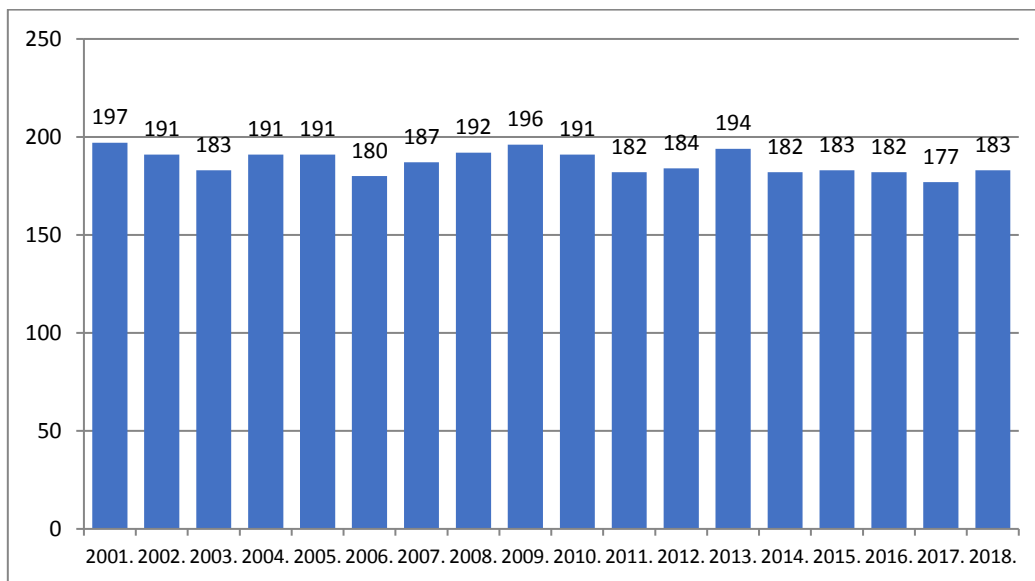
Ukkon a lakosság 86,7%-a magyar, 9,1% a cigány, 1,4% a német nemzetiséghez tartozók aránya. A lakosság döntő többsége (69,5%) római katolikus vallású.

Rigács

A település területe 6,17 km², lakónépessége 183 fő (2018), a népsűrűsége ezáltal 30 fő/km², ami az országos átlag – 106 fő/ km² – érték alig 30 százalékát teszi ki.

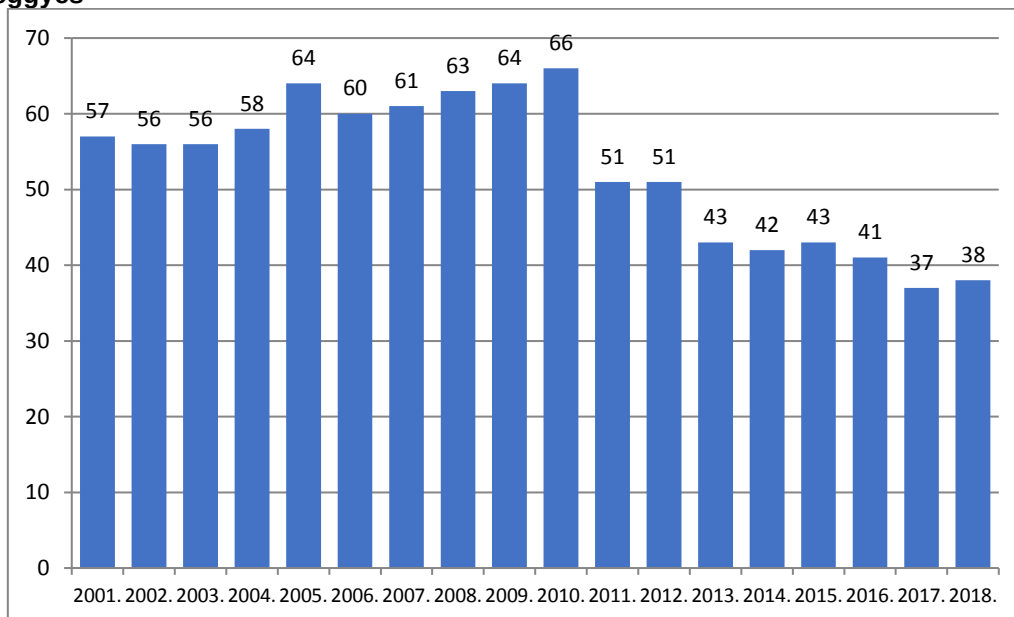
A lakónépesség alakulása az elmúlt 18 év távlatában – kisebb ingadozásokat leszámítva - összességében stagnáló, mely szinte egyedülálló a térség csökkenő népességű települései között.

Rigácson a lakosság 96%-a magyar, 2,3% a cigány nemzetiséghez tartozók aránya. A lakosság döntő többsége (74,4%) római katolikus vallású, az evangélikusok aránya 9,7%, a reformátusoké 2,3%.

Rigács lakónépességének alakulása, 2001-2018 (fő) Forrás: KSH, saját szerkesztés

Zalamegyes

Zalamegyes lakónépességének alakulása, 2001-2018 (fő) Forrás: KSH, saját szerkesztés

A település területe 2,56 km², lakónépessége 38 fő (2018), a népsűrűsége ezáltal kevesebb mint 15 fő/km², ami töredéke az országos átlag – 106 fő/ km² – értékének.

A lakónépesség alakulása az elmúlt 18 év távlatában összességében jelentősen csökkenő tendenciát mutat, melynek során a település lakónépessége pontosan egyharmadával(!) csökkent 2001 és 2018 között. A népességszám alakulása kettősséget tükröz. Az időszak első felében még kismértékű növekedés volt megfigyelhető 2010-ig, ám ettől kezdve erőteljesen fogy a népesség. Zalamegyesben a lakosság 80,4%-a magyar, 4% a német nemzetiséghez tartozók aránya, 15% nem válaszolt. A lakosság többsége római katolikus vallású, de magas a választ nem adók aránya.

1.7.2. TÉRBELI-TÁRSADALMI RÉTEGZÖDÉS, KONFLIKTUSOK, ÉRDEKVISZONYOK

Az Európai Unió szervezetei több dokumentumban is hitet tesznek azon célkitűzés mellett, hogy az Unió a szabadság, biztonság és igazságosság térségévé fejlődjön. Először az EU Alapszerződésébe került be a – 9 – diszkrimináció tilalma (az 1999. május 1-én hatályba lépett Amszterdami Szerződés 13. Cikke), majd az Alapvető Jogok Chartájának 21. Cikke fogalmazta meg a faji, nyelvi alapú, illetve az etnikai származáson és a nemzeti kisebbséghez tartozáson alapuló diszkrimináció tilalmát. Ezután megszülettek az esélyegyenlőségről szóló irányelvek.

„A faji vagy etnikai származáson alapuló megkülönböztetés alááshatja az EK-Szerződés célkitűzéseinek megvalósítását, különösen a magas fokú foglalkoztatási szint és szociális védelem elérését, az életszínvonal és életminőség emelését, a gazdasági és szociális kohéziót és szolidaritást.” Érvel az EU Tanácsa a faji egyenlőség direktívájának megalkotása mellett.

A magyarországi törvények ezzel összhangban születtek meg:

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény értelmében a településrendezés során figyelemmel kell lenni arra, hogy a rendezés az érintett lakosság életkörülményeiben, értékrendjében és szociális helyzetében hátrányos következményekkel ne járjon. Ennek érdekében biztosítani kell az emberhez méltó környezet folyamatos alakítását, értékeinek védelmét.

Szegregált lakóterületnek minősül, ha, az egyes védett tulajdonságokkal rendelkező csoportok (főleg etnikai csoportok tagjai) egy adott településrészen belül elkülönülnek.

Az anti-szegregációs terv elkészítéséhez kidolgozott útmutató nyomán szegregátum az a településrész, ahol az alacsony státuszú lakosság – az aktív korú népességen belül a legfeljebb 8 osztályos iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők – aránya meghaladja az 50%-ot.

A vizsgált településeken szegregátumok, telepek kialakulása nem jellemző. Tehát mint társadalmi probléma nem jelentkezik.

1.7.3. TELEPÜLÉSI IDENTITÁST ERŐSÍTŐ TÉNYEZŐK

A társadalmi önszerveződés és öngondoskodás egyik legfontosabb alapját az erős civiltársadalom, a jól működő civil szerveződések jelentik. A civil szervezetek együttműködésének javítása fontos, fejlesztendő terület, mert egy-két szervezet közötti kapcsolat és a közösségi megvalósítás nehézkesen működik. Az erőforrások, a meglévő tudás összehangolása, esetleges egyesítése, átadása jelentősen felpezsdítené a helyi civil életet.

A települések az önkormányzati döntésekbe igyekeznek bevonni a civil szerveződések, hiszen a civil szervezetekkel való együttműködés gazdagítja a község életét. A helyi civil szervezetek tevékenységeikkel hozzájárulhatnak az esélyegyenlőség szempontjából releváns célcsoportokhoz kapcsolódó esélyegyenlőségi feladatok ellátásához is. Kezdvé az időskorúak kulturálódásától, a hagyományörzésen át, egészen a lakosság egészséges életmódjának megtartásához szükséges sportolási lehetőségekig.

Önkormányzatok kötelező és önként vállalt feladatainak ellátása során számíthatnak és építhetnek is a civil szervezetek közreműködésére. A közfeladatellátás civil szervezetekkel való együttműködés útján történő megvalósulását erősíti, hogy néhány jelentős, az önkormányzatok feladatait meghatározó törvény kifejezetten ajánlja a szerződéses feladatellátást. E három településen azonban a civil szervezetek kevésbé vannak jelen, az aktív lakosság részvétel nem jellemző. A településeken

működő helyi, térségi közösség életében fontosabb, jelentősebb civil szervezetekről, szerveződésekéről nincs információ.

A regionális, Éltető Balaton-felvidékért Egyesület a járás mind a 11 településén – így e három településen is – tevékenykedik.

1.8. A TELEPÜLÉSEK HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.8.1. HUMÁN KÖZZSZOLGÁLTATÁSOK

A települések – lehetőségeikhez mérten - arra törekszenek, hogy lakóik számára mind nagyobb teljességgel biztosítsák a különböző közzszolgáltatásokat. A szolgáltatások ellátását sok esetben közös fenntartású intézmények biztosítják.

EGÉSZSÉGÜGY

Ukk

Az egészségügyi intézmények a település léptékéhez igazodnak. A településen egy háziorvos látja el a felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgálatot. Védőnői szolgálat is működik. A településen nem található fogorvosi szakrendelés, az csak Sümegen érhető el. A legközelebbi szakorvosi rendelőintézet Sümegen található. A legközelebbi kórházak Sümegen, Tapolcán és Keszthelyen érhetőek el.

Rigács

Rigácson nincs háziorvosi rendelés. Védőnői szolgálat működik. A településen nem található fogorvosi szakrendelés, az csak Sümegen érhető el. A legközelebbi szakorvosi rendelőintézet Sümegen található. A legközelebbi kórházak Sümegen, Tapolcán és Keszthelyen érhetőek el.

Zalamegyes

A településen nincs háziorvosi rendelés. Védőnői szolgálat működik. A településen nem található fogorvosi szakrendelés, az csak Sümegen érhető el. A legközelebbi szakorvosi rendelőintézet Sümegen található. A legközelebbi kórházak Sümegen, Tapolcán és Keszthelyen érhetőek el.

SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

Ukk

Bölcsőde nem működik Ukkon. Az ukki székhelyű Marcal Vidéki Önkormányzatok Szociális Társulása Szociális és Gyermekjóléti Intézmény Gyermekjóléti- és Családsegítő Szolgálat biztosít gyermekvédelmi ellátást a településen.

A településen gyógyszertár nem található, a legközelebbi, ügyeleti ellátást is nyújtó patika Sümegen van. Ukkon nincsen időskorúak otthona sem.

Rigács

Bölcsőde nem működik Rigácson. Az ukki székhelyű Marcal Vidéki Önkormányzatok Szociális Társulása Szociális és Gyermekjóléti Intézmény Gyermekjóléti- és Családsegítő Szolgálat biztosít gyermekvédelmi ellátást a településen.

A településen gyógyszertár nem található, a legközelebbi, ügyeleti ellátást is nyújtó patika Sümegen van. Rigácson nincsen időskorúak otthona sem.

Zalamegyes

Bölcsőde nem működik Zalamegyesen. Az ukki székhelyű Marcal Vidéki Önkormányzatok Szociális Társulása Szociális és Gyermekjóléti Intézmény Gyermekjóléti- és Családsegítő Szolgálat biztosít gyermekvédelmi ellátást a településen.

A településen gyógyszertár nem található, a legközelebbi, ügyeleti ellátást is nyújtó patika Sümegen van. Zalamegyesen nincsen időskorúak otthona sem.

OKTATÁS

Ukk

A Fekete István Általános Iskola Ukki Tagintézménye 2014-ben szűnt meg. Ezt követően az iskolai

oktatást Gógánfán tudják igénybe venni az ukki iskolások. Az alapfokú oktatási ellátást a Gógánfai Fekete István Általános Iskola biztosítja. Az óvodai ellátást a Közös Fenntartású Napköziotthonos Óvoda biztosítja Gógánfán.

Rigács

Rigácson nem működik sem óvoda, sem általános iskola. Az alapfokú oktatási ellátást a Gógánfai Fekete István Általános Iskola biztosítja. Az óvodai ellátást a Közös Fenntartású Napköziotthonos Óvoda biztosítja Gógánfán.

Zalamegyes

A településen sem általános iskola, sem óvoda nem található. Az ellátás a településen kívül, a rigácsihoz hasonlóan biztosított.

1.8.2. ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, a települések községi Önkormányzatai Esélyegyenlőségi Programban rögzítik az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzatok vállalják, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település más dokumentumait, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program elkészítése során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja: a települések Önkormányzatai az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet,

a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

Elsődleges cél, számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1 § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban levő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen. Emellett cél a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat. További cél meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

Cél a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából. További cél meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt. Szintén cél annak az együttműködési rendszernek a felállítása, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

1.9. A TELEPÜLÉSEK GAZDASÁGA

1.9.1. A TELEPÜLÉSEK GAZDASÁGI SÚLYA, SZEREPEKÖRE

A három település Veszprém megye délnyugati részén, a Marcal-folyó völgyében fekszik. A

települések a Sümegi járásba tartoznak, ami ugyan nem része, de határos a Balaton Kiemelt Üdülőkörzettel. A három település a 84. sz. főút és a 8. sz. főút révén Vas megye jelentősebb és közelebbi foglalkoztató központjai (Sárvár, Celldömölk, Jánosháza) felé, a vasútvonala révén Tapolca, Celldömölk és Zalaegerszeg irányába is intenzívebb kapcsolattal rendelkezik, mint a járás déli települései. Másfelől a Balaton térsége is fontos munkaerő felvevő (Keszthely, Hévíz, Balatonpart), és a három település is részesülhet a Balaton közelségének előnyeiből a turizmus terén. További munkalehetőséget Sümeg, illetve távolabb Tapolca biztosítanak.

A gazdaság lehetőségei szempontjából hátrányos, hogy magas a fiatalok elvándorlásának aránya. A települések gazdasági fejlődését némileg periférikus helyzetük is hátráltatja. A településeken a helyi vállalkozások jelentik a fő támaszkodási pontot gazdasági pozíciójuk javításában, de a vállalkozások jelentős tőkehiánya miatt ez egyelőre nehézkes. A településeken a mezőgazdasági vállalkozások dominanciája jelentős. A térség alapvetően megőrizte természeti környezetét, táji karakterét, értékeit, ezáltal nagy turisztikai potenciállal rendelkezik.

1.9.2. A TELEPÜLÉSEK FŐBB GAZDASÁGI ÁGAZATAI, JELLEMZŐI

A helyi gazdaságban a mezőgazdaság szerepe a meghatározó. A gazdasági szereplők száma és aránya csökkenő. Ukk esetében a mezőgazdaság mellett a turizmus, rendezvényszervezés, vendéglátás szerepe említhető.

1.9.3. A GAZDASÁGI SZERVEZETEK JELLEMZŐI, FONTOSABB BERUHÁZÁSAI TELEPÜLÉSEKET ÉRINTŐ FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSE

A településeken működő vállalkozások egyik sem végez olyan tevékenységet, amely zavaró hatású lenne. Nincsen szükség a telephelyek áttelepítésére. Az ismert fejlesztési elképzelések telephelyen belül megoldhatók.

1.9.4. A GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉGET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

Zalaegerszeg, a Vas megyei városok, Sümeg valamint a Balaton közelsége gazdasági értelemben, a foglalkoztatás szempontjából és a potenciális vendégforgalom szempontjából egyaránt fontos tényező a helyi gazdaságban. Mindhárom település gazdasági fejlődésében meghatározó szerepe van a mezőgazdasági vállalkozásoknak, melyek a legnagyobb arányban vannak jelen a többi ágazathoz képest. Ukk turisztikai jelentősége valamelyest kiemelkedik, elsősorban rendezvényeinek köszönhetően.

A települések gazdasági életének befolyásoló tényezője, hogy az aktív munkavállaló korú népesség jelentős hányada – napi rendszerességgel - ingázni kényszerül.

A foglalkoztatáspolitikában jelenleg is első számú cél a foglalkoztatottak körének bővítése.

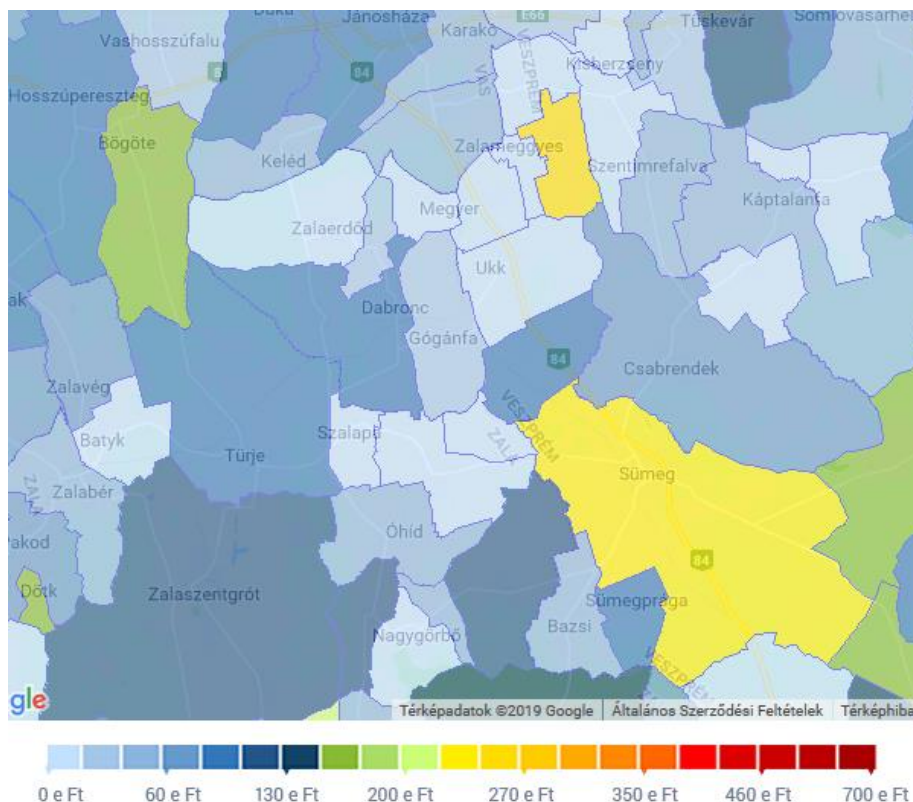
Foglalkoztatás szempontjából hátrányos helyzetűek közé sorolhatók az idősebb, nyugdíj előtt álló korosztályok, a gyermekvállalást követően a munkaerőpiacra visszatérő nők, valamint a megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberek.

Alacsony a 18-29 éves korosztály munkaerő-piaci részvétele. A fiatalok távolmaradását főként az oktatási, képzési idő meghosszabbodása indokolja, ugyanakkor jelentősen megnőtt az iskola befejezése utáni munkahelykeresés ideje is. A pályakezdő fiatalok elhelyezkedését elsősorban a munkalehetőségek száma, a nem megfelelő szakmaválasztás, a szakmai tapasztalat hiánya és az iskolai végzettség befolyásolja. Az ifjúsági munkanélküliség, strukturális munkanélküliség, a munkaerőpiac elvárásai ma már nemcsak a végzettségre és a szakképzettségre, hanem a különböző személyes kompetenciákra, szakmai és gyakorlati tudásra vonatkoznak.

1.9.5. INGATLANPIACI VISZONYOK

Ukk lakásállományát 2018-ban 171 lakás alkotta. A lakásállomány a 90-es évek óta gyakorlatilag változatlan. Rigácson jelenleg 98 lakást tartanak nyilván. A 90-es években és a kétezres évek első évtizedében még 110 lakás alkotta a lakásállományt. Zalamegyes a legkisebb lélekszámú település, ami a lakásállományában is megmutatkozik, mindössze 38 lakás alkotja.

Lakóingatlanok esetén Veszprém megye területén az elmúlt 5 évben az átlag négyzetméter ár 176 450 forintról 332 466 forintra nőtt, ami 156 016 forintos emelkedést jelent. A lakóingatlanok között 2018 októberében a legmagasabb négyzetméter ár 524 000 forint, a legalacsonyabb 56 020 forint, valamint az átlag ár 230 175 forint. Veszprém megye területén. Mindhárom településen a megyei átlagtól jóval elmaradnak az átlagos ingatlanárak. 2019 januárjában 60 ezer Ft alatt maradtak.

A térség ingatlanárainak alakulása 2019 januárjában (Ft/m²)

Forrás: <https://wwwingatlanet.hu>

1.10. AZ ÖNKORMÁNYZATOK GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.10.1. KÖLTSÉGVETÉS, VAGYONGAZDÁLKODÁS, GAZDASÁGI PROGRAM

1.10.1.1. KÖLTSÉGVETÉS

A települések költségvetési rendeletei 2018-ban március hóban kerültek elfogadásra.

1.10.1.2. VAGYONGAZDÁLKODÁS

Mindhárom település rendelkezik vagyongazdálkodási rendelettel.

1.10.1.3. GAZDASÁGI PROGRAM

Mindhárom település elkészítette gazdasági programját.

1.10.2. AZ ÖNKORMÁNYZAT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGE, INTÉZMÉNYRENDSZERE

A polgármester és a körjegyző általános feladatai részeként és a települési főépítész is foglalkozik a településfejlesztés ügyeivel. A településfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat az önkormányzat a bizottsági és a képviselőtestületi munka keretében végzi. Közös Hivatal Hatósági ügyintézője részben ezzel a feladattal is foglalkozik, illetve a pályázatírók. Nincs külön intézmény, szervezet, amely fentiekén túl a településfejlesztéssel foglalkozik.

1.10.3. GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG

Az önkormányzatoknak a gazdaság fejlesztésére, ösztönzésére vonatkozóan közvetett eszközei állnak rendelkezésre:

- az infrastruktúra fejlesztése,
- a helyi adórendszer,
- a befektetések elvi lehetőségének biztosítása.

1.10.4. FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA

Mindhárom Önkormányzat él a közmunka program adta lehetőségekkel.

1.10.5. LAKÁS- ÉS HELYISÉGGAZDÁLKODÁS

Nincs információ önkormányzati tulajdonú lakásokról, helyiségekről.

1.10.6. INTÉZMÉNYFENNTARTÁS

Az önkormányzatok intézményeit normatív támogatásból és saját bevételeiből működtetik. Az állami finanszírozás kiegészítése szükséges saját forrásból, a fejlesztéseket elsősorban pályázati forrásból hajtják végre.

1.10.7. ENERGIAGAZDÁLKODÁS

Az önkormányzatok célja energiahatékonyságot növelő fejlesztések megvalósítása.

1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI ÉS KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

A településüzemeltetés célja:

A településen élő lakosság, valamint az ott működő intézmények, gazdálkodó szervezetek egyéni és közösségi közszolgáltatási szükségleteinek, igényeinek elvárható szintű folyamatos és zavartalan kielégítése, a települési komfort érzet elősegítése, erősítése, az élhető település feltételeinek megteremtése, a fenntarthatóság biztosítása.

A 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól 13. § (1) 2. pontja szerint településüzemeltetés: a köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása.

A községekben az alapvető közszolgáltatások csak részlegesen érhetők el. A hiányzók, a középfokú szolgáltatásokkal együtt a járásszékhelyi funkciót is betöltő, történetileg is kistérségi központnak tekinthető Sümeg városában, vagy, néhány tekintetben más viszonylag közeli kis- és középvárosban (Tapolca, Devecser, Celldömölk), esetleg a megyeszékhelyeken (Veszprém, Zalaegerszeg) áll rendelkezésre. Speciális, emelt szintű szolgáltatások helyben nem vehetők igénybe (ilyenek legközelebb a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén találhatók).

Az elérhető (vagy *legalább részlegesen elérhető*) településüzemeltetési, illetve közszolgáltatások:

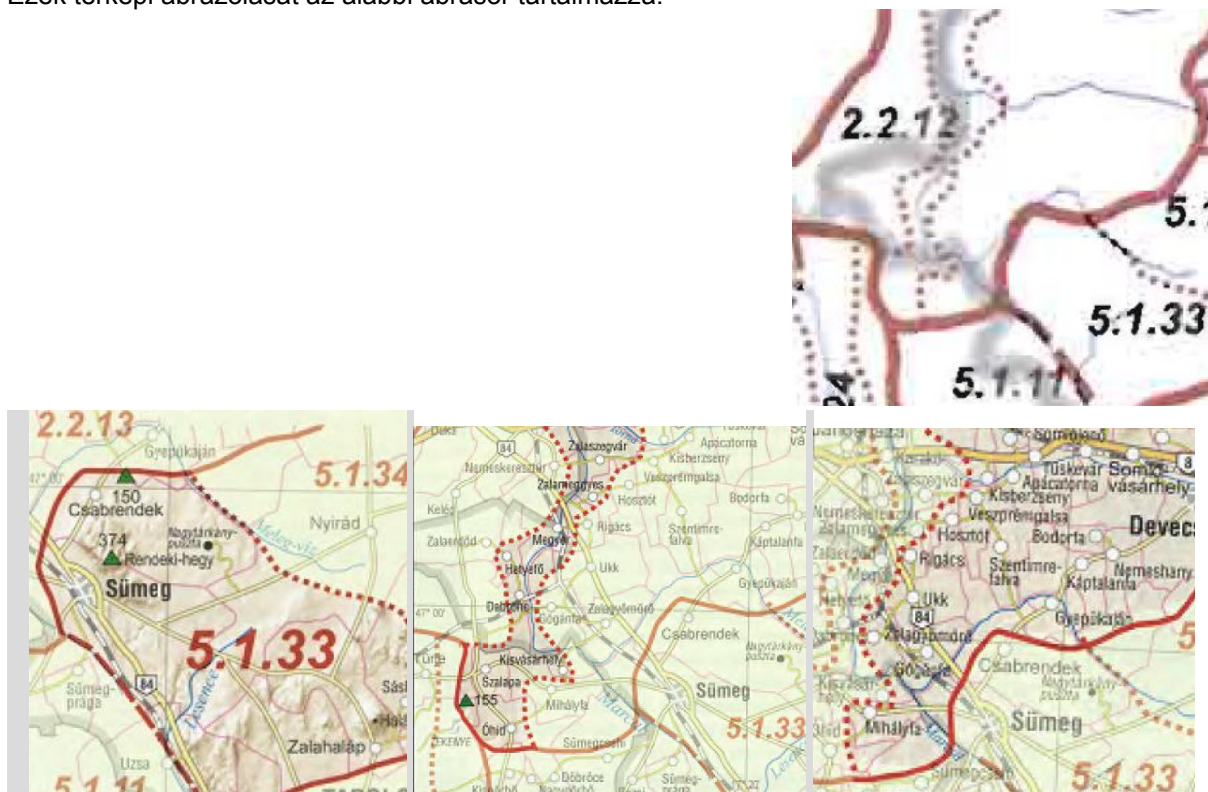
- alapfokú oktatás
- köztisztasági feladatellátás, hulladékelszállítás
- köz- és zöldterület fenntartás
- víziközmű szolgáltatás
- gyógyszertár
- temető fenntartás, *(temetkezési szolgáltatások)*
- *(idősellátás)*
- *(alapfokú egészségügyi ellátás)*
- *(család és gyermekvédelem)*
- *(óvodai ellátás)*
- *(közművelődés).*

1.12. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA**1.12.1. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK**

A településcsoportban kiemelt szerepet kap a természeti környezet és változatosak a községek természeti környezeti adottságai: a változatos, szelíd domborzati formákkal rendelkező felszín, a területegység belátható, zavaró elemektől mentes tájképe, a közeli Sümegi Várhegy több irányból feltáruló látványa, a művelt mezőgazdasági területek, néhány – részben az ökológiai hálózathoz tartozó kisvízfolyás völgye, valamint a belterületek, fasorai, parkjai és egyéb zöldfelületei.

Az akadémiai kistérségter beosztása szerint a földrajzi területegységnek, Balatontól távolabb eső része a síkvidéki jellegű Marcal-medencéhez (2.2.) tartoznak. Ezen belül **Ukk, Rigács és**

Zalameggyes területe a Marcal-völgy (2.2.11) és a Pápa-Devecseri- sík (2.2.13) kistájakat érintik. Ezek térképi ábrázolását az alábbi ábrásor tartalmazza.

A 2.2. azonosítószámú Marcal - medence, az 5.1.33. sz. Sümeg – Tapolcai hát és közvetlenül határos egyéb kistájak találkozási zónája (az MTA Ft.Ki. *Kistájkataszter ábráinak kivágata*). A Marcal – medence kistájai (2.2.11 - 13) által érintett települések:

Zalaerdőd/Ny/ **Zalameggyes**, Megyer, Hetyefő, Dabronc, /Zalaerdőd/ **Rigács**, **Ukk**, Zalagyömörő, Gógánfa

1.12.2. TÁJHASZNÁLAT, TÁJSZERKEZET

1.12.2.1. TÁJTÖRTÉNETI VIZSGÁLAT

A terület kialakulásának történeti folyamatát, benne a településtörténettől elválaszthatatlan tájalakulás történetét, részletesen ismertetik a tervelőzmények (pl.: a hatályos településtervek és a TAK), valamint a jelen felülvizsgálathoz készült örökségvédelmi vizsgálatok. Ezek tartalmazzák a települési táj alakulásának ismert emlékeinek, dokumentált folyamatainak, történelmi fordulópontjainak leírását, valamint ezen emlékek örökségvédelmi szempontból való értékelését is.

A terület telepítő tényezői között meghatározó szerepet játszanak a tájszerkezeti adottságok, amelyek közül a különböző tájkaraktereket megjelenítő földrajzi területegységek, a domb- és hegyvidéki jellegű Bakonyvidék és a síkvidéki jellegű Marcal-medence kistájak találkozási zónájával, amely a táji szegélyek különös gazdagságát eredményezte (a kistájak lehatárolását a fenti ábra mutatja be). Ezen találkozási zóna közelében Ukk, Rigács és Zalameggyes települések egyértelműen a Kisalföld nagytájhoz tartozó Marcal-medencéhez kötődnek.

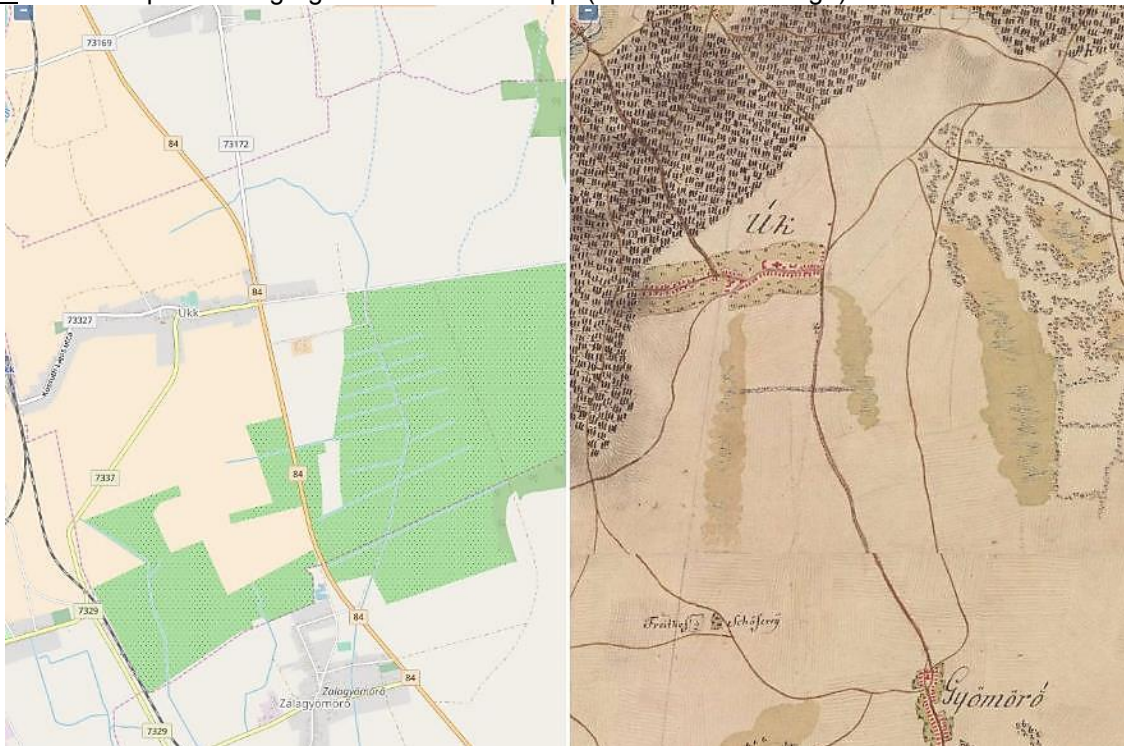
A szegélyzónák megléte, mennyiségi és minőségi jellemzőik meghatározó helyi és helyzeti energiaforrásai, telepítő tényezői a települések létrejöttének, majd a későbbiekben fennmaradásának, fejlesztési potenciáljainak is.

A környező központokhoz vezető történetileg kialakult útvonalak (a mai 84-es út), a medence széli elhelyezkedés, a helyi mezőgazdasági termelés és a kereskedelem révén megalapozták a település korai fejlődését és későbbi megerősödését. (Ezt a tendenciát nagyban erősítette az 1870-es évek végén új tájszerkezeti elemként megjelenő vasútvonal is.) Itt meghatározó tényező az élelem beszerzésre, később megtermelésére alkalmas, jó termőhelyi adottságú síkvidéki területek rendelkezésre állása. A közelben a kedvező táji – ökológiai háttérrel képező hegyvidéki erdőterületek előterében jelentős földművelésre, mezőgazdálkodásra alkalmas sík területek képesek voltak biztosítani a település terményekkel és agrártermékekkel való ellátásán túl a többletek megjelenését.

Az utóbbi közel két évszázad (1763–1941) településfejlődéssel összefüggő tájalakulását, tájhasználati módjainak változását jól szemlélteti az I–IV. katonai felmérések (KF) ábranyaga, melyeket településenként mutatunk be.

A XVIII. század végi állapotokat tükröző első felméréshez (KF.I.) képest a tájhasználat némi differenciálódását jelzi a második felmérés (II.) térképi rajzolata, de jelentős tájszerkezeti változás nem figyelhető meg: a történetileg kialakult úthálózat azonos nyomvonalon halad a történetileg kialakult települések – településrészek között.

Ukk: a mai állapot és a legrégebbi felmérés térképe (I. KF: XVIII. sz. vége)

A mai állapot (Open street map 2018.) és a legrégebbi felmérés térképe (I. KF: XVIII. sz. vége)

Az I.KF. egyutcás településszerkezettel ábrázolja az akkor „Úh” névvel felírt falut, feltünteti a fontosabb utak hálózatát, kevés erdőt, sok mélyfekvésű É-D irányú vízállást, a Nagy-Berzseny (a mai Nagybertény) területe még a vízrendezés előtti állapotban.

Az alábbi ábrapár a XIX.sz. első felében készült II.KF. és az 1941. évi állapotokat ábrázolja. Előbbin már kiépült a régi sümegi országút, látható a kiépülő lecsapolórendszer (Nagy-Berzseny, Nagybertény) területén. Az 1941-es térképen már ott a vasút, még kevesebb a vizenyős terület és változott az erdők szerkezete: az északi részről eltűnt, a déli részen megjelent.

A kataszteri felmérés temetőt már a mostani helyén, de a sümegi utat még a régi nyomon (Petőfi u.) ábrázolja. Sok a „nyíres, nyírjes” dűlőnév, itt a „berzsény” már „bértény” formában szerepel. ezek a nevek a terület mélyfekvésű, vizenyős jellegére, illetve múltjára utalnak.

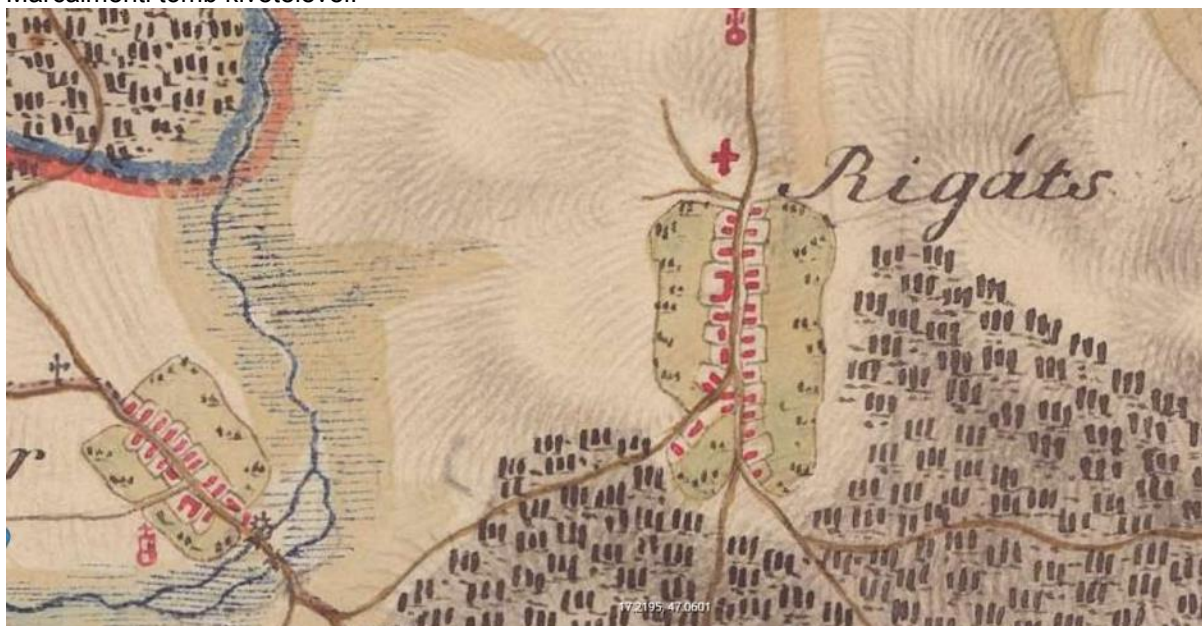
RIGÁCS: A tájszerkezet alakulását, fejlődését a katonai topográfiai térképek alapján követhetjük nyomon. A legrégebbi felmérés térképe (I. KF: XVIII. sz. vége):

Az I.KF. lényegileg egyutcás településszerkezettel ábrázolja az akkor „Rigács” névvel felírt falut, amely hosszú időn át egyetlen utcából, a mai Kossuth Lajos utcából állt. Hajdan Postaút, Keresztúri út, amely 1968-ig, a 84-es főút megépítéséig a főút vonal volt Nemeskeresztúr felé.

A másik főtengely (amely Megyerre és az állomásra vezetett - Megyeri út majd Vasút utca) ma Petőfi Sándor utca, ahol 1912-ben a szegények kaptak telket. Már megjelenik a mai Kossuth és Petőfi utcai torkolat, a mai közszékhely.

A külterületen feltűnteti a fontosabb utak hálózát, főleg a déli, akkor erdős község határban. Ezek egy része később megszűnt, de megmaradt a meyeri és az ukki út. A Marcali ártér és ezzel párhuzamosan

több É-D irányú vízállásos mélyvonal is látható még a vízrendezés előtti állapotban. Később már kevesebb a vízenyős terület és változott az erdők szerkezete: mára a déli részről is eltűnt, egy kisebb Marcalmenti tömb kivételével.

forrás: mapire.eu

Az itt „Rigács”-nak nevezett falu növekedése a 19. században inkább a már lakott területek sűrűbb beépítését jelentette. Ekkor az evangélikus templom környékén, és a Petőfi utca nyugati szakaszán jelent meg újabb beépítés. A mai kiterjedést délen és nyugaton a 20. század közepe után érte el Rigács (ugyanekkor települt a termelőszövetkezeti major a katolikus templomtól nyugatra eső külső területre). A házak többsége a 19. század végéről, a 20. század elejéről származik, a régebbi eredetű falurészek csak elvétve, és elszórva akad egy-egy későbbi beépítés.

Jelentős tájhasználati és egyben településszerkezeti változás a beltelkek mélységének jelentős megnövekedése, a belterületi kontúr brutális megváltozása. Ez nem új utcanyitások révén, hanem az egyutcsás szerkezet megtartásával, a lakóházakhoz csatlakozó hátsókertek hosszának, területének többszörösére növelése miatt következett be. Ez az intenzív mezőgazdasági tájhasználat, a kertgazdálkodás fontosságára utal. Érdekes, hogy csak a keleti településrészben jelentek meg tömegesen hátsó épületek a kertekben, ez az intenzívebb kerthasználatra utal. A belterületközeli erdők nyomokban még megvannak, de kiterjedésük, sűrűségük már erősen csökkent.

A mai utak közül már kiépített a megyeri és az új keresztúri út.

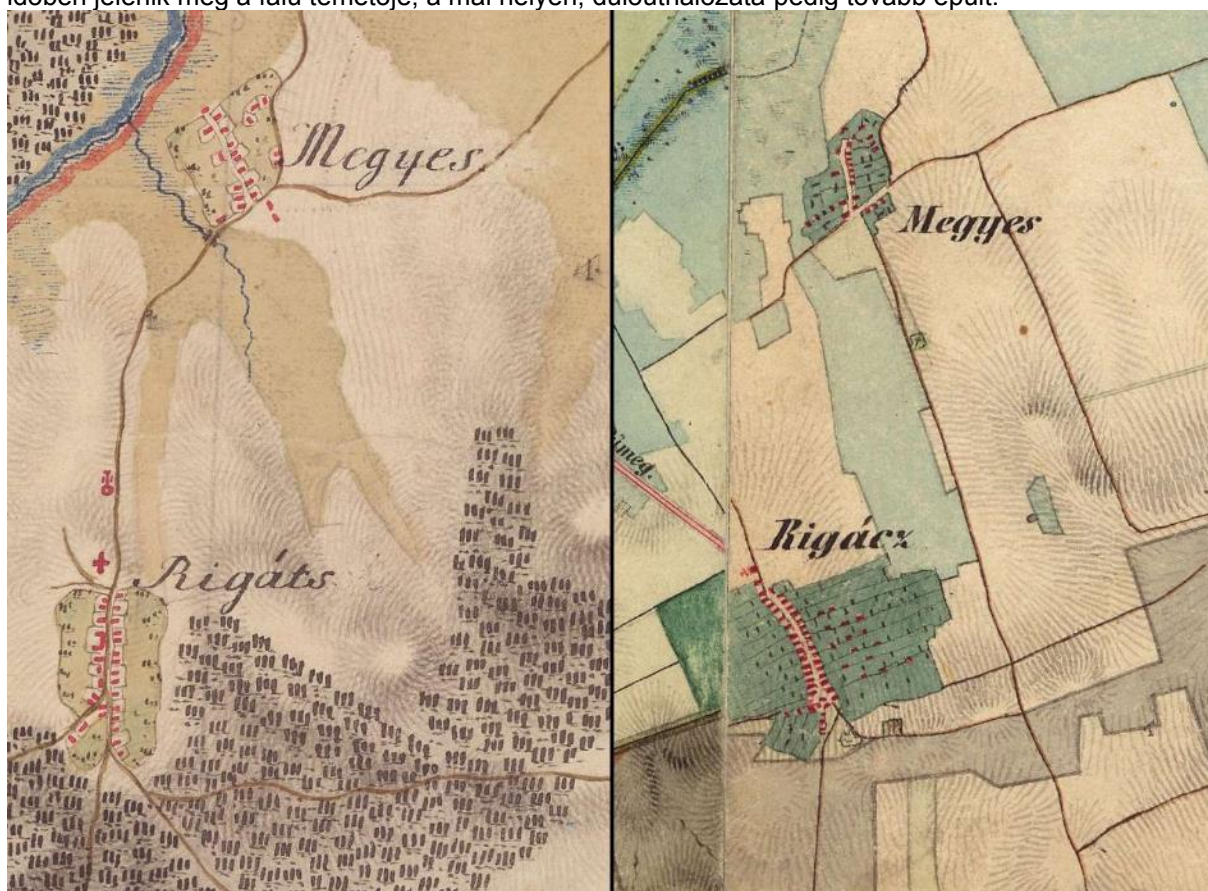
Az 1869-87 közötti időkben készült harmadik felújított katonai felvételen és a kataszteri térképen területi növekedés elsősorban a Petőfi utca mentén látható. A Kossuth utcai egyenletes fésűs lakóbeépítése mögött nagyszámban jelennek meg újabb melléképületek, immár a nyugati oldalon is. Bár a Kossuth utca déli szakasza még beépítetlen, de jelentősen sűrűsödött a beépítés és új „bokros” és szabadonálló beépítési módokat is regisztrált a (legalsó) kataszteri felmérés. Mindkét oldalon, de főleg a keleti településrészen kialakult egy „kétbaltelkes” rendszer, ahol a hátsó, kertgazdasági telekrész folytatódik a külterületen extenzívebb (jellemzően szántó) művelésű szalagparcellával. A nyugati oldal ezzel szemben jobban hasonlít a későbbi állapotra: a mai belterületi határig terjednek a kevésbé elaprózott hátsókerterek és ott ezt egy erre merőleges mezőgazdasági birtokfelosztás zárja le. A köz- és a dűlőút hálózat máig fennmaradt főbb elemei már megvannak, az erdők szinte teljesen eltűntek, szintén a mai állapothoz hasonlóan. A temető már a mai helyén jelzett.

forrás: mapire.eu

ZALAMEGGYES: a legrégebbi felmérés térképe (I. KF: XVIII. sz. vége)

A település az 1782-85 között készült első katonai felvételen és a közel fél századdal későbbi II.KF-en is „Megyes” néven szerepel. Jellemzőes egyutcás kis falu volt, azonban a „főutcája nem” a területet feltáró (jelenlegi Rigács-Hosztót irányú) út volt, hanem az arra merőleges rövidke zsákutca. Az utca közel párhuzamosan haladt a Marcal egy mellékágával. Az utca észak-keleti oldala folyamatosan beépült, a másik oldalon azonban a vízfolyás és a ma is meglévő mélyfekvésű területek közelségének köszönhetően, igen hézagos beépítés alakult ki. A délkeleti rész a II.KF. idejére kezd beépülni. Megyes területén nem volt erdő – az ábrázolt erdők a Marcal túloldalára, ill. Rigács és Ukk területére esnek. Viszont jelentős mélyfekvésű – vizenyős területekkel bírt, amelyek csökkent területtel máig fennmaradtak. Az úthálózat a maitól részben eltérő, az akkori belterülettől K-re eső markáns útelágazás helyett a két út felezőjében épült ki a mai közút (a II.KF-en már közelít a mai nyomvonalhoz). A belterülettől DNy-ra kis híd teszi lehetővé a Rigács felőli megközelítést. A tájhasználatot fő elemét a nedves rétek adják, ezek mellett a magasabb terepen elsősorban a legelők, kisebbrészt a szántók fordulnak elő. Fás növényzetnek – ültetvényeknek, szőlőnek, erdőnek, fásításnak – nyoma sincs, a II.KF. idejére már az Ukk felől benyúló erdők is eltűntek. De ebben az időben jelenik meg a falu temetője, a mai helyén, dűlőúthálózata pedig tovább épült.

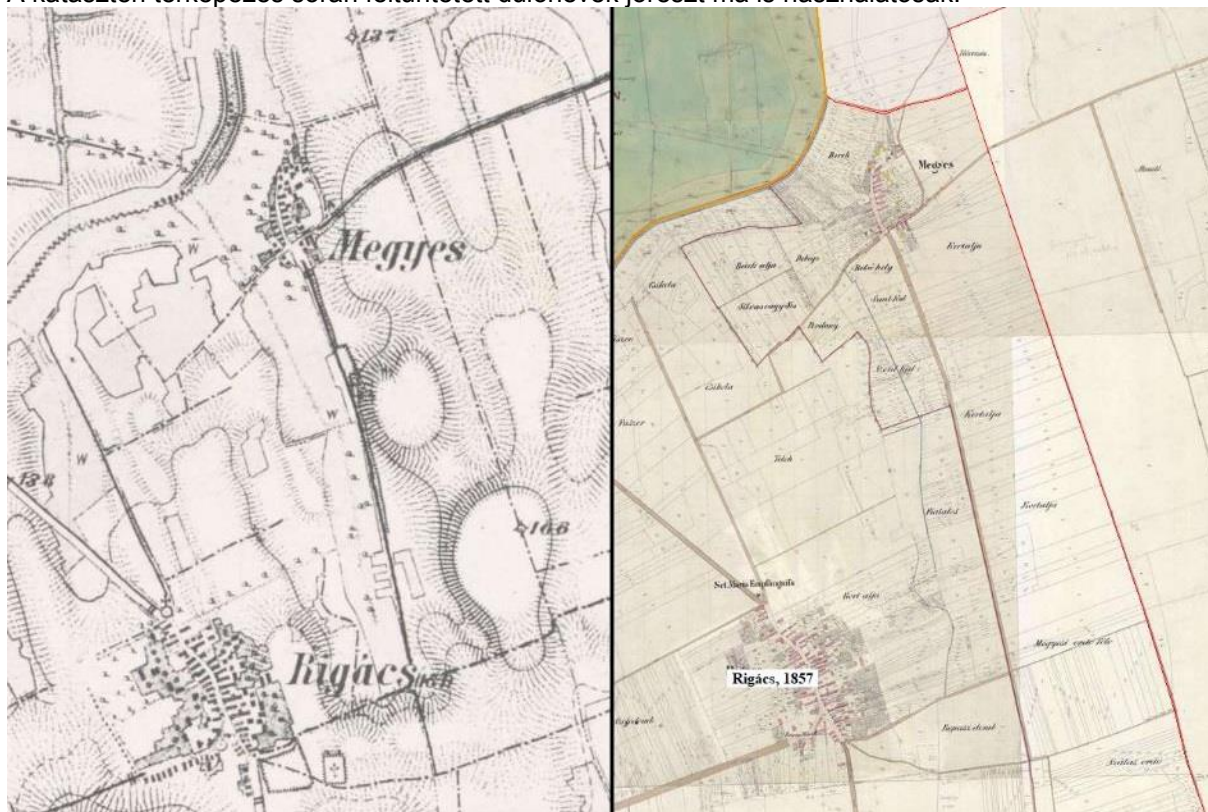

forrás: mapire.eu

Az alábbi, XIX.sz. második feléből származó ábrapár már több szempontból is a mai állapothoz hasonló táj- és településszerkezetet mutat: az úthálózat és a tájhasználat jellege - a szántók előretörése, a gyepek visszaszorulása, a fás növényzet szinte teljes hiánya – a jellemző.

Az 1869-87 közötti időben készült harmadik felújított katonai felvételen és a kataszteri felmérésen sem mutat a település lényegi növekedést, a beépítési karakter azonban némileg eltérő. Markánsan kirajzolódik a főutca (Kossuth L. utca) menti előkert nélküli, szabályos fésűs beépítés, most már az utca mindkét oldalán. A település északi végén azonban halmazos szabálytalanságban szabadon álló, feltehetőleg gazdasági épületek láthatók, nagyszámban és szétszórva. A településszerkezet drasztikusan eltér a szomszédos (Rigácsi és Ukki) morfológiától, folyamatosan viszonylag kis belterületre koncentrálódik, amelyhez viszonylag egyhangú, beépítetlen külterület kapcsolódik. A tájhasználati monotonitás továbbra is csak a Marcal közeli ár- és mélyfekvésű területek törnek meg, - hasonlóan a jelenlegi tájszerkezethez.

A kataszteri térképezés során feltüntetett dűlőnevek jórészt ma is használatosak.

forrás: mapire.eu

A fentiekben vázolt, csupán a legfontosabb tényezőkre szorító tájtörténeti összefoglalásból is kikövetkeztethetők a jelenlegi tájszerkezet és tájhasználati módok jelentősebb jellemzői, amelyeket az alábbi fejeztek vizsgálnak. A belterület múltbéli fejlődését részletesebben a várostörténeti fejezetben (1.14.61.) ismertetjük.

1.12.2.2. TÁJHASZNÁLAT ÉRTÉKELÉSE

A kialakult tájszerkezetet alapvetően meghatározza földrajzi fekvése, felszíni változatosságának gazdagsága, az erre illeszkedő vízrajzi viszonyok és növényi borítottság, az élővilág, a fent ismertetett átmeneti, medence jellegű tájkarakter, a szántó, erdő és gyepterületek által dominált tájhasználatok, ahol az ültetvények csak elvétve (a zártkertekben vagy a belterületi kertekben) vannak jelen. A települések termőhelyi adottságai változatosak, mutatói inkább a gyenge – közepes tartományban ingadoznak, a kiemelkedően jó, kiváló termőhelyek előfordulása nem jellemző. A mezőgazdasági tájhasználat az utóbbi évtizedekben kismértékben csökken, de távlatilag is uralkodó. Ennek dominanciáját csak néhány településen közelíti meg az erdőgazdasági tájhasználat.

A település történetileg kialakult tájszerkezetét alkotó **tájhasználati módok** jellemzéséhez a statisztikák közül földhivatali nyilvántartási adatok használhatók fel. A „TAKARNET” adatbázis tapolcai járási forrásadatai és „TAKAROS” adatbázis feldolgozott művelési ág megoszlási adatai képezték az alábbi területhasználati, tájhasználati vizsgálatok számszerű alapjait.

A vizsgált 11 település tekintetében a közigazgatási területek nagyságának szélsőértékei (kerekítve): Dabronc (közel 2028 ha) és Zalameggyes (~256,5ha). A legkisebb és a legnagyobb érték közt a szorzó mintegy 9-szeres.

A nagyobb (1100 ha feletti) igazgatási területű települések közé tartozik - Dabroncon kívül – még 4 község (Zalaerdőd, Ukk, Gógánfa és Zalagyömörő). A legkisebbek – Zalameggyes mellett – Hetyefő, Megyer, Sümegprága, amelyek 600 ha alattiak. A két szélsőérték tartomány (600 ha alatt, ill. 1100 ha felett) között helyezkedik el a további 2 település: épphogy meghaladja a 600 ha-t Rigács területe, ennél valamivel nagyobb Bazsi.

A belterületek nagyságának kiterjedése hasonló sorrendet mutat, néhány kisebb eltéréssel. Ezek közül a kissé eltér Sümegprága, amelynek viszonylag nagy a belterülete kis igazgatási területéhez

képest (10% fölötti arányban).

A **belterületek nagysága** a 15 és 16,7 ha (**Zalamegyyes**, Megyer) valamint 136,5 ha-os (Gógánfa) szélsőértékek közt, részaránya a ~3,4-4% (Dabronc, Megyer) és a 10% körüli (Gógánfa, Sümegprága) értékek közt ingadozik. Jellemző, hogy Gógánfán kívül más 100 ha-t meghaladó belterületi érték nem fordul elő, 60 ha alatt viszont számosan (**Zalamegyyes** és Megyer mellett Hetefő, **Rigács**, Bazsi és Sümegprága is).

Zártkerti fekvés mindössze 3 településen jegyzett. Ezek zöme (>95%) 2 hagyományos szőlőhegyen (Bazsi és Sümegprága – összesen közel 190 ha), és emellett Dabroncon (~9 ha) – az **Ukki településcsoportot nem érinti**.

Fekvés	a 11 község összes területe (ha.m ² / %)	az Ukki településcsoport részesedése (ha/%)
BELTERÜLET	680,1205/ 6,29	145,98/ 21,47
KÜLTERÜLET	9941,5401/ 91,96	2114,68/21,27
ZÁRTKERT	198,19/ 1,75	0,0/ 0,0
MINDÖSSZESEN	10811,2519/100,0	2260,66/20,91

Mint a fenti táblázatból látható, a településcsoport részesedése a 11 község összterületének 1/5-e (közel 21%) és ezt kissé meghaladja a bel- és külterületi részesedés 21% fölötti értéke.

A továbbiakban településenként és településcsoportonként vizsgáljuk a területhasználat jellemzőit.

1. TÁJHASZNÁLAT ALAPADATOK: Földrészlet statisztika fekvésenként /településenként és településcsoportonként / TAKARNET 2018./

3.1.UKK	fekvés	földrészlet száma	összes terület (ha.m ² / %)	átlagos földrészlet terület (m ²)
	belterület	296	87,9809/ 6,28	2972
	külterület	474	1298,8521/93,72	27401
	zártkert	0	0	0
	ÖSSZESEN	777	1386,8330/100,0	
3.2.RIGÁCS	belterület	192	42,9533/6,96	2244
	külterület	196	574,3900/93,04	22339
	zártkert	0	0,0/ 0,0	0
	ÖSSZESEN	388	617,3433/100,0	
3.3.ZALAMEGYES	belterület	64	15,0448/5,86	2351
	külterület	91	241,4374/94,14	26532
	zártkert	0	0,0/ 0,0	0
	ÖSSZESEN	155	256,4822/100,0	
3.1-3.3.ÖSSZESEN	belterület		145,98/ 6,46	
	külterület		2114,68/93,54	
	zártkert		0,0/ 0,0	
	ÖSSZESEN		2260,66/100,0	

A települések fekvések szerinti megoszlása is jól tükrözi a falusias tájkarakert, az extenzív területhasználati jellemzőket. Valamennyi vizsgált település sajátossága a nagy külterületi hányad és az alacsony belterületi részarány (ennek átlaga kevéssel 6,55 alatti).

A legjelentősebb eltérések a közigazgatási területek abszolút értékeiben vannak. Nincs eltérés a zártkerti fekvés előfordulásában, amely mindenütt 0,0.

A **közigazgatási területek** nagyságának szélsőértékei (kerekítve): Ukk (közel 1.387ha) és Zalamegyyes (~256,5ha). A legkisebb és a legnagyobb érték közt a szorzó közel 5 és félszeres. A nagyobb (1100 ha feletti) igazgatási területű települések közé tartozik itt Ukk, itt található a 11 falu közt legkisebb Zalamegyyes, de Rigács területe is épphogy meghaladja a 600 ha-t.

A **belterületek nagyságának** kiterjedése hasonló sorrendet mutat. A belterületek nagysága a Zalamegyyesi 15 ha valamint közel 88 ha-os Ukk szélsőértékei között, részaránya szűkebb skálán, az ~5,9-7% (Zalamegyyes - Rigács) ingadozik. Ukk területén sem éri el a belterületi érték 100 ha-t, a két kisebb településé pedig 50 ha alatt van.

Zártkerti fekvés nem jegyzett, de említendő, hogy a lazán, hézagosan beépített *belterületeken* viszonylag jelentős *mezőgazdasági (kertgazdasági) területek* találhatók. (A cd dokumentáció mellékletei közt dokumentált községi törzskönyvek tartalmazzák a belterületi mezőgazdasági besorolású területeket, de ennél jelentősebbek a nyilvántartásban nem szereplő házikertek.)

FÖLDRÉSZLET STATISZTIKA MŰVELÉSI ÁGANKÉNT / településenként és településcsoportonként/

Feldolgozott alapadatok /értékelő tábla/ és szöveges értékelés:

TELEPÜ- LÉS>	UKK		RIGÁCS		ZALAMEGGYES		A 3 FALU ÖSSZESEN	
Művelési ágak	belter.+kültér. =összterület (ha.m ²)	%	belter.+ kültér.= összterület (ha.m ²)	%	belter.+ kültér.= összterület (ha.m ²)	%	összterület (ha.m ²)	%
(legelő)	0+46.5297		0+42.3410		0+3.6627			
(rét)	0 +97.3855		0+67.3352		1.0089+31.6903			
gyep rész- összesen	=143.9152	10,37	=109.6762	17,77	1.0089+35.353 = 36,3619	14,18	289,94	12,82
szántó	5.6134+732.5219 738,1353	53,22	1.2140+387.0960 467.2037	75,68	0+190.3732 190.3732	74,22	1.395,73	61,74
szőlő	0		0+0		0+0			
gyümölcsös	0		0+0		0+0			
kert	0		0+0		0+0			
ültetv.+kert részössz.	0	0,0	0	0	0	0	0.0	0,0
MÖT	5.6134+876.4371 =882,0505	63,6	1.2140+496.7722 =497,9862	80,67	1.0089+225.9916 =227,0005	88,5	1607,04	71,09
erdő	1.6746+146.7728		0 +24.4502		0 +8.0646			
fásított ter.	0.1436+201.6902		0+0		0+0.4212			
erdő rész- összesen	=350,2812	25,25	24.4502	3,96	= 8,4858	3,31	383,22	16,95
nádas	0	0,0	0	0,0	0.	0,0	0.0	0,0
TT	7.4316+1224.9001 =1.232,3317	88,86	1.2140+521.2224 =522,4364	84,63	1.0089+234.4774 =235,4863	91,81	1990,25	88,04
kivett	80.5493+73.9520 =154,5013	11,14	41.7393+53.1676 =94,9069	15,37	14.0359+6.96 = 21,00	8,19	270,4	11,96
Összesen:	87.9809+1298.8521 =1.386,833	100	42.9533+574.3900 =617,3433	100	15.0448+241.4374 =256,4822	100	2.260,66	100,0
Mindössz.1:		61,35		27,3		11,35	/2.260,6600/	100,0
Mindössz.2:		12,83		5,71		2,37	/10.811,2519/	20,91

A településcsoport területe összesen ~2.260,7 hektár, amelynek közel ~88%-a termőterület. Ebből a mezőgazdaságilag hasznosított terület ~1.607 hektár (ez a teljes terület ~71%-a).

A tájhasználat értékelése szempontjából fontos a nyilvántartott *termőterületi (TT) / kivett területi arány*. Itt a kivett az átlagnál kissé magasabb, de nem kirívó érték, közel 12%. Ezen belül feltűnő a Rigácsi 15% fölötti érték. A termőterületen belül körülbelül ~1/5 – 4/5 az erdőterületek és a mezőgazdasági területek (MÖT) aránya. Az erdőszültség (E) alacsonyabb a vonatkoztatási (járási, megyei) átlagoknál, az összterületre vetített erdőszültségi mutató mindössze közel 17%.

A MÖT-en belül uralkodó a szántó (~86%), kevés a gyepek (R+L=~18%), elenyésző a nádas, az ültetvény és kert terület, amelyek a nyilvántartásban meg sem jelennek.

Települési szinten a 2 kistelepülésen magasabb a szántóarány (összterületek ~3/4-e), és a gyepterületi arány is, mivel ezekben a legalacsonyabb az erdőszültség (4% alatt!). Ezt településcsoport szinten kompenzálja Ukk 25% fölötti erdőterületi mutatója.

A művelési ágak fenti táblázatba foglalt megoszlásából levonható következtetés, hogy a természetközeli tájkaraktert lehetővé tevő (*erdő+gyep+nádas*) művelési ág arány viszonylag alacsony, da helyi átlaghoz közeli értéket mutat: csaknem 30 %. A természeti állapotokhoz képest jelentősen átalakított felszínek aránya tehát közel az igazgatási terület 70%-a, ezen belül uralkodó a szántóterületi, 60%-ot meghaladó arány.

Az alábbi táblázat a település viszonylatában meglévő átlagosnál jobb minőségű termőföldterületek

művelési ágát, minőségi osztályát és területnagyságát mutatja az adott művelési ágban átlagos aranykorona érték megjelölésével, a Tapolcai Járási Hivataltól beszerzett települési Törzskönyvi adatszolgáltatás (TAKAROS adatbázis) 2018. júliusi állapota alapján.

Az átlagosnál jobb minőségű külterületi termőföldterületek főbb törzskönyvi adatai

Ukk

Művelési ág	Minőségi osztály	AK/ha érték	Területnagyság (ha)	Átlagos AK/ha érték
szántó	2	20.90	97.7003	14,20
	3	17.40	60.1545	
	4	14.80	273.8941	
gyep (legelő)	3	4.20	8.2795	2,99
	4	3.30	0.9525	
	5	3.00	29.6677	
gyep (rét)	3	20.90	7.5283	14,09
	4	16.50	4.0389	
	5	14.80	54.5394	
erdő	3	6,60	38.5749	4,31

Rigács

Művelési ág	Minőségi osztály	AK/ha érték	Területnagyság (ha)	Átlagos AK/ha érték
szántó	2	23.50	81.2888	16,40
	3	18.20	67.6096	
	4	16.50	95.6583	
gyep (legelő)	1	17.40	12.6541	10,63
gyep (rét)	1	32.10	4.0790	21,18
	2	29.50	21.2663	
	3	24.30	1.9739	
erdő	(3	6,60	24.4502)	6,60

Zalamegyes

Művelési ág	Minőségi osztály	AK/ha érték	Területnagyság (ha)	Átlagos AK/ha érték
gyümölcsös	(3	32,10	0.2654)	32,10
szántó	2	20.90	14.2730	11,51
	3	14.80	39.6118	
	4	12.20	36.2128	
gyep (legelő)	7	1,60	3.6627	1,60
gyep (rét)	6	12,20	22.3222	9,36
erdő	2	8,00	8.0646	8,00

/Forrás: Tapolcai Járási Hivatal 2018.07.06.^{1/}

A fenti táblázatok adatait elemezve nyilvánvaló, hogy a 3 település nem rendelkezik kiugróan magas termőhelyi értékű mezőgazdasági földekkel, illetve erdőterületekkel, a művelési ágak szerinti átlagos AK/ha értékek viszonylag alacsonyak. Ezen általános megállapítás alól csak Rigács rét területei képeznek kivételt, ahol a 21 AK/ha feletti átlagos KTJ jobb, mint a kistérségi átlag, továbbá viszonylag jelentős területet (közel 28 ha-t) érint. Relatíván itt a legjobb a legelők minősége is (a másik 2 településen ezek átlagértéke 3 AK/ha alatti). Rigácson találjuk a legmagasabb szántó termőhelyi értékeket is, ahol a 16 AK/ha feletti átlag csaknem 250 ha szántót fed le, ennek mintegy 1/3-a 23 AK/ha fölötti értékkel rendelkezik. (20 AK/ha fölötti értékű szántók a másik 2 településen is találhatók, ezek közül az Ukki kiterjedése megközelíti a 100 ha-t.) Ezek a szántók a 3 település relatív legértékesebb termőterületei.

A legmagasabb abszolút termőhelyi értékek az elsőként említett legjobb Rigácsi réteknél találhatók

¹ a fenti táblázatok a települési törzskönyvek kivonatai; a törzskönyvek teljes (adatszolgáltatási) anyagát a dokumentáció cd-formátuma tartalmazza, az adatszolgáltatást összeállította: Lesch Norbert;

(24,3-32,1 AK/ha között); az ezzel vetekedő Zalamegygyesi gyümölcsös értéke, csekély kiterjedése miatt, csak a teljesség kedvéért említendő.

1.12.3. VÉDETT, VÉDENDŐ TÁJ-, TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TERÜLETEK

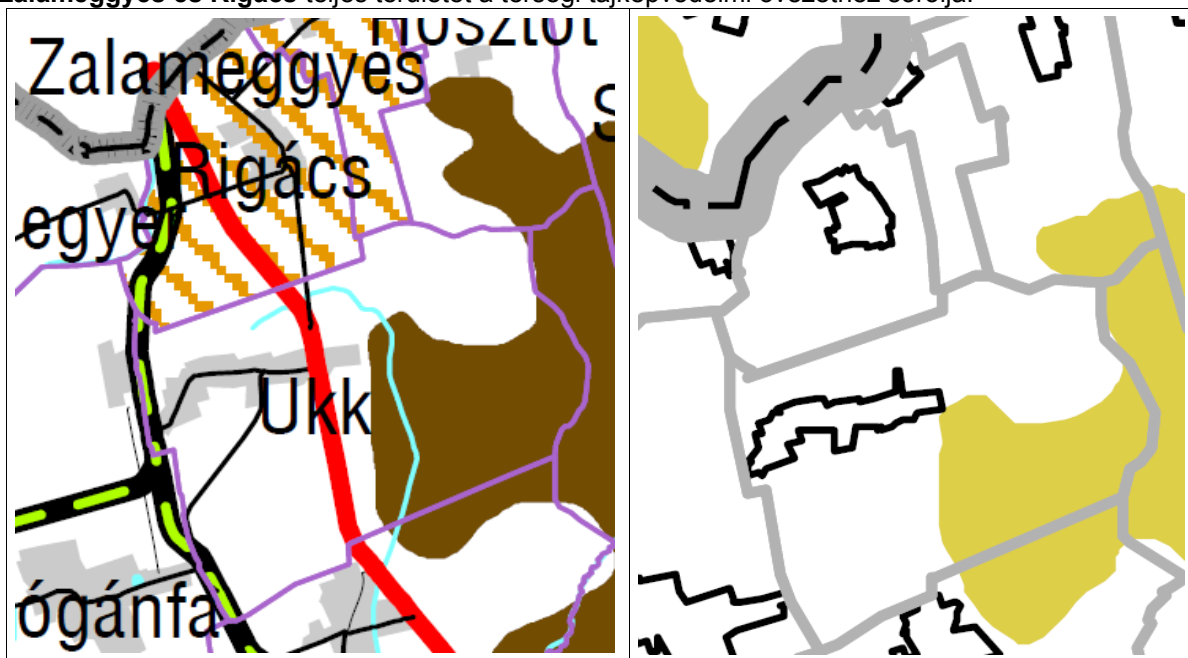
A községek igazgatási területén táj- és természetvédelmi szempontból az országos ökológiai hálózathoz tartozó magterület, ökológiai folyosó és pufferterület övezete, valamint a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete található.

A települések területén nem találhatók védett természeti területek, Natura2000 területek és ex lege védett területek.

1.12.3.1. TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELTEN KEZELENDŐ TERÜLETEK

A magassztintú és kiterjedt természeti védelem nem jellemző a 3 település területén, a fenti tájhasználati elemzés is rámutat, hogy az átlagban közepes termőhelyi adottságú síkvidéken a mezőgazdálkodás az uralkodó, a természetközeli tájhasználattal szemben. Az erdők, gyepek, nádasok, vízfelületek alacsony (1/3 alatti) összesített aránya mellett a felszíni változatosság is kevésbé jelenik meg, a környező településekhez képest, jelentősebb domborzat inkább csak az igazgatási területen kívüli látvány része. Az adottságokból kifolyólag viszont bizonyos – a tágabb térségben gyakori – táj- és tájképvédelmi problémák (pl. erős kitettségű, jó rálátású lejtők beépítettsége, stb.) nem lépnek fel a településeken, azonban jelentkeznek a nagyterjedésű síkvidéki agrártáj fátlan jellegéből, a kistelepülések erdőhiányából adódó tájképi, látványvédelmi gondok, amelyekre a tájrendezés során figyelemmel kell lenni.

Ezeknek az adottságoknak tájvédelmi- tájképvédelmi szempontból is meghatározó szerepe van, és ezeknek megfelelően a tájképvédelmi tartalmú övezetek átlagos mértékben érintik a településeket: az OTrT övezet csak Ukk DK-i külterületét érinti, a két kistelepülést nem. A megyeterv viszont ezen túl **Zalamegyyes és Rigács** teljes területét a térségi tájképvédelmi övezetbe sorolja:

Az OTrT és a Vm.TrT által kijelölt tájképvédelmi tartalmú övezetnek jelenleg két lehatárolása ismert². Ezek közül az jogilag az OTrT lehatárolás a mérvadó, de információértéke miatt szakmailag a Vm.TrT lehatárolás is figyelemre méltó. A két lehatárolás egyébként részben hasonló képet mutat az „országos jelentőségű...” övezet lehatárolásában, amely csak Ukki területet érint, a Vm.TrT térségi jelentőségű övezeti lehatárolása viszont jelentősen átforgalmazza a tájképi védettség kiterjedését.

A táj- és tájképvédelmi övezet jelenlegi hivatalos (törvényi) megnevezése: „*tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület*” övezete” (az övezetre vonatkozó előírásokat itt nem ismételjük, a területrendezési tervi összefüggéseket ismertető az 1.3.sz. fejezet tartalmazza).

² A BÜTrT-ben még „övezetek” – ezt azonban az OTrT 2013. évi módosítása egy közös övezetbe foglalta; a két TrT összehangolása, a BÜTrT felülvizsgálatának megkezdésével folyamatban van.

A fentiekben leírt vizsgálati előzményeket követően kerültek meghatározásra a tájképvédelmi övezet új határai a 2019-ben hatályba lépő új OTvT számára. A BfNPI által nyújtott adatszolgáltatás – amit a munka tervi munkarészei ábrázolnak – már ezeket lehatárolásokat tartalmazza.

A hatályos tervelőzmény szerkezeti tervi leírásában a kisvízfolyások, vízpartok stb. vízrendezésének témakörében, valamint a fásítás szükségességében emeli ki a tájképvédelmi szempontok érvényesítésének fontosságát. Az új Településkép védelmi rendelet a beépítések, a vonalas műszaki létesítmények építése, a zöldfelületek védelme, felújítása tekintetében fogalmaz meg település- és tájképvédelmi előírásokat.

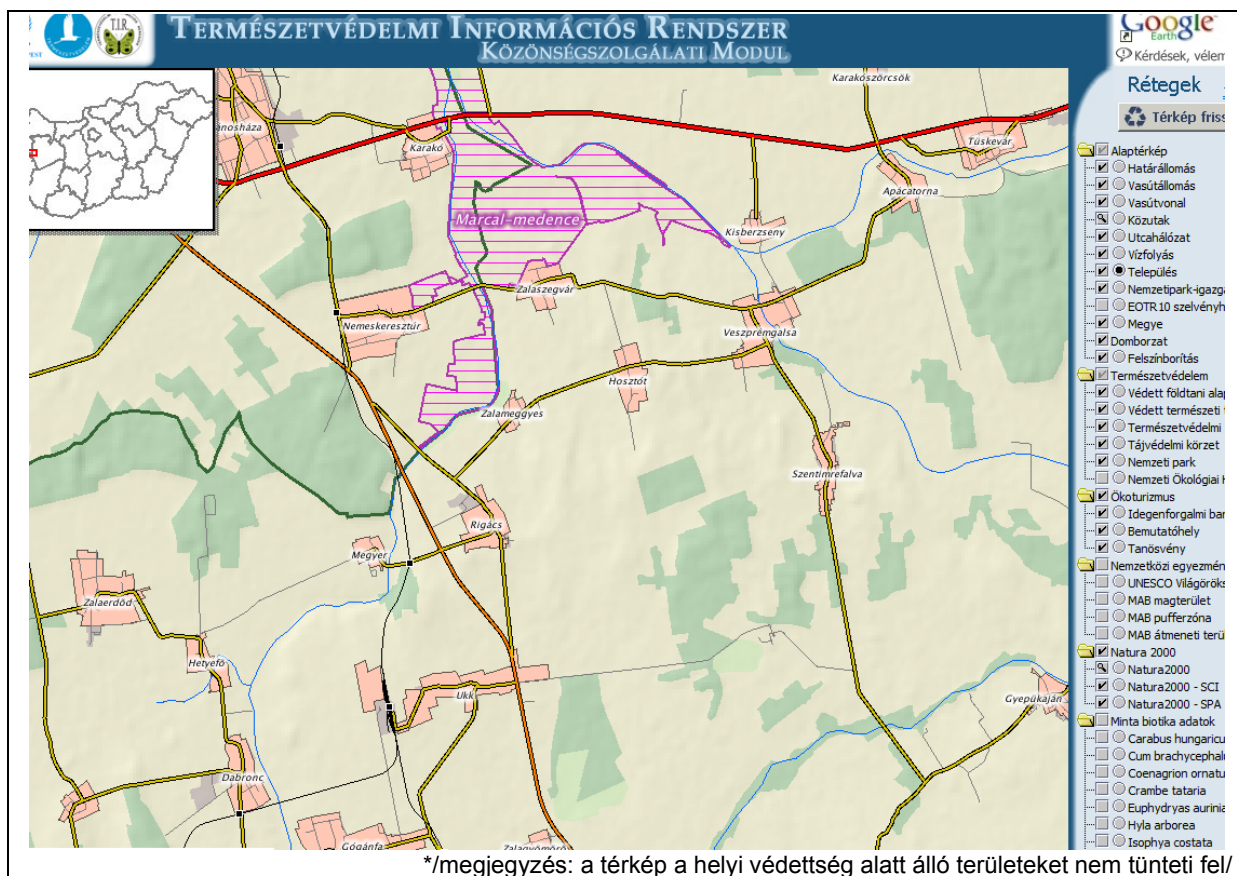
1.12.3.2. NEMZETI ÉS NEMZETKÖZI TERMÉSZETVÉDELMI OLTALOM ALATT ÁLLÓ VAGY VÉDELEMRE TERVEZETT TERÜLETEK, ÉRTÉKEK, EMLÉKEK

A nyílt hozzáférésű természetvédelmi információs rendszer adatai szerint a három települést sem **országos** sem **helyi szintű** egyedi védelem, sem ex lege védelem nem érinti. A nyilvántartási adatok az alábbiak:

Védett természeti területek országos nyilvántartása (Veszprém megye) http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=pl&mode=search&nev=&tkv=&megye=19				
#	Település	Védettségi szint	Védelmi kategória	Előfordulás száma, megnevezés
1	Ukk	országos jelentőségű, egyedi	NP, TK, TT, TE	0, nem található
2	Ukk	helyi jelentőségű, egyedi	TT, TE	0, nem található
Védett természeti területek országos nyilvántartása (Veszprém megye) http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=pl&mode=search&nev=&tkv=&megye=19				
#	Település	Védettségi szint	Védelmi kategória	Előfordulás, megnevezés
1	Rigács	országos jelentőségű, egyedi	NP, TK, TT, TE	0, nem található
2	Rigács	helyi jelentőségű, egyedi	TT, TE	0, nem található
Védett természeti területek országos nyilvántartása (Veszprém megye) http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=pl&mode=search&nev=&tkv=&megye=19				
#	Település	Védettségi szint	Védelmi kategória	Előfordulás, megnevezés
1	Zalamegyes	országos jelentőségű, egyedi	NP, TK, TT, TE	0, nem található
2	Zalamegyes	helyi jelentőségű, egyedi	TT, TE	0, nem található

A nemzetközi/országos szintű védelem alatt álló *Natura2000* területek ugyancsak nem érintik. A TIR adatbázis térképi megjelenítése az alábbi ábrán látható. /Forrás: <http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm/>- a felkapcsolt rétegek:

- Nemzeti park, Tájképvédelmi körzet (TK), Természetvédelmi terület, Védett természeti terület, Védett földtani alapszelvény, Idegenforgalmi barlang, Bemutatóhely, Tanösvény
- Natura2000 területek /a Natura2000 (SCI és SPA) területek** sraffozással jelölve: ***(megjegyzés: az SCI területek nem érintik, az SPA területek jelölése a térképen: vízszintes pink sraffozással):**

A nemzetközi védelem alatt álló Natura2000 területek általában jelentős átfedést mutatnak az ökológiai hálózati területekkel (ez utóbbiakat külön alfejezet ismerteti). Itt ugyan a Natura területek nem érintettek, de Zalameggyes határos a „Marcal-medence” elnevezésű SPA területtel. Mivel itt maga a Marcal folyó a határ, ez, mint ökológiai folyosó érinti a területet (az OÖH övezeteket külön alfejezet ismerteti).

Védelemre tervezett területek, értékek, emlékek

nincsenek nyilvántartva; a tervelőzmények és a TAK javaslatai a tervkészítés során felülvizsgálandók: az előzmények közül a zalameggyesi terv hívja fel a figyelmet a belterülettől nyugatra fekvő, OÖH-hoz tartozó és a Vm.TrT-ben természeti területi övezetbe sorolt területegységre, amelyet természetközeli területfelhasználási egységbe sorol.

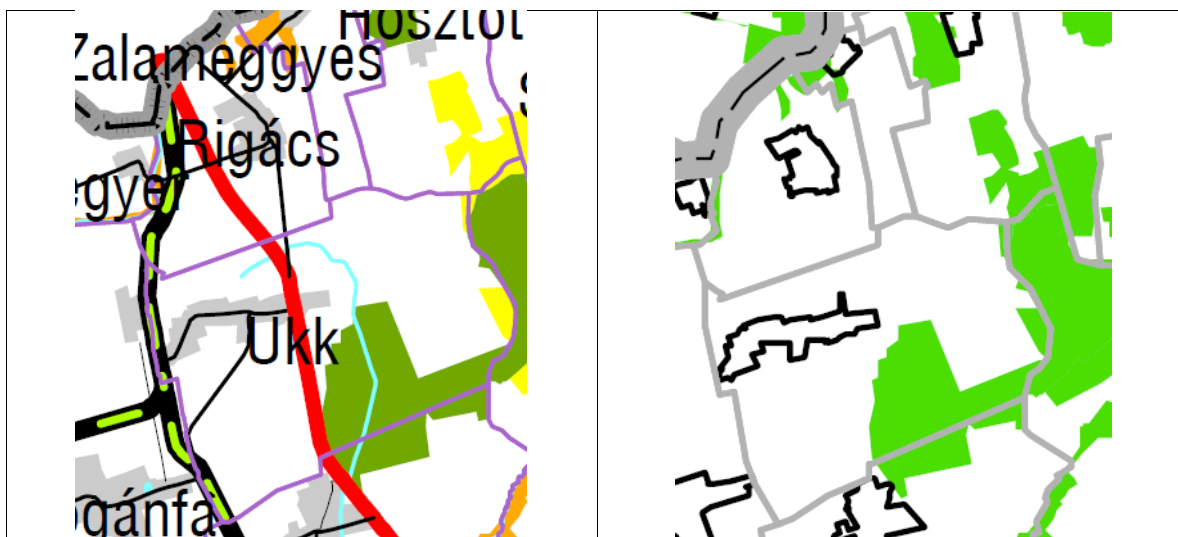
Egyéb természeti területek és értékek:

egyedi tájértékek a településeken nincsenek nyilvántartva; az egyedi tájértéknek jelölt területek listája (pl.: TÉKA) a tervkészítés során felülvizsgálandó. A TAK és a TKR esetleges helyi védelemre vonatkozó javaslataival összhangba kell hozni a tervet.

1.12.3.3. ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT

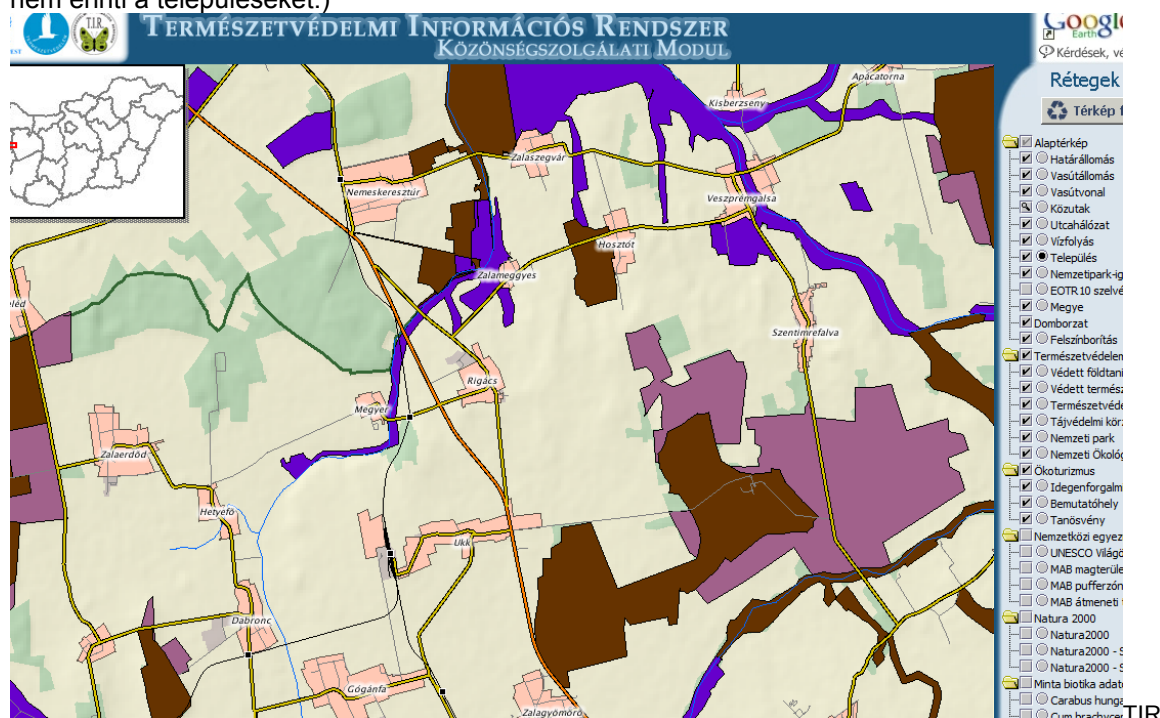
A terület természeti - ökológiai adottságaiból következően az igazgatási terület kis hányadát fedik az országos ökológiai hálózat övezetei. (Mint a fentiekben jeleztük, az érintett területek itt nincsenek átfedésben a Natura2000 védett területekkel.)

A települések Országos Ökológia Hálózat (OÖH) által érintett területeit szemléltetik a területrendezési fejezetben közölt alábbi övezeti kivágatok, amelyek közül az OTTr az OÖH-t egységesen ábrázolja, a Vm.TrT az OÖH 3 övezetét is bemutatja. Az OTTr 2013.évi módosítása miatt azonban jelenleg csak ez a lehatárolás tekinthető hatályosnak.

A fenti 2 lehatárolás meglehetősen hasonló határvonalakat mutat, az Ukki igazgatási határ D-DK-K-i részét érinti a legnagyobb mértékben, a *magterületi* övezettel; a két kistelepülésen ezek északi illetve nyugati része – gyakorlatilag az igazgatási határukkal egybeeső Marcal-meder és kapcsolódó területei - az *ökológiai folyosó* övezettel.

Az aktuális térképes természetvédelmi adatbázis (TIR.2018.) – a megyetervhez hasonlóan – szintén 3 övezetre bontva ábrázolja az *OÖH területeit*. Az alábbi TIR térképen az OÖH területek övezetei (magterület, ökológiai folyosó,) tömör barna és élénk-levendula színnel jelölve. (A puffertérületi övezet nem érinti a településeket.)

A 3 település igazgatási területe összességében kevésbé érintett, de ezen belül jelentős:

- Zalameggyesen a Marcalvölgy és a falu belterületét É-ÉNy-Ny-i irányból teljes mértékben körülvevő *ökológiai folyosó* -,
- Ukk D-DK-K-i külterületé a szomszédos Csabrendek északi és Zalagyömörő ÉK-i külterületére átnyúló nagy összefüggő, *magterületi* -,
- Rigácsra a Marcalvölgy vonalát végigkövető *ökológiai folyosó* övezet kiterjedése.

Az OÖH lehatárolása – valamennyi fenti forrásanyagban - csak térképes formában áll rendelkezésre, ennek földrészlet határ mélységű pontosítására – a *Nemzeti Park Igazgatósága* által kiadott hivatalos

természetvédelmi adatszolgáltatás alapján - a rendezési terv térképi munkarészein van lehetőség (mivel az OÖH területek helyrajzi számos listája nem került közétételre).

A terv készítése során a lehatárolások tekintetében a BfNPI hivatalos adatszolgáltatását kell figyelembe venni.

1.12.4. TÁJHASZNÁLATI KONFLIKTUSOK ÉS PROBLÉMÁK ÉRTÉKELÉSE

A vizsgált térség egészében, így Ukk, Rigács és Zalamegyes településeken sem figyelhetők meg jelentősebb tájhasználati konfliktust okozó területhasználatok, tájkárosítások. A települési nagyságrendek, illetve a történetileg kialakult településszerkezeti és területfelhasználási adottságok következtében településrendezési övezeti besorolásként sem jelennek meg tájhasználati szinten értékelhető problémák, konfliktusterületek.

Történetileg kialakult – a különböző termőhelyi viszonyokkal összefüggő - sajátos tájhasználati problémaként jelentkezik a kirívóan alacsony szintre visszaszorult erdőszűkség Rigács és Zalamegyes területén, továbbá emellett a gyepek és nádas területek fogyatkozása is. Ezek összességükben, kiegészülve a vizes-vízközeli életterek beszűkülésével, a természetközeli tájhasználati módok visszaszorulását eredményezték, amelyek tájhasználati, ökológiai és tájképi problémaként is fölvetődnek. Utóbbi tekintetben említettük a tájképvédelmi fejezetben a nagy összefüggő fátlan területek, szántók fátlan látványának és klimatológiai adottságainak hátrányait, és az erdőterületek hiányából adódó hasonló problémákat. Már a tervelőzmény is felvetette a meglévő fasorok védelme mellett a tájfasítás hiányosságait is.

Ezek azonban nem minősíthetők jelentős konfliktus tényezőknak. Említésük csak azért indokolt, mert kisérszben településrendezési eszközökkel is ösztönözhető a megoldásuk.

Kisebbségszerű tájhasználati konfliktusok (amelyek jellemzően nem településrendezési eszközökkel kezelhetők) itt is jelentkeznek, úgy mint

- az illegális személtelhelyezés a településszéli és mezőgazdasági területeken,
- műveletlen mezőgazdasági területek parlagosodása, allergén hatásai, stb.,
- az engedély nélküli, illetve attól eltérő beépítések megjelenésének veszélye a külterületen; és ezek potenciális táji konfliktusai.

1.13. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

1.13.1 A TELEPÜLÉSI ZÖLDFELÜLETI RENDSZER ELEMEI

A községek zöldfelületi rendszerét, a településjellegnek megfelelően, elsősorban a magántelkek kertjei alkotják. Ezek részben díszkertek, részben haszonkerti funkciót is ellátnak. Ukk laza, nagytelkes és csak részlegesen beépített telekszerkezete módot ad nagyobb kiterjedésű házikertek, mező- és kertgazdasági területek művelésére is. Rigács és Zalamegyes települési és belterületi nagyságrendjéből következik, hogy zöldfelületi rendszerének elemei is kevésbé kiterjedtek.

Nagyobb összefüggő parkosított területek egyes intézmények telkein találhatóak, ahol közkerti funkciók is megjelennek, mint pl. az iskola és óvodakertek. A legnagyobb összefüggő zöldfelületek, - ahol van pl. sportpálya, temető -, jellemzően nem zöldterületi, hanem különleges övezeti besorolásban vannak.

A zöldfelületi és zöldfelületi ellátottsági területi mutatók az eltelt egy – másfél évtizedben stagnáló tendenciát mutatnak, jelentősebb új közpark kialakítás nem történt a községekben. Kisebbségszerű zöldfelületi - zöldterületi kijelöléseket tartalmaznak a tervelőzmények, mint pl. Zalamegyes területén a templom melletti közkert kialakítását, vagy Ukkon a sportpálya területének rendezését. A zöldfelületi rendszer minőségi fejlesztését eredményezte emellett néhány közterületi parkosítás a községközponti területen, emlékművek, köztéri szobrok körül. Ezek mellett az utcai zöltsávok, árokpartok, fasorok, a meglévő gyepterületek fenntartása járul hozzá a községkép és a zöldfelületi ellátottság javításához.

Az alábbi felvételek a községek jellemző belterületi zöldfelületi kialakítását szemléltetik 1 – 1 képpel.

Az Ukki utcaképek, közterületi fásítások, zöldsávok képét is meghatározza a kedvelt örökzöldek használata

A Zalameggyesi és a Rigácsi utcaképekben, közterületi fásításokban, zöldsávokban kevésbé uralkodó, de ugyancsak jelen van az örökzöldek használata. Az utcai zöldsávok, kisebb teresedések zöldfelületi szempontból rendezett képet mutatnak.

A belterület fent vázolt zöldfelületi rendszerét egészítik ki táji szinten a külterület kiterjedt mezőgazdasági és erdőterületei, valamint a Marcal feszíni vízrendszere és az ahhoz kötődő parti sávok zöldfelületei. Mint a tájhasználati elemzés megállapítja, Zalameggyes és a Rigács uralkodó területhasználata a mezőgazdálkodás, ezen belül is a szántóföldi művelés, de zöldfelületi szempontból kedvező a gyepek viszonylag magas aránya. E két kisebb falu erdőhiányát valamelyest kompenzálja déli szomszédjuk, Ukk magasabb fokú erdősültsége.

A külterületi zöldfelületi rendszer így is hiányos, fában, erdőben szegény, a művelési ág szerkezet aránytalan. A rendszer ökológiailag legértékesebb részei viszonylag kis területre szorultak vissza. Ezek, a faállomány mellett a gyepek, melyek közül a legértékesebb a vízpartokhoz kötődő és egyéb mélyebben fekvő rétek, nedves élőhelyek.

A hatályos rendezési tervek, a települések nagyságrendjének, jellegének megfelelő kisebb mértékű zöldterületi és egyéb zöldfelületi bővítéseket, értéknövelő fejlesztéseket irányoztak elő.

1.14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.14.1. TERÜLETFELHASZNÁLÁS VIZSGÁLATA

1.14.1.1. A TELEPÜLÉS SZERKEZETE, A HELYI SAJÁTOSSÁGOK VIZSGÁLATA

Ukk község Veszprém megyében, a megye peremén a Sümegi Járás területén, attól 10 km-re északra, a Marcal folyó medencéje alkotta kistáj déli részén, egy dombháton fekszik, amely a Bertén nevű áradásos területből emelkedik ki. A Bertén egykor tó volt, amelyet 1830-ban csapoltak le. A település teljes igazgatási területe 1.387 hektár ebből mindössze 87,98 ha a belterület nagysága, amely a közigazgatási terület ÉNy-i sarkában helyezkedik el. A település három megye találkozásánál terül el, belterülete a vasútvonal és a 84-es számú főközlekedési út között húzódik, melyek egymástól mintegy 2 kilométernyi távolságra, közel párhuzamosan haladnak.

Az iparvágánnyal is ellátott vasúti csomóponttal rendelkezik; Szombathely, Tapolca, Zalaegerszeg leágazással. A vasútvonalak közül a Bajánsenye–Zalaegerszeg–Ukk–Boba- vagy a Balatonszentgyörgy–Tapolca–Ukk relációk érintik. Érdekes adalék, hogy a mai vasútvonal első szakaszát - Boba és Ukk között – a Dunántúli HÉV társaság építette még az 1880-as évek végén, innen az ukki állomásától kiágazva kezdték meg nem sokkal később a Zalaegerszegen át Csáktornyaig tartó vasútvonal építését.

Első „K und K” szabvány szerinti vasútállomása az 1890-es évek végén, mai lapostetős vasútállomása 1976-ban épült.

Ukk eredeti állomásépülete egy régi képeslapon és az újabb épület

A település közúti közlekedési kapcsolatrendszere igen jó, hiszen a 84. sz. út Sümegen keresztül a Balaton északi parti területével köti össze, másik irányba pedig közvetlenül Sopron fele halad.

Települési szomszédjai közül, Rigács, Gógánfa, Zalagyömörő településmagjai légvonalban közel azonos, kb. 2,5-3 km-nyi távolságra találhatók, szinte félkörívben körbe veszik az ukki beépített területet. A némileg távolabbi Csabrendek sincsen 7 km-nél messzebb.

A település szerkezetét meghatározó fő elemek:

- A település beépítésre szánt területe/belterülete, melyet a 84.sz út két részre oszt; a történelmi mag és egyben a belterület jelentős része a 84.sz. úttól nyugatra húzódik, mintegy 30 telek viszont annak keleti oldalán található,
- A 84. sz. út és egyéb úthálózati elemek nyomvonala,
- Lakóterületek,
- Szolgáltatási és intézményi funkciót befogadó településközponti vegyes területek;
- Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területek, a hatályos terv szerint nagy kiterjedésű bővítési tartalékokkal,
- Ipari terület,
- Közműterületek,
- Sajátos funkció befogadására alkalmas különleges területek,
- Belterületi közparkok és egyéb zöldterületek hiánya,
- A külterületek meghatározó területhasználatai: mezőgazdasági és erdőterületek,
- A belterületet is átszelő patakmedrek, árkok (Bertényi-árok) és partjaik.

Településszerkezet, belterületi területfelhasználás

Ukk településszerkezetében a nagyobb térségi szerepű elemek közül a 84 sz. főút, és a vasút nyomvonala játszik meghatározó szerepet. Mindkettő látható módon alakította a település belső

szerkezetét. A belterületi rész főtengelye a finoman kanyargó Kossuth utca, amely jelzi a település hajdani egyutcás karakterét. A település központi intézményei (Polgármesteri Hivatal, helyi bolt) is itt helyezkednek el. Középtájt ágazik ki a Gógánfa felé haladó és kb. 20 lakótelket feltáró Széchenyi utca. A két utca találkozásánál tágas térség található, amely sokkal inkább csomópont, mint valódi települési tér.

A két utca történeti szerkezeti szerepét bizonyítja, hogy UKK középkori települési elődjének nyomai is itt kerültek elő.³

Ukk településszerkezete és településközpontja a 2018. google légifelvétel alapján

forrás: google.hu/maps

A Kossuth utca váratlan irányváltása a temetőnél települési karakterváltást jelent. A vasúthoz vezető, „nyílegyenesen” kiszabályozott utca mellett igen hézagos, illetve féloldalas a beépítés.

A település belterületének jelentős része a hatályos terv szerint falusias lakóterületi területfelhasználási kategóriába került. A falusias lakóterületeken szórányosan megjelennek a három úri lakó, „kiskastély” illetve a polgári építészet egy-egy nagyobb, mivesebb épületei, amelyek nemcsak stílus-, hanem léptékváltást is jelentenek a beépítésben; az épületeknek a telkeikhez való viszonya

³ Település Arculati Kézikönyv (továbbiakban TAK)

illetve a telkek mérete, aránya következtében.

A két fontos feltáró út találkozásánál (Kossuth illetve Széchenyi utca) a hatályos terv településközponti vegyes területet jelölt, amely megfelel a tényleges hasznosításnak (templom, általános iskola), ugyanakkor nem fedi le teljesen a központi szerepkörű területet. Ennek alapján a Vt területek lehatárolása átgondolást igényel, figyelembe véve a műemléki épületeket és környezetüket is.

A település területén nem működik jelentős zavaró hatású tevékenységet folytató gazdasági vállalkozás. Néhány gazdasági illetve kereskedelmi, vendéglátó tevékenység zajlik a 84. sz. út mellett, a településre bevezető főútca (Kossuth utca) környezetében.

Rigács Veszprém megyében, a Sümegi járáshoz tartozó település. Nyugati és az észak-nyugati közigazgatási határát a Marcal folyó kíséri, amely egy szakaszon egyben Vas Megye határa. Táji adottságai között meghatározó, hogy a folyó medencéje alkotta kistájon fekszik. A Marcal-medence hazánk óceáni éghajlati hatású területén található, amely a többi, szomszédos területhez képest átlagosan nagyobb és egyenletesebb eloszlású csapadékot, és alacsonyabb hőmérsékletet is jelent. A völgyet, így a település határát is a lejtőkkel határolt sík, magas talajvízállású termőterületek jellemzik.

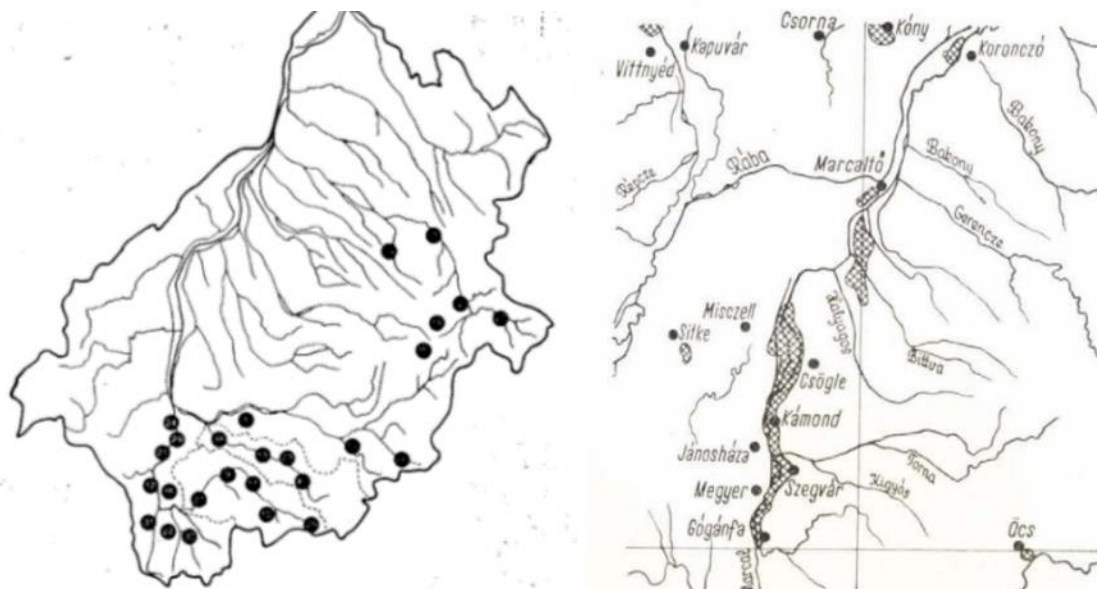
Települési szomszédjai: Megyer, Zalameggyes, Ukk és a Vas megyei Nemeskeresztúr.

Megközelítése igen jó; a 84-es főút a közigazgatási területén áthalad, így az országos közúti hálózatba közvetlen bekapcsolódik, de saját vasútállomása is van, a területén ugyancsak áthaladó Bajánsenye–Zalaegerszeg–Ukk–Boba-vonalon.

A belterület a közigazgatási területen belül igen külpontosan a délkeleti csücskében helyezkedik el.

„A mai Marcal, a Rába legnagyobb mellékfolyója, Sümeg környékén ered, átfolyik Gógánfa, Kamond, Szigény, Marcaltó, Mórchida községek határán és Gyirmótnál ömlik a Rábába. ...A Rába árvizei majdnem évente elborították a Marcal kiszélesedő völgyét...

...Az ártér egyik típusa, amikor az ártér szintje a mellékpatakok csatlakozásától Megyerig - ezen belül Gógánfa és Hetefő határában egy-egy öblösödve elterülő, fentebb katlanszerűen kiterjedt ártéri terület különíthető el. Dabronc, Hetefő közötti szakaszon mindkét oldalt kiszélesedett árteret teljesen elborítja a buja ártéri vegetáció, sűrűn szabdaltva vízlevezető árkokkal, amelyek medrében a pangó víz szintje még a nyári időszakban is jelentős. Esőzések, valamint a Marcal magasabb vízállásainak idején jelentős terület víz alá kerül. A víz levonulását a Ny–K vonalú Túrje–Jánosházi vasúti töltés akadályozza, ami gátszerűen szeli a Marcal-völgyet.”⁴

Gyűjtőhelyek a Marcal folyó vízrendszerében⁵; A Marcal vidéki tőzeges területek⁶

⁴ Hidrológiai Közlöny 1961 (41. évfolyam) 36. 4. szám • Török Endre: Geomorfológiai és hidrológiai megfigyelések a Marcal völgyében (337. oldal)

⁵ https://library.hungaricana.hu/hu/view/VizugyiKonyvek_087/?query=gógánfa&pg=203&layout=s

⁶ 112. II. rész: Az egyes vízvidékek szabályozási munkáinak története • 2. A Duna a nyugati országhatártól Budapestig (200. oldal) In: Ihrig Dénes (szerk.): A magyar vízszabályozás története (OVH, Budapest, 1973)

A település szerkezetét meghatározó fő elemek:

- A külterületen ény-DK-i irányban áthaladó 84. sz. országos főút,
- A külterület Ny-i határának közelében húzódó Bajánsenye–Zalaegerszeg–Ukk–Boba vasúti nyomvonal,
- A település belterületét feltáró Kossuth utca (73172. Sz. Út), és a Petőfi S. Utca (73169. Sz.) Amelyek bekötnek a 84. sz. útra,
- A település beépítésre szánt területe/belterülete, ahol a jellemző területhasználati módok:
 - lakóterületek, falusias beépítéssel,
 - a hatályos terv szerinti településközponti vegyes területek, jellemzően a templomok környékén,
 - gazdasági/kereskedelmi, gazdasági/ipari terület.
- A külterületek meghatározó területhasználatai: mezőgazdasági és erdőterületek, valamint *természetközeli* területek
- Vízgazdálkodási területek (a Marcal, kisvízfolyások medre és parti sávja)
- Zöldterület (közkert,)
- Különleges területek (temető, sportterület)

Településszerkezet, belterületi területfelhasználás

Rigács két meghatározó településszerkezeti eleme a Kossuth L. utca és a Petőfi utca. Az előbbi a település történelmi utcája, sokáig a településfejlődés „főtengelye”. A 84. sz. út kiépítésével a település számára az addiginál jóval kedvezőbb és közeli kapcsolat kínálkozott arra, hogy rákapcsolódjon az országos hálózathoz. Ezt a közvetlen kapcsolatot a mai Petőfi utca nyomvonala kínálta, nem véletlen, hogy ezt követően a funkcionális szerepe és ezzel együtt a településben betöltött fontossága megnőtt. E két út gyakorlatilag a teljes belterületet feltárja; ezentúl csak néhány mellékút jelenik meg a külterületen, pl. az eredetileg mezőgazdasági telephelyhely (021/4 hrsz. Major: most kijelölt iparterület) vagy a temető (03/2 hrsz.) megközelítésére.

A belterület jelentős része falusias lakóterület (Lf; Lf-k), a belterület északi határánál ipari mezőgazdasági telephelyhely üzemel (Gks, Gp). A hatályos terv további Gk területet jelölt ki a katolikus templom melletti területrészen. A terület beépítetlen.

A település területén nem folyik jelentős zavaró hatású gazdasági tevékenység.

Településközpont vegyes területbe tartozik a római katolikus templom telke illetve az evangélikus templom környéke.

Rigács szerkezete és beépítése a 2018 évi google felvételen

forrás: google.hu/maps

Zalamegyyes Veszprém megye Vas megyei határán, a Sümegi járásában fekvő kicsi település. 1950-ben a megyerendezés során került Zalából Veszprém megye közigazgatási területére. Települési szomszédjai: Rigács, Hosztót, Zalaszegvár és egy rövid kis szakaszon a már Vas megyéhez tartozó Nemeskeresztúr.

Táji adottságai között meghatározó, hogy a Marcal folyó medencéje alkotta kistáj déli, a folyó kisebb vízhozamú, eredéshez közeli részén fekszik, saját, a Marcal-medencéhez kötődő mikroklimával. A völgyet, így a település határát is a lejtőkkel határolt sík, magas talajvízállású termőterületek jellemzik. A településnek 84. sz. úthoz a szomszédos Rigácsra keresztül van közúti közlekedési kapcsolata.

A település szerkezetét meghatározó fő elemek:

- A település beépítésre szánt területe/belterülete, melyet a 73171. j. mellékút (belterületen Ady Endre utca) tár fel,
- Az egyéb úthálózati elemek nyomvonala (Jókai M. utca, Kossuth L. utca),
- Lakóterületek,
- A településközponti vegyes területek hiánya,
- Gazdaság/Kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területek,
- Kis kiterjedésű zöldterület/Közkert,
- A külterületek meghatározó területhasználatai: mezőgazdasági és erdőterületek valamint természetközeli területek,
- Nagyterjedésű vízgazdálkodási területek,
- Különleges, beépítésre nem szánt területek (temető).

Településszerkezet, belterületi területfelhasználás

A mindössze háromutcás aprófalú településszerkezetében az átmenő 73171. jelű mellékút (belterületen Ady Endre utca) tölt be fontosabb szerepet, mivel a 73172. j. mellékúton keresztül kapcsolódik a nagyobb térségi szerepű elemek közül a 84 sz. főúthoz. Az ezt keresztező történelmi települési főtengely, a mai Kossuth L. utca északi és déli irányban is zsákutca; végpontjai az egyik települési templom és a temető. A temető ma a lakott területtől délre, távolabb fekvő, kis, ligetes domboldalon elterülő sírkert. Az említett két meghatározó út kereszteződéséből szépen belátható szinte az egész település; a két templomtoronnyal, mint vertikális hangsúlyokkal a település szélén és a társadalmi élet központját is jelentő, könyvtárként is üzemelő „Népház”-zal a főutcák találkozásánál.

A település belterületének jelentős része a hatályos terv szerint falusias lakóterületi területfelhasználási kategóriába került. A házakhoz nagy kert tartozik, melyet legtöbbször művelnek is, Gyakori az állat – elsősorban a baromfitartás is. Egy család kiegészítő tevékenységként szarvasmarhát tart, a tejből sajtot készít, annak eladásából egészíti ki a jövedelmét.

A település a 2017-es Start programban a növénytermesztés helyett az állatgondozást vállalta fel.

A település területén nem működik jelentős zavaró hatású tevékenységet folytató gazdasági vállalkozás, ipari vagy mezőgazdasági telephely.

Zalamegyyes településszerkezete és beépítése a 2018 évi google felvételen

forrás: google.hu/maps

1.14.1.2. AZ INGATLAN-NYILVÁNTARTÁSI ADATOK ALAPJÁN, TERMŐFÖLD ESETÉN A MŰVELÉSI ÁGAK ÉS A MINŐSÉGI OSZTÁLYOK

A települések ingatlan-nyilvántartási adatait a *Községi Törzskönyvek* tartalmazzák. Ezt a hivatalos nyilvántartást a Polgármesteri Hivatal beszerezte a Járási Földhivaltól és a tervezők rendelkezésére bocsátotta. Ez a termőföldek művelési ágak és minőségi osztályok szerinti megoszlása mellett tartalmazza a termelés alól kivett területek összefoglaló (egyesített) adatait is.

A települések ingatlan-nyilvántartási főadatai, fekvések szerint:

Ukk:

- összterülete 1.387 hektár ebből mindössze 87,98 ha a belterület nagysága
- a külterület nagysága kerekítve 1.299 ha,
- zártkerti fekvés nincs nyilvántartva,
- a 2017.évi (KSH) 317 fős lakosság alapján 0,23 fő/ha bruttó és 3,6 fő/ha belterületi laksűrűség számítható.

Rigács:

- összterülete 617 hektár ebből mindössze ~43 ha a belterület nagysága
- a külterület nagysága kerekítve 574 ha,
- zártkerti fekvés nincs nyilvántartva,
- a 2017.évi (KSH) 177 fős lakosság alapján 0,29 fő/ha bruttó és 4,12 fő/ha belterületi laksűrűség számítható.

Zalamegyes a településcsoport legkisebb tagja:

- összterülete 256 hektár ebből mindössze ~15 ha a belterület nagysága
- a külterület nagysága kerekítve 241 ha,
- zártkerti fekvés nincs nyilvántartva,
- a 2017.évi (KSH) 37 fős lakosság alapján 0,14 fő/ha bruttó és 2,47 fő/ha belterületi laksűrűség számítható.

A fekvési adatok összegezve a 3 településre: az igazgatási összterület ~2.260 ha, ebből az összes belterület 146 ha, az igazgatási összterület ~6,5 %-a. A zártkerti fekvés nem fordul elő, az igazgatási összterület ~93,5%-a külterület.

A törzskönyvi adatok részletes elemzését az 1.12.2.2.. sz. tájhasználati alfejezet tartalmazza.

A tervezéshez ezek mellett felhasználásra kerültek a községi ingatlankataszter adatai is.

1.14.1.3. BEÉPÍTÉSRE SZÁNT ÉS BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A községek igazgatási területe építési szempontból beépített, illetőleg beépítésre szánt (már beépített illetve további beépítésre kijelölt), valamint beépítésre nem szánt területekre osztható. A beépítésre szánt területek jellemzően a település belterületi, a beépítésre nem szánt területek pedig jellemzően a település külterületi részei.

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

UKK község területe a hatályos tervek szerint (TSZT/SZT/2004- csak papírfórmátumban állnak rendelkezésre) az alábbi területfelhasználási egységekre osztható.

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK	
Lakóterületek:	falusias lakóterület
Településközpont területek:	településközpont vegyes terület
Gazdasági területek:	kereskedelmi-szolgáltató gazdasági terület
	ipari gazdasági terület mezőgazdasági major területe

Lakóterületek

A lakóterületeket falusias beépítés jellemzi. Az utcák helye, vonalvezetése, a templom, és a három, ma is meglévő „úri lak” (Szalay-kúria, Gyömörei-kúria, Gyömörei-kastély) telke a 18. századi települési

állapotokra vezethetők vissza. A Kossuth utca központ körüli részét, a Széchenyi utca nyugati oldalát, és a Jókai utca északi felét a 19. század végi eredetű keskeny telekosztás, oldalhatáron álló, fésűs beépítés jellemzi.

A vasút környéke, és a Kossuth utca teljes nyugati vége ritkásan beépített, egyes telkekről bontással eltűnt házak miatt mára még lazább beépítésűvé vált. A Kossuth Lajos utcában elszórva, jó néhány ház a falusi igényeken túlmutató, a 19-20. századi polgári építészet produktuma. A hatályos terv a Széchenyi utca déli kivezető szakasza mentén több teleknyi lakóterületbővítést javasolt, amely egy akkori nagyléptékű gazdasági beruházáshoz kötődött. A beruházás és a lakófejlesztés nem valósult meg, a javaslat időközben okafogyottá vált.

Településközpont vegyes terület

A funkcionális és szerkezeti településközpontnak tekinthető Kossuth-Széchenyi utca kereszteződése közelében „L” alakú vagy az utca vonallal párhuzamos tömegű és gerincű épületek jelennek meg. A falusias beépítésben karakterváltást is jelent, de a szoros beépítés némileg szét is esik.

Itt található a település egyik legjelentősebb, országosan védett műemléke a főutcával párhuzamosan álló barokk templom, a szintén védett Nepomuki Szent János szobor, valamint a Szalay-kúria, és a Gyömörei kastély.

Gazdasági területek

A gazdasági területek kereskedelmi, szolgáltató (Gksz), ipari-gazdasági (Gip) területek.

A belterületen található kereskedelmi, szolgáltató és ipari létesítmények kerültek Gksz területfelhasználásba.

A HÉSZ a Gksz övezetben maximum 40 %-os beépíthetőség mellett min. 50% zöldfelület kialakítását írja elő, a Gip-övezetben pedig a fenti mutatószámok 30 illetve 50 %.

Ukk északi részén a hatályos terv egy akkori konkrét fejlesztés számára nagyterjedésű gazdasági területet biztosított, amely nem valósult meg.

Különleges területek

A tervelőzmény a különleges területeket a rajtuk elhelyezhető építmények különlegessége miatt az alábbi övezetekre tagolta: temető – Ktem. A HÉSZ a különleges övezetekben maximum 2%-os beépíthetőséget ír elő.

RIGÁCS község területe a hatályos a korábbi jogszabályok szerinti elkészített és jóváhagyott terve (TSZT;SZT/2004 csak papírformátumban állnak rendelkezésre) alapján az alábbi területfelhasználási egységeket jelöli ki.

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK	
Lakóterületek:	falusias lakóterület
Településközpont területek:	településközpont vegyes terület
Gazdasági területek:	kereskedelmi-szolgáltató gazdasági és ipari terület mezőgazdasági major területe

Lakóterület

A belterület jelentős része lakóterületi besorolású, amely nagy belső termesztési célú (szántó és kert), valamint beerdősült területekkel rendelkezik.

A hatályos terv két övezetet nevesíti (Lf és Lf-k), melyek között némi különbséget csak a minimális telekméret szempontjából határoz meg (900 m² illetve 800 m² vagy kialakult). A beépítési mód falusias, oldalhatáros.

Településközponti terület

A hatályos terv a településközpontot jelöli a római katolikus templom telkét valamint az evangélikus templom környezetében lévő telkeket.

Ez utóbbi volt valóban a történelmi központ, ahogy ezt a helytörténeti kutatások is leírják.

(A mai Kossuth-Petőfi utca találkozásánál kiszélesedő utcarésznél a helyi nyelv nevesítette a „Fő tér vagy Kis tér” helyeket, ahol az evangélikus templom és néhány más fontosabb intézmény működött. . Emellett működött az un. Kis iskola, amely az evangélikus felekezet iskolája volt, és az államosítástól odajártak az alsó tagozatosok, ezért lett Kis iskola a neve. 1975 után Öregek Napközi Otthona lett.

Az un. Nagy iskolát (Katolikus iskola/Általános iskola) 1898-ban építette a katolikus egyház. Az államosítás után itt volt a felső tagozat, ezért lett Nagy iskola lett a neve. Rigács hajdan tehát jól

ellátott kis település volt.⁷⁾

A fenti intézmények ma már nem működnek, de a Földhivatali alaptérképen a telken az általános iskola és idősek otthona megnevezés még szerepel.

Gazdasági területek

A belterülettől észak-nyugatra, egy nagy kiterjedésű volt major (021/4 hrsz) területén jól karbantartott gazdasági/ipari övezet (Gip) található, feltárása a 73172. j útról történik. Az út mellett további 3 kisebb telek; Gip-be a 021/14 hrsz-ú, Gksz övezetbe a 021/2, 021/5 hrsz. telkeket sorolta a hatályos terv. Mindkét területen folyik gazdasági tevékenység és ennek megfelelő a beépítés. A major területén még bőven áll rendelkezésre beépíthető fejlesztési terület.

A római katolikus templom mögött ugyancsak Gksz-re kijelölt területet jelöl a terv. Jelenleg beépítetlen.

Rigács ÉNY-i gazdasági és ipari területe

forrás: google.hu/maps

Valamennyi gazdasági területet a hatályos terv belterületbe vonásra javasolta.

Különleges terület

A hatályos terv Beépítésre szánt Különleges területet nem állapított meg.

ZALAMEGGYES közigazgatási területe a hatályos terv szerint az alábbi területfelhasználási egységekre osztható.

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK	
Lakóterületek:	falusias lakóterület
Gazdasági területek:	kereskedelmi-szolgáltató gazdasági terület

Lakóterületek

A település szinte teljes belterületét lakóterületi beépítés jellemzi, falusias karakterrel, a telek tájolásától függően általánosan keleti és északi oldalra telepített oldalhatáros épület elhelyezéssel. A két templom kicsi alapterületű, az alaptérképen besimulnak a települési beépítésbe.

Gazdasági területek

Tervezett kereskedelmi, szolgáltató (Gksz) terület található a hatályos tervben Zalamegyyes belterületének DNY-részén. Meglévő, üzemelő telephely nincs, de most áll kialakítás alatt egy tervezett napelempark a kijelölt Gksz terület egy közel 1 ha-os részén (62/2 hrsz).

⁷ Gyűjtötte: Kissné Németh Ibolya könyvelő mna.unideb.hu/pdf/002rigacs-sorhu.doc

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK**UKK, RIGÁCS ÉS ZALAMEGGYES BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEI**

A községek igazgatási területének beépítésre nem szánt területei használatuk jellege szerint az alábbi területfelhasználási egységekre tagolódnak:

- a) zöldterületek
- b) erdőterületek
- c) mezőgazdasági területek
- d) vízgazdálkodási területek
- e) beépítésre nem szánt különleges területek
- f) természetközeli területek
- g) közlekedési (és közmű-elhelyezési, hírközlési) területek

a) Zöldterületek (Z jelű területek)

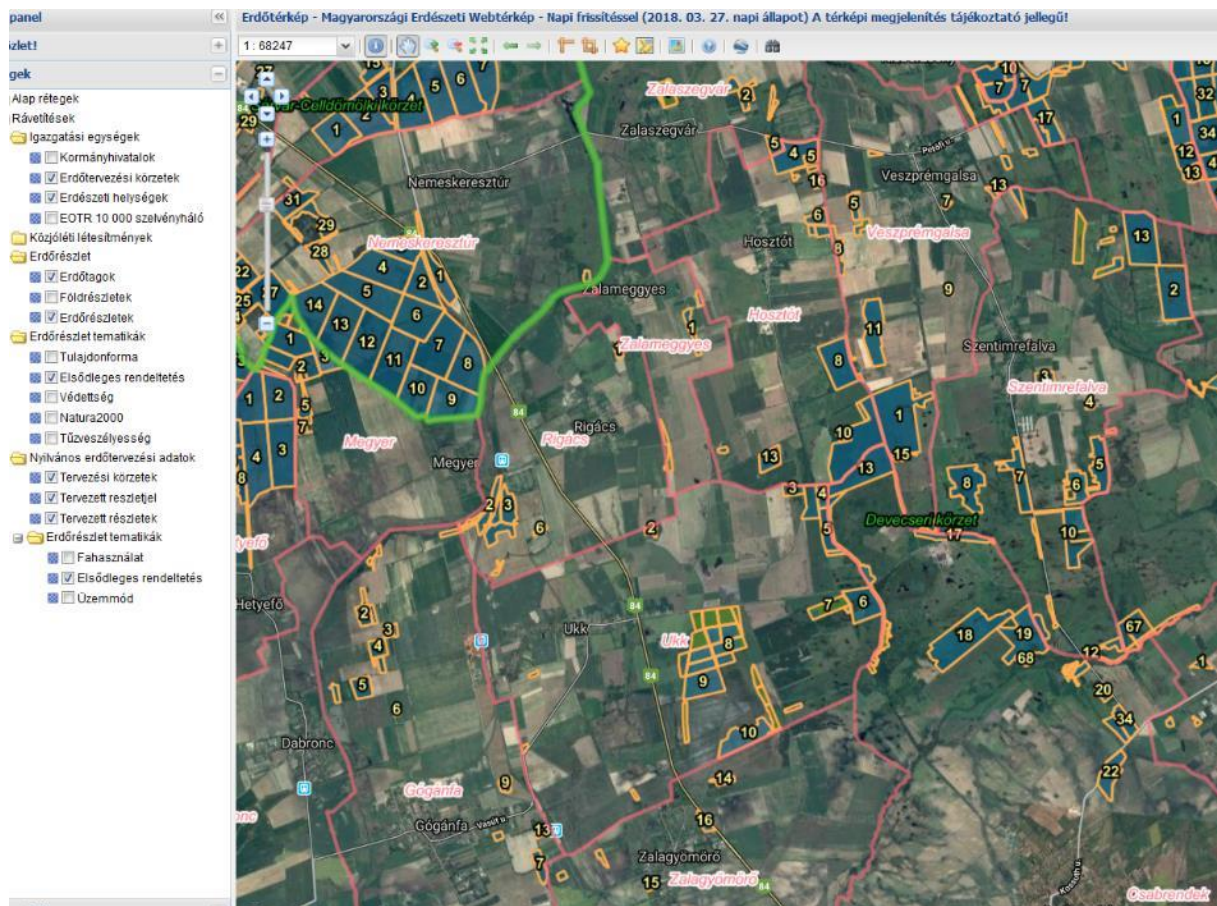
A zöldterületek és egyéb zöldfelületek leírását az 1.12. „Zöldfelületi rendszer vizsgálata” c. fejezet tartalmazza.

ERDŐ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK**b) Erdőterületek (E jelű területek)**

A három település a vizsgált térség erdőterületekben az átlagnál szegényebb része, összevont erdősültségi mutatója nem éri el a 17%-ot.

A természetföldrajzi bevezető részben közölt kistáji elemzés alapján is nyilvánvaló, hogy a csaknem teljes egészében a Marcal-medencéhez tartozó településeken alárendelten vannak jelen az erdőterületek a mezőgazdasággal szemben és különösen igaz ez a Medence két keleti kistájára, a tőlük nyugatra eső Kemenesaljjával szemben. Ukk, Rigács és Zalameggyes azonban a Marcal-völgy és a Pápa-Devecseri sík kistájához tartozik, amelyek nem igazán erdőtájak.

Az alábbi erdőtérkép jól szemlélteti a jelentősebb erdőterületekkel körülvett csekély erdősültségű települések helyzetét (forrás: <http://erdoterkep.nebih.gov.hu/> - 2018.06.05.):

Az erdő művelési ághoz tartozó területeknek csak egy része szerepelt az országos erdőleltárban a fenti, 2018.júniusi állapot szerint. Ez főleg Ukk külterületén volt jellemző. Megtörtént azonban időközben a nyilvántartás felülvizsgálata és a tervi munkarészben már az aktuális erdőhatárok szerepelnek, a kimaradt erőtömbökkel kiegészítve.

Az aktuális felülvizsgálat eredményképpen az erdőterületi besorolás növekedett, valamint jelentős (részben) fás területek kerültek „FI” („fás legelő”, vagy „fásított legelő”) erdészeti művelési ágba, amely kifejezi e területek átmeneti jellegét a mezőgazdasági és a fásított, fás–erdős területek között.

Az erdők elhelyezkedése a vizsgált 3 település területén külpontos, az erdők zöme a Ukk DK-i külterületére esik, ahol az erdősültség ~25%-os.

A kistelepülések, Rigács és Zalamegyes mindössze 3-4% közti erdőaránnyal rendelkeznek.

A nagyobb erdőtömbök is a kistérség legjelentősebb ökológiai hálózathoz tartozó területei, az értékes gyepterületek mellett. Az összefüggő erdők nagyobb részt magterületek, egyes szélső részek a puffterületi övezetbe tartoznak.

E területek zöme elsődlegesen gazdasági rendeltetésű, másodlagosan a védelmi rendeltetésbe sorolt. Az előzménytervek a földhivatali nyilvántartásnak (alaptérképnek) megfelelő erdőket sorolták erdő övezetbe.

c) Mezőgazdasági területek (M jelű területek)

A mezőgazdasági területfelhasználás természeti alapjait és művelési ág szerkezetét az 1.12.sz. természeti adottságokat és tájhasználati módokat ismertető fejezet írja le és elemzi.

A Településszerkezeti Terveknek a beépítéssel járó fejlesztések segítése mellett alapvető vezérelve volt a beépítésre nem szánt, jó minőségű mezőgazdasági területek védelme is. A jó minőségű szántóterületeket a Településszerkezeti Terv, a Szabályozási Terv és a HÉSZ alapvetően korlátozott építési lehetőségű mezőgazdasági területként, illetve mezőgazdasági övezetként határozza meg.

A területhasználat nagyságát illetően mindhárom település területén a mezőgazdasági tevékenység, a földművelés a domináns.

Ukk külterületének déli részének művelési ág szerinti besorolásában sajátosság a „fás (fásított) legelő” (FI) erdészeti művelési ág nagy területen való bevezetése részben a természetközeli extenzíven művelt gyepterületek, a közelmúlt beli legelő illetve erdő besorolása helyett.

A településeken nem jellemző a kiskertes, kertgazdasági művelés, zártkerti fekvés nincs nyilvántartva.

A mezőgazdasági területeket a tájhasználat jellegének megfelelően a HÉSZ különböző – elsődlegesen általános mezőgazdasági övezetekbe sorolta.

A termőhelyi adottságok közepes és gyenge kategóriákba tartoznak, a hatályos területrendezési tervek mezőgazdasági földvédelmi övezetei („kiváló..” és „jó...szántó”) nem érintik a településeket.

d) vízgazdálkodási területek

A településcsoport a Duna részvízgyűjtő területén, ezen belül a Marcal (1-4) illetve a Zala (4-1) vízgyűjtőgazdálkodási tervezési alegységen helyezkedik el. Területén vízrajzi szempontból meghatározó a Marcal folyó, amelynek közvetlen vízgyűjtő területén – részben árterén - fekszenek. A Marcalba torkolló jelentősebb kisvízfolyások a Hetefői- (Vörösvíz-) patak, Hetefői-árok. Emellett számos csatorna, lecsapoló árok egészíti ki a felszíni vízrendszert. Természetes és jelentősebb mesterséges állóvíz (tó) nincs a területen.

e) természetközeli területek

A természetközeli területek övezetét – a Zalamegyesi kivételével - nem határozták meg a hatályos tervek.

A Zalamegyesi terv a Marcal menti, valamint az ökológiailag ahhoz kapcsolódó mélyebben fekvő gyeptes, nádas területeket, réteket sorolta a természetközeli területek övezetébe.

A tervkészítés során célszerű felülvizsgálni, hogy indokolt e a jelenleg vízgazdálkodási, mezőgazdasági vagy egyéb övezetbe sorolt területek egy részének természetközeli területi átsorolása Rigács és Ukk területén is. Rigácsra elsősorban a Marcal-völgy rétjei, Ukkon az extenzív művelhető mélyfekvésű és a fás-legelő területek egy része vizsgálandó.

f) beépítésre nem szánt különleges területek

A Beépítésre nem szánt különleges területek övezetét – a Zalamegyesi kivételével - nem határozták meg a hatályos tervek.

A Zalamegyesi terv a külterületen lévő temetőt sorolta ebbe az övezetbe.

A tervkészítés során célszerű felülvizsgálni, hogy indokolt e a meglévő, illetve fejlesztési célú területek egy részének különleges területi átsorolása (pl. temetők, sportpályák, egyéb rekreációs célú területek).

g) közlekedési területek

UKK hálózati kapcsolatai

A település főúthálózati kapcsolata a 84. számú főút.

A főúthoz csatlakozik a 7337. jelű Ukk – Szalapa összekötő út, amely a nyugatra fekvő, szomszédos települések megközelítését biztosítja. Északi irányban a külterületet érinti a 73172. jelű bekötő út, Rigács kapcsolata.

Ukk vasúti csomópont, állomásán a 25. számú Boba – Zalaegerszeg és a 26. számú Tapolca – Ukk vasútvonalak csatlakoznak.

A környéki közösségi közlekedést az ÉNYKK helyközi járatai bonyolítják le.

Közúti közlekedés

A 84. számú főút a belterület keleti szélét érinti, itt a Petőfi Sándor utca vonalán halad. A 2x1 sávós főút forgalma 3878 Ej/nap.

A 7337. jelű összekötő út nyomvonala a belterületen a Széchenyi István utca. Forgalma 537 Ej/nap.

A 73172. jelű út települési szakasza külterületi jellegű, kis forgalmú (191 Ej/nap).

A 73327. jelű vasútállomáshoz vezető út a település központjában a 7337 jelű úthoz körforgalom jellegű csomópontban csatlakozik.

Közösségi közlekedés

Vasúti közlekedés

A 25. számú Boba – Ukk – Zalaegerszeg törzshálózati vonal, nemzetközi forgalmat is lebonyolít. A 26. számú Tapolca – Ukk vonal szintén az országos törzshálózat része. Ukk vasútállomás személy és teherforgalmat is lebonyolít, megfelelő szolgáltatási színvonalú.

Autóbusz közlekedés

Ukk területén áthaladó távolsági járatokon (1672 sz., 1724 -25) kívül a környéki forgalmat a 7781 -82. számú helyközi járatok bonyolítják le.

Kerékpáros közlekedés: A településen nincs kiépített kerékpárút.

Parkolás: A központban levő intézmények megfelelő parkolási lehetőséggel rendelkeznek.

A vasútállomásnál P+R rendszerű parkoló van.

RIGÁCS hálózati kapcsolatai

A település országos hálózati kapcsolatát a 84. számú főút biztosítja, amely felől a belterület forgalmát a 73169 és 73172 jelű bekötő utak bonyolítják le. A 8. számú főút keleti irányába a 73171 jelű főút vezet.

Rigácsnak vasúti kapcsolata van: a Boba – Ukk – Zalaegerszeg vonal érinti.

A belterület utasforgalmát közvetlenül az ÉNYKK helyközi járatai Sümeg és Jánosháza felé bonyolítják le.

Közúti közlekedés

A 84. számú főút a település nyugati külterületén halad át.

A főút 2x1 sávós, forgalma 3878 Ej/nap.

A főúttól a belterületen a Kossuth Lajos utca vonalán vezet a 73172 jelű bekötő út. A 2x1 sávós út forgalma a külterületeken kicsi: 171 Ej/nap.

A Megyer felé vezető 73169 jelű bekötő út a belterület legrövidebb kapcsolata a 84. számú főút felé. Belterületi szakasza a Petőfi Sándor utca.

Rigács és a kelet felé szomszédos települések (Hosztót) kapcsolatát a 73171 jelű bekötőt út biztosítja.

A 2x1 sávós út forgalma 800 Ej/nap.

Közösségi közlekedés

A település vasúti kapcsolata a 25. számú Boba – Ukk – Zalaegerszeg vonal a nyugati külterületen halad át, a vasúti megálló a belterületről 1,5 km-re van.

A belterületen haladnak át az ÉNYKK 1672 számú távolsági és 7781-82 számú helyközi járatai.

Kerékpáros közlekedés: A településen nincs kiépített kerékpárút.

ZALAMEGGYES hálózati kapcsolatok

A településnek nincs közvetlen főúthálózati kapcsolata, a 8. számú és 84. számú főút felé a 73171 jelű bekötő út bonyolítja le a forgalmat.

A közösségi közlekedési kapcsolatokat az ÉNYKK helyközi járatai biztosítják, Sümeg és Jánosháza felé.

Közüti közlekedés

A 73171 jelű országos közút a településen az Ady Endre út vonalán halad át. A 2x1 sávós út forgalma 800 E/nap.

Közösségi közlekedés

Az utasforgalmat az ÉNYKK 7781 és 7782 számú járatai bonyolítják le.

Kerékpáros közlekedés: A településen kiépített kerékpárút nincs.

1.14.1.4. FUNKCIÓ VIZSGÁLAT (INTÉZMÉNYI ELLÁTOTTSÁG, FUNKCIONÁLIS ÉS ELLÁTÁSI KAPCSOLATOK)

UKK a Gógánfai Közös Önkormányzati Hivatalhoz tartozó 11 település egyike. Munkaképes korú lakosságának nagy többsége ingázik.

A települési általános iskolás diákok az 1-4. osztályt Gógánfán és 5- 8. osztályt Dabroncon látogatják.

Előzmények:

1911-ben épült a régi elemi iskola, mely 2 osztállyal működött: egy kántortanítóval és egy osztálytanítóval. Az oktatás 1913-ban kezdődött.

1950-es években épült a 4 tanteremmel rendelkező épület a II. világháború után.

1974. év mérföldkő volt az iskolák történetében. Az addig önállóan működtetett dabronci, gógánfai és ukki iskolák egyesültek. Az iskolák együttműködése 17 évig tartott.

1991. évben a rendszerváltozást követően mindhárom község önálló iskolát alapított. Az önálló működtetési forma két település életében 5 évig tartott.

1996. évben Gógánfa és Ukk községek újra együttműködési megállapodást kötöttek és közösen működtetik az általános iskolát.

2007.július 1-től ismét egyesült a dabronci, gógánfai és ukki iskola, Fekete István Általános Iskola Gógánfa – Ukk – Dabronc néven.

Az iskola több területen, korban, építészeti, különböző öt épüleategységben helyezkedtek el.

Ukkon 4 tanterem, két szertár, melegítőkonyha, irodák, nevelői szoba, könyvtár volt található.

Néhány terem több funkciós, kicsi a könyvtár és a számítástechnikai terem mindkét telephelyen.

A tornaszoba mérete /6X9 m/ nem teszi lehetővé, hogy akár egy osztály is kényelmesen elférjen benne.

Az udvar viszont nagy. A sportudvarban, mely az udvar többi részétől szintben is elkülönül, egy – egy kézilabdapálya és egy kosárlabdapálya található, melyek felújításra szorulnak.

A 1200 négyzetméteres füves terület jó játéklehetőséget biztosít. Az iskolától kb.100 méterre helyezkedik el az 600 négyzetméter területű gyakorló kert, és 1 helyiségből álló 20 négyzetméteres szerszámtároló.

A gyakorlókertben tanulók technika óra keretében gyümölcsfák, növények gondozásával, zöldségtermesztéssel foglalkoznak

2009-ben újították fel Európai Unió pályázati forrásból a gógánfai és dabronci iskola épületeit. Az akkori ukki vezetés nem vállalta az ukki iskola épületének korszerűsítését, ezért a pályázati előírásoknak megfelelően 5 éven belül az ukki intézményből áttelepítették az osztályokat a másik két felújított épületekbe. Ennek következtében 2014.-ben a Klebersberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) és az Oktatási Minisztérium megszüntette az ukki tagintézményt és visszaadta az épület használatának jogát Ukk Község Önkormányzatának.

A Fekete István Általános Iskola Ukki Tagintézménye 2014-ben szűnt meg. 2015-től a képviselő-testület feltöltötte a volt iskola felújított és átalakított épületét (Ukk, Kossuth u. 39.) különböző intézményekkel (Gógánfai Közös Önkormányzati Hivatal Ukki Kirendeltsége (Önkormányzat), Marcal Vidéki Önkormányzatok Szociális Társulása Szociális és Gyermekjóléti Intézménye és közösségi tér kialakításával (Rákosi Viktor Községi Könyvtár és Emlékszoba, Művelődési Ház).

A Kossuth u. 39. szám alatti régi Általános Iskola belső átalakítása után (2015-ben) a Klebersberg Intézményfenntartó Központ átadta az épületet az Önkormányzat részére. Az épületben helyet kapott a Marcal Vidéki Önkormányzatok Szociális Társulásának Gyermekjóléti és Családsegítő Intézménye, a Rákosi Viktor Művelődési Ház, Könyvtár és Emlékszoba, majd a Gógánfai Közös Önkormányzati Hivatal Ukki Kirendeltsége és az Önkormányzat Hivatala.

A Tündérművelődési Óvoda három tagintézménnyel működik Gógánfán, Ukkon és Zalaerdődön. Ukkon

2015/16 –ban 25 kisgyerekkel kezdték meg az új tanévet.

Ukkon jelenleg nincs bölcsőde.

A Bébic Szociális Szövetkezet 2013-ban alakult Ukkon, melynek tagja a helyi Önkormányzat is. 2014-ben készült el Ukk Község Önkormányzatának a zöldség- és gyümölcsfeldolgozó üze, mely a 2013. és a 2014. évi Start munka mintaprogram mezőgazdasági projekt keretén belül lett kialakítva, gépiesítve és berendezve. A szociális szövetkezet az önkormányzati területeken létrehozott homoktövis-, málna-, fekete berkenye-, cékla- és egyéb zöldségültetvényeken megtermelt alapanyagokat dolgozza fel lekvárokká és italokká.

A családsegítő, a házi segítségnyújtó feladatok és a szociális étkeztetést saját társulási formában történő ellátás céljából 2014. decemberben Ukk, Rigács, Zalameggyes, Gógánfa, Zalaörmörő, Dabronc, Hetyefő, Zalaerdőd, Megyer, Bazsi és Sümegprága települések létrehozták a Marcal Vidéki Önkormányzatok Szociális Társulást.

A település már 1928-ban körorvosi és kerületi állatorvosi székhely volt. 1929-ban felépült gyógyszerháza a korabeli képeslapok egyik visszatérő témája volt. Jelenleg nem üzemel gyógyszerháza a településen.

Ukk korabeli képeslapon (többek közt a régi gyógyszerháza)

Ukkon működik Könyvtár (Rákosi Viktor Községi Könyvtár) és negyedévente megjelenő online helyi lap, az „UkkikakuKK”. (Rákosi Viktor, író, humorista, politikus 1959-ben Ukkon született. Emlékét a települése aktívan ápolja; a Művelődési Ház viseli a nevét, és emlékszobát hoztak létre.) A település rendezvényei közé tartozik a Méhecske Fesztivál és a Megyertől átvett Rock fesztivál.

A településen Tömegsport Egyesület működik. Az egyesület kézilabda szakosztálya évek óta eredményesen szerepel a Veszprém Megyei Bajnokságon. Ukk kivételesen jól ellátott sportpályákkal, aszfaltozott kézilabdapálya, kosárlabdapálya, füves kispálya áll a lakosság rendelkezésére.

RIGÁCS többekkel (Gógánfa, Dabronc, Ukk, Hetyefő, Zalameggyes, Zalaendőd, Megyer) közös fenntartásban látja el a közoktatási feladatokat.

Helyben nincs bölcsőde és óvoda. A helyi gyerekek a három tagintézménnyel (Gógánfa, Ukk, Zalaendőd) működő Gógánfai Tündérváros Óvoda valamelyik tagóvodájába járnak.

Az általános iskolások számára a felvételt biztosító iskola, a Gógánfai Fekete István Általános

Iskola, amelynek a székhelye és telephelye: 8346. Gógánfa Kisfaludy u.2. valamint 8345. Dabronc, Kossuth u. 53. A szülőknek lehetősége van eldönteni, hogy melyik iskolába íratják a gyerekeiket. A Községi Önkormányzat a Kossuth u. 19. utcán található, a Faluház, alkalmankénti települési rendezvények, illetve egyes rendszeres (pl. gyerek) programok/foglalkozások lebonyolítására. Kis vegyesbolt működik a Kossuth L. utcában. Kistérségi viszonylatban Gógánfán nyílik nagyobb élelmiszer-bevásárlásra lehetőség.

A családsegítő, a házi segítségnyújtó feladatok és a szociális étkeztetést saját társulási formában történő ellátás céljából 2014. decemberben Zalaerdőd, Ukk, Rigács, Zalameggyes, Gógánfa, Zalagyömörő, Dabronc, Hetyefő, Megyer, Bazsi és Sümegprága települések létrehozták a Marcal Vidéki Önkormányzatok Szociális Társulást. A faluban működik falugondnoki szolgálat.

ZALAMEGGYES Állandó lakói között sok az egyedülálló nyugdíjas, hét általános iskolás gyermek él a községben. Helyben nincs bölcsőde, óvoda és iskola, a település többekkel (Gógánfa, Dabronc, Ukk, Hetyefő, Megyer, Rigács, Zalaerdőd) közös fenntartásban látja el a közoktatási feladatokat. A Tündérkert Óvoda három tagintézménnyel működik Gógánfán, Ukon és Zalaerdődön. Az általános iskolásokorúak az 1-4. osztályt Gógánfán, az 5- 8. osztályt Dabroncon végezhetik.

Helyben nincs bolt, a község nem is tudna eltartani egy vállalkozást. A pékség mozgóboltja hetente háromszor jön, a többi élelmiszerért pedig a szomszédos Rigácsra vagy nagyobb bevásárlásra a legközelebbi városba, Sümegre utaznak. Aki teheti, tart fenn személygépkocsit - több háznál is van autó, ami szinte létszükséglet - akinek nincs, a falugondnok segítségét veszi igénybe. A buszközlekedés ugyan a nyári szünidőben is van - tanévben az iskolabuszok miatt jó a közlekedés,- de így is nehéz településen kívüli helyekre eljutni. A bolt több mint 100 éves, boltíves épülete jelenleg a közfoglalkoztatottak melegegője és abban kapott helyet a falugondnoki autó is. A naponta nyitva tartó könyvtár üzemel a településen. A hidegebb hónapokban a könyvtár egyben a találkozóhely.

A start programban 2016-ban traktort vásároltak. A térségben jó minőségűek a termőföldek. A mezőgazdasági termelésben öt közhasznú dolgozót foglalkoztatnak egész éves szerződéssel. Termeltek burgonyát, hagymát, paprikát. A termés egy részét a lakóknak illetve a gógánfai iskolába adták. 2017-ben a Start keretében az állattenyésztés irányában is nyitottak.

Zalameggyes is tagja a Marcal Vidéki Önkormányzatok Szociális Társulásnak.

1.14.1.5. ALULHASZNOSÍTOTT BARNAMEZŐS TERÜLETEK

Ukk Rigács és Zalameggyes közigazgatási területén nem találhatók aluhasznosított barnamezős területek.

1.14.1.6. KONFLIKTUSSAL TERHELT (SZLÖMÖSÖDÖTT, DEGRADÁLÓDOTT) TERÜLET

(Szegregált lakóterületnek minősül, ha az egyes védett tulajdonságokkal rendelkező csoportok (főleg etnikai csoportok tagjai) egy adott településrészen belül elkülönülnek. Az anti-szegregációs terv elkészítéséhez kidolgozott útmutató nyomán szegregátum az a településrész, ahol az alacsony státuszú lakosság - az aktív korú népességen belül a legfeljebb 8 osztályos iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők - aránya meghaladja az 50%-ot.)

A fenti kritériumok alapján megállapítható, hogy **UKK RIGÁCS** és **ZALAMEGGYES** területén nincs szegregátum. A településeken szegregátumok, elkülönülő telepek kialakulása nem jellemző, ezek társadalmi problémaként nem jelennek meg.

1.14.2. A TELEKSTRUKTÚRA VIZSGÁLATA

1.14.2.1. TELEKMORFOLÓGIA ÉS TELEKMÉRET VIZSGÁLAT

UKK településnek jellemzően jól áttekinthető telestruktúrája van. A főutca (Kossuth L. utca) déli oldalán az utca vonalra nagyjából merőleges rövidebb telkek húzódnak, különböző - a nem egész 10 métertől a 35 méteres - szélességig, alapvetően fésűsen beépítve. A telkek mélysége 100-150 méterig telekcsoportonként változik.

A Kossuth utca északi oldalán jellemzően 140-200 méterig terjedő mélységű telkeket találunk, a 84. számú út mellett pedig néhány kisebb, cc. 35x70-es telket.

A légifotón jól látható módon a telekvégek nagy részén a növényzet már besűrűsödött, kertművelés jelei csak helyenként látszanak. Egyes régi telkek mélységükben később meg lettek osztva (hátsó dűlőutakról megközelíthetők), de beépítve nincsenek. Mindenestre jeleznek egy telekaprózódása tendenciát.

Egyedi esetet jelent a vasút és a Széchenyi-Kossuth utca találkozásánál lévő telekrendszer.

Az előbbinél egy háromszögű földterület osztottak fel, ennek mértani/geometria következménye a telkek változó mérete.

Az utóbbi jelenleg meglehetősen kaotikus képet mutat. Különböző méretű, arányú, alakú telkek egyrésze örökség, másik része a hajdani kúria környéki nagytelkek utólagos felosztásának eredménye. A Kossuth utca déli oldalán a rendező szándék nyomai láthatók, néhány szabályos telekkel szegték le a tömböt, de még mindig vannak a feltehetően a használati módot tulajdoni határral is lekövető, meglepő megoldások. Hozzá kell tenni, hogy a terület jellemzően laza beépítettségű állapotában ez a valóságban nem érzékelhető.

Ukk központjának telekstruktúrája

RIGÁCS belterületén a történeti nyomvonalú Kossuth Lajos utca mentén a lakótelkek szélesebbek, helyenként 16-17 métereseek, 100-120 méter hosszúsággal. A Petőfi utcai területen kisebb – keskenyebb; 14-15 méteres – és rövidebb – kb. 80 méteres telkek sorolódnak. falusias, fésűs beépítéssel. A két út találkozásánál, a hajdani településközponti funkcióknak megfelelően egyedi, nagy méretű telkek találhatók.

Rigács Kossuth L. és Petőfi S. utcai beépítése

forrás: google.hu/mapes

ZALAMEGGYES belterületén a történeti nyomvonalú Kossuth Lajos utcára néhány kb. 20 méter széles, a nyugati oldalon 110 méter, a keletin kb. 165 méter mély telek nyílik. Ez utóbbiak közül jónéhányat hosszban megosztottak, az újabb keletű települési utca, a Jókai M. utca felől feltárva. A Jókai utca keleti oldalán is a 100 méteres telekmélység a jellemző.

Az Ady E. és a Kossuth L. utca találkozásánál hasonló hosszúságú, de keskenyebb (12-14 méteres) telkek találhatók.

A település Kossuth utcai északi végén rendhagyó telekstruktúrát találunk; szabályos, közel négyzetes illetve halmazos beépítésű sokszögű, szabálytalan alakzatú telkekkel.

Zalamegyes telekstruktúrája a hivatalos alaptérkép alapján

1.14.2.2. TULAJDONJOGI VIZSGÁLAT

Általános tulajdonjogi vizsgálat a települések területére nem készült. Amennyiben tulajdoni adatokra van szükség az egyes konkrét módosítások megalapozásához, azokat a Megbízó szolgáltatja az Önkormányzati tulajdon kataszter és az ingatlan-nyilvántartás adatbázisa alapján.

1.14.3. ÖNKORMÁNYZATI TULAJDON KATASZTER

A községek forgalomképtelen, korlátozottan forgalomképes és forgalomképes ingatlanainak helyét és egyéb adatait a Községi Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzat vagyonáról, a vagyontárgyak feletti rendelkezési jog gyakorlásának szabályairól szóló rendeletei rögzítik.

Amennyiben ezek adataira van szükség az egyes konkrét módosítások megalapozásához, azokat a Megbízó szolgáltatja a Tulajdon kataszter és az ingatlan-nyilvántartás adatbázisa alapján.

1.14.4. TERVEZÉSI ALAPTÉRKÉP, AZ ÉPÜLETÁLLOMÁNY ÉS A KÖRNYEZET GEODÉZIAI FELMÉRÉSE

A Gógánfai Közös Önkormányzati Hivatalhoz és Körjegyzőségekhez tartozó 11 település tervezési alaptérképeinek alapjául szolgáló digitális állományok beszerzése egységesen történt, a hatályban lévő jogszabályoknak megfelelő szolgáltatási eljárás keretében.

A tervezési térkép alapját a földhivatali eredetű hivatalos ingatlan-nyilvántartás térképi digitális állománya képezi. A tervezéshez használt alaptérképet az Megbízótól származó digitális állományok összedolgozásával állította elő a tervező.

A térkép az állami alapadatok felhasználásával készült, csak településrendezési célokra használható. Az alaptérkép tájékoztató jellegű, más célú felhasználás esetén a méreteket a helyszínen ellenőrizni és a térképet hitelesíteni kell.

1.14.5. AZ ÉPÍTMÉNYEK VIZSGÁLATA

1.14.5.1. FUNKCIÓ, KAPACITÁS

1.14.5.2. BEÉPÍTÉSI JELLEMZŐK (BEÉPÍTÉSI MÓD, BEÉPÍTÉSI MÉRTÉK, SŰRŰSÉG)

1.14.5.3. MAGASSÁG, SZINTSZÁM, TETŐIDOM

1.14.5.4. TELEPÜLÉSKARAKTER, HELYI SAJÁTOSSÁGOK: UTKAKÉP, TÉRARÁNY, JELLEGZETES ÉPÜLETTÍPUSOK

UKK település mai belterületének jelentősebb kiterjedésű része lakóterület. A lakóterületi részek karakterük, beépítési módjuk szerint családiházas, falusias területek, jellemzően oldalhatáron álló beépítési móddal. A látszólag egységes beépítési mód ellenére a települési arculat igen vegyes, köszönhetően a változó előkertméretnek, amely helyenként nincs is, illetve az igen különböző építészeti karakternek. Helyenként megőrződtek a népi építészet elemei, valamint meg-megjelennek a hajdani módosabb lakónépesség igényeinek megfelelő díszítettebb épületek.

A beépítés mindenütt földszintes, magastetős, az újabb építéseknel olykor tetőtérbeépítéssel. A tetőidomok változatosak, az utcavonalra merőleges gerincű, hagyományos oromfalas épületek mellett kontyolt tetősek is láthatók, és a kevésbé falusiasak között az utcavonallal párhuzamos tetőjű házak is láthatók. Igen sok az üres telek.

A polgári építészet emlékei közül a vakolatdíszes, a vasúthoz közel eső Kossuth utca 135. számú ház helyi védettséget élvez. Módosabb építető személyére utalnak további, a temetővel, vagy a volt termelőszövetkezeti központ üres területével szemközt álló, utcavonalra épült, többtengelyes homlokzatú épületek a Kossuth utcában.⁸

⁸ Települési Arculati Kézikönyv (TAK)

Ukki utcaképek

forrás: google.hu/maps

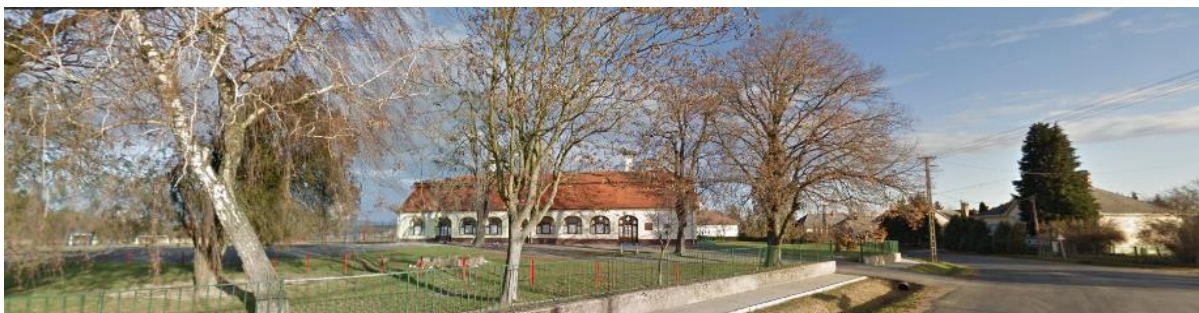
A településközpont környezete beépítés szempontjából szétesik. A közterületeken a légtérarány nagy, a telekstruktúra igen szabálytalan, az épületek elhelyezése igen változatos, a beépítés ritkás.

A TAK leírása szerint „a település központjában, az út mentén kisebb kiemelkedésen áll a Szalay-kúria, mely hajdan a Községi tanácsnak, ma az Óvodának ad otthont. A szabálytalan alakú telken, az utcától távolabb, annak vonalára merőlegesen álló, téglány alaprajzú, észak-déli tengelyű, kontyolt, cserepezett manzárdtetővel fedett, részben alápincézett épület.... A mai falukép értékes részei az egykori nemesi rangú lakók által hagyott épített hagyaték elemei, amelyek közül csak az említett Szalay-kúria sorsa tekinthető rendezettnek, a másik két épület méltatlanul elhanyagolt. Az erősen átalakított külső ellenére ma is jól láthatóan barokk arányú ház a 18. század utolsó harmadában épülhetett.”

A közelben található a település legértékesebb építészeti öröksége a kis római katolikus templom, amely a keletre tájolása miatt az utcával párhuzamos hossz tengelyű, gondozott templomkerttel körbevéve. A templommal szemben a könyvtár, néhány háznyira a települési bolt kapott helyet.

A Szalay-kúriától nem messze, a Széchenyi, és a Kossuth utcák kereszteződésében, az előbbi utca vonalához közelebb áll az egykori Gyömörei-kastély épülete, mögötte néhány, eredetileg talán hozzá tartozó gazdasági melléképülettel. A 20. század második felében termelőszövetkezeti központként használt úri lak mai képe semmiben nem emlékeztet korábbi szerepére. Földszintes, téglalap alaprajzú, észak-déli hossz tengelyű, oromfalas, erősen átalakított, műpalával fedett, alápincézett ház, tagolatlan, jellegtelen homlokzattal.. A több lakásra felosztott, leromlott állagú kúria vagy kastély az építészeti formák tanúsága szerint a 18. század végén épülhetett.

A Kossuth Lajos utca keleti, főút felé eső szakaszán, a falu egykori keleti szélén, ma üresen, elhanyagolt állapotban áll a harmadik nemesi lakóhely, a Gyömörei-kúria.”

Szalay-kúria

Gyömörei kastély

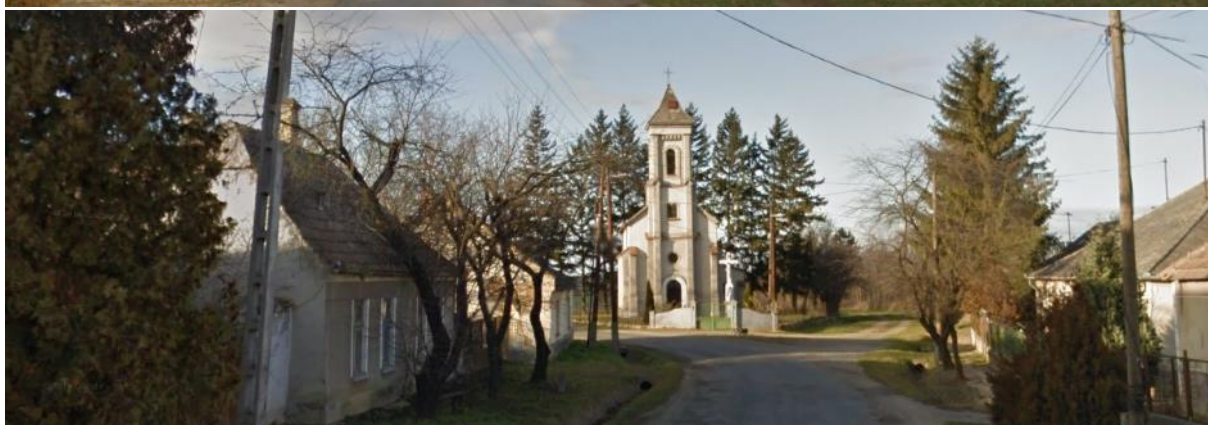

Ukk központja

forrás: google.hu/maps

RIGÁCS település mai belterülete szinte teljes egészében lakóterület, melyek karaktere szerint családházak, falusias, jellemzően oldalhatáron álló beépítési móddal. Egyes helyeken, például „fontosabb” települési pontokon az épületek „L” alakú tömeggel és párhuzamos gerinccel fordulnak ki az utcavonalra. Ettől a térfal zártabb, a beépítési karakter szinte kisvárosias. Az épületek díszítettsége is eltérő, módosabb, igényesebb építtetőt tesz feltételezhetővé. Ez elsősorban a település „közepét”/központját jellemzi.

Az épületek földszintesek, magastetővel, oromfallal, ritkábban csonkakontyolt tetővel, szinte mindenütt előkert nélkül épültek. A Petőfi utca igen tágas, a széles utcai zöldsávoknak és a kétoldali ároknak köszönhetően. A Kossuth utca légtéraránya feszesebb, szűkebb az árokperti zöldsáv jóval keskenyebb méretének következtében. A település két kis temploma településképi szempontból nagyon szépen komponált; a főbb utcák tengelyében messziről látszanak és kijelölik a község jelentősebb útjainak elágazását és egyben szerkezetileg fontos pontjait, a lakott terület északi határát (katolikus templom) és a központot (evangélikus templom).

*Jellemző rigácsi falu- és utcaképek, a településkaraktert meghatározó épületek, beépítések
forrás:google.maps.hu*

ZALAMEGGYES település mai belterülete szinte teljes egészében lakóterület; karaktere, beépítési módja szerint családiházias, falusias terület, jellemzően oldalhatáron álló, gyakran „L”-alakú beépítési móddal. Az épületek földszintesek, magastetővel, oromfallal vagy kontyolt tetővel. Az épületek általában az utca vonalában állnak, előkert nélkül a telket az úttól, a „gyalogkapus” „nagykapus”kerítés zárja. A helyenként finoman görbülő, és változó keresztmetszetű utak nyomvonalának következtében a településképp változatos. A településképet meghatározzák a két „végpontján” megjelenő templomok tornyai is. A két egymást keresztező főbb út találkozásánál található a település hajdani, ma üresen álló boltépülete és a falu közösségi épülete, a „Népház”.

Zalamegyyes faluképek, utcaképek

forrás: google.maps.hu

1.14.6. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉRTÉKEI

1.14.6.1. TELEPÜLÉSSZERKEZET TÖRTÉNETI KIALAKULÁSA, TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG

Ukk települést

A régészeti leletek tanúsága szerint ugyan a település csaknem folyamatosan lakott volt a mai falu történetének kezdetei az írott források hiány miatt alig ismertek. A hiteles oklevelek 1268-ban említik meg első ízben Terra Vck néven. Ezután 1272-ben Possesio Vg, 1474-ben Wk, ezt követően pedig Uk alakban jegyezték fel. A korai középkorban Uggyemerev (Ukkgyömörő) néven is összeírták. A török időkben kevés adat maradt az utókorra. Egészen a török kiűzéséig jelentéktelen pusztaként tartották számon. Korai birtokosa az Ukky-család volt. Ukky Jánost 1625-ben országos biztosul küldték a Rába mellé. A lakosság többsége jobbágy: mindössze néhány nemes élt a községben. Népessége alig gyarapodott 1400-tól 1700-ig. Az 1474-es összeíráskor egy adózó jobbágyportája volt csak. A török hódoltság megszűnése után -1715-ben - is csak két jobbágy lakta családjával. Valaha romantikus vízi világ vette körül. A Bertin (v. Bertén) tavat az 1830-as évek elején csapolták le. A terület ezt követően népesült be, részben a tudatos betelepítéssel, majd a 1830-as években a tó lecsapolása, területének felparcellázás, és művelési területté tétele után bevándorlással. A 19. század elején már közel 500 lakosa volt, akik földműveléssel, állattenyésztéssel foglalkoztak, ez a későbbiek folyamán is alapvető jellemzője maradt a településnek.

A század végén a település először helyi érdekű, majd országos vasúti csomóponttá vált. Jegyzőséget 1890. táján kapott, postahivatala is azóta volt.

Az 1864-ben Franciaországból érkezett trinitárius szerzetesek által épített plébániáját - 1909-ben egy új épület váltotta fel. 1939-ben 2410 katasztrális holdja volt, lakosainak száma pedig 758 fő. Egy római katolikus népiskola és továbbképző is működött a községben.

Az iskolát négy új tanteremmel bővítették. Ukknak 1970-ben négy utcája, 180 lakóháza és 586 lakója volt. Egykori körjegyzőségéhez több község tartozott. Önálló tanácsa 1950-ben alakult, amelyhez Megyer, majd 1969 -től Rigács és Zalamegyyes csatlakozott. Az 1973-as évtől Ukk a Gógánfai Községi Közös Tanács társközsége.”⁹

Ukk településszerkezetének fejlődése

A településszerkezet alakulását, fejlődését legjobban a Hadtörténeti Múzeum térképtárának katonai topográfiai térképei alapján követhetjük nyomon. (a térképek forrása: mapire.eu)

A település 1782-85 között készült első katonai felvételen már Úk néven szerepel. Szerkezete jellegzetes átmenő falu volt, ahol a települési főutca a Gógánfa (a térképen Gógányfa) felé vezetett, további utak pedig a további szomszédos falvak, illetve a Marcali folyóátkelők irányába.

A Megyer irányába haladó hajdani útra ma csak egy dűlőút emlékeztet. A fésűs beépítés a település nyugati szakaszán szimmetrikusan kísérté a főutcat, a keleti szakaszon azonban csak az egyik oldal a falusias. Az átellenes oldalon a templom környékén különböző alakú, nagyobb léptékű szabadonálló épületek mutatják, hogy központban ma tapasztalható "levegős" laza beépítés részben történelmi örökség.

⁹ <http://ukk.hu/ukkfalukkk-tortenete>

A 19. század közepéről való második katonai felmérésen (1819-1869) látható, hogy a település területe némileg növekedett; a mai 84. sz út átellenes oldalán 18-20 egyenletes fésűs beépítésű telekkel. Ezen túlmenően azonban a település szerkezete, beépítése minimális különbséget mutat a korábbi katonai térképhez képest.

Az 1869-87 közötti időben készült harmadik felújított katonai felvételen a település lényegi növekedést nem mutat, azonban a korábbi rendezett beépítés helyett a főutcától északra szabadon álló, feltehetőleg gazdasági épületek láthatók, nagyszámban szétszórva. Az ugyancsak 19. századi kataszteri térkép pontosan ábrázolja, és egyben megerősíti a 3. katonai térkép információit. Látható, hogy a már említett, némiképp kaotikusnak tűnő mai településközponti telekviszonyok már ekkor kialakultak. A térkép feltünteti a kúriákhoz tartozó kerteket is, melyek egyrészt utóbbi telkekre osztották.

RIGÁCS az „Árpád-kor elején, a 11. században, a falu szemben később jellemző állandóságával még sokáig ’mozgó’ településtípus volt. Egy adott területen vándorolt, és költözött a lakosság, ebből alakult ki később a falvak külterülete. Az állandóságot 1100 tájától egyre inkább a templom és a temető jelentette, amely azután a falu szakrális, eszmei és igazgatási központjává vált. Ezzel magyarázható, hogy a települése kül- és belterületén is több középkori régészeti lelőhely ismert. Ezek áttekintése után valószínű, hogy a 14. századi forrásokban feltűnő Rigács nem a mai falu helyén létezett.”¹⁰ Kissné Németh Ibolya helyi gyűjtése alapján a hagyomány a mai Ótelek környékére teszi a település a korábbi helyszínét.¹¹ Rigács lakói földművesek és ácsok voltak, ezért így csúfolták a falut: *ács-rigács*. A hagyomány szerint ebből a falucsúfolóból ered a község neve.

A község a saját honlapján az alábbiakban foglalja össze településtörténeti előzményeit:

„A régi Rigács 1348-ben tűnt fel először a korabeli oklevelekben, Rygach formában. Neve szláv eredetű. Kezdetben a Rigácsi - másként Terkenci - család birtokolta. Még 1496-ban is övék volt a határ. 1622-ben a Marcal-folyó menti malmáról írnak. A régi település a török időkben pusztult el, nyomai még ma is látszanak.

A mai falu alig több mint 200 éves. Az 1715. évi országos összeírásban még nem szerepelt a lakott helyek között. Az új falut – 1715 után – a nemesek építették fel. Első lakói Ferenczy-, és Németh nevű családok voltak, s ma is több ilyen nevű él a faluban.

¹⁰ Települési Arculati Kézikönyv (TAK)

¹¹ *Ótelek, -be* [K₁. K₂ . ~] S, sz. A Marcaltól a Majorig terjedő dűlő. A török idők előtt itt volt a falu, innen kapta a nevét. A Berek alatt 5—6 m-es domb van, ez volt a falu. A hagyomány szerint az 1700-as években még látható volt a falu maradványa. Szántáskor még ma is forgat ki az eke téglá- és egyéb épületmaradványokat. forrás: Kissné Németh Ibolya

A község későbbi birtokosa - még a 18. században is - az Inkey család. Az ő idejük alatt – a 18. század második felében – települt be Rigács magyar ajkú katolikus és evangélikus lakossággal. A lakosság zöme ekkor evangélikus volt, saját templommal és iskolával.

Rigácsnak 1939-ben 1070 katasztrális holdja és 543 lakosa volt, 126 lakóházat számoltak. Egy római katolikus és egy evangélikus népiskolája működött. Főként középparasztok lakták. 1929-ben kilenc 25 holdon felüli birtokos volt. Kilenc önálló kisiparos és egy kereskedő élt ekkor a községben.

1962-ben kultúrház épült. orvosi rendelőt, autóbuszvárókat, postát, öregek napközi otthonát, üzlethelyiséget és sportpályát létesítettek. A régi zsúptetős, vályogból vagy vertfalból készült házak fokozatosan eltűntek. Önálló tanácsa 1969-ban egyesült az ukki községi tanáccsal, majd a gógánfai közös tanács társközsége lett. Ma az ukki székhelyű körjegyzőséghez tartozik.”¹²¹³

Rigács településszerkezetének fejlődése

A településszerkezet alakulását, fejlődését legjobban a Hadtörténeti Múzeum térképtárának katonai topográfiai térképei alapján követhetjük nyomon (a térképek forrása: mapire.eu):

A falu hosszú időn át egyetlen utcából, a mai Kossuth Lajos utcából állt; hajdan Postaút, Keresztúri út, amely 1968-ig, a 84-es főút megépítéséig a fő útvonal volt Nemeskeresztúr felé.

A másik főtengely (amely Megyerre és az állomásra vezetett - Megyeri út majd Vasút utca), a mai Petőfi Sándor utca. 1912-ben itt kaptak telket a szegények.¹⁴

Az első katonai térképen már megjelenik a mai Kossuth és Petőfi utcai torkolat. „A legkorábban lakott magját az oldalhatáron álló házak sorával mindkét oldalon beépült egyutcás kis nemesi falut a Kossuth Lajos utca északi szakasza, és a közvetlenül ide torkolló Petőfi utca nyugati vége jelenti. A két végpontban, északon a katolikusok, délen pedig az evangélikusok építették fel imaházait. A település határa ezek közelében húzódott.”¹⁵

„A falu növekedése a 19. században inkább a már lakott területek sűrűbb beépítését jelentette. Ekkor az evangélikus templom környékén, és a Petőfi utca nyugati szakaszán jelent meg újabb beépítés. A mai kiterjedést délen és nyugaton a 20. század közepe után érte el Rigács, és ugyanekkor települt a termelőszövetkezet a katolikus templomtól északnyugatra eső külső területre.

A házak többsége a 19. század végéről, a 20. század elejéről származik, a régebbi eredetű falurészekeken csak elvétve, és elszórva akad egy-egy későbbi beépítés. Az újabb házak szerencsére és általában arányukkal, elhelyezésükkel és méretükkel jól illeszkednek a régebbi épületek dominálta faluképbe.”

¹² <http://www.rigacs.hu/telepulesunk/a-telepules-tortenete>

¹³ A Veszprém Megyei Levéltárban rendkívül részletes anyag áll rendelkezésre Rigács helytörténetéhez kapcsolódóan. Cél, hogy minél nagyobb publicitást kapjon, elsősorban a helybeliek körében. (Isd. Melléklet)

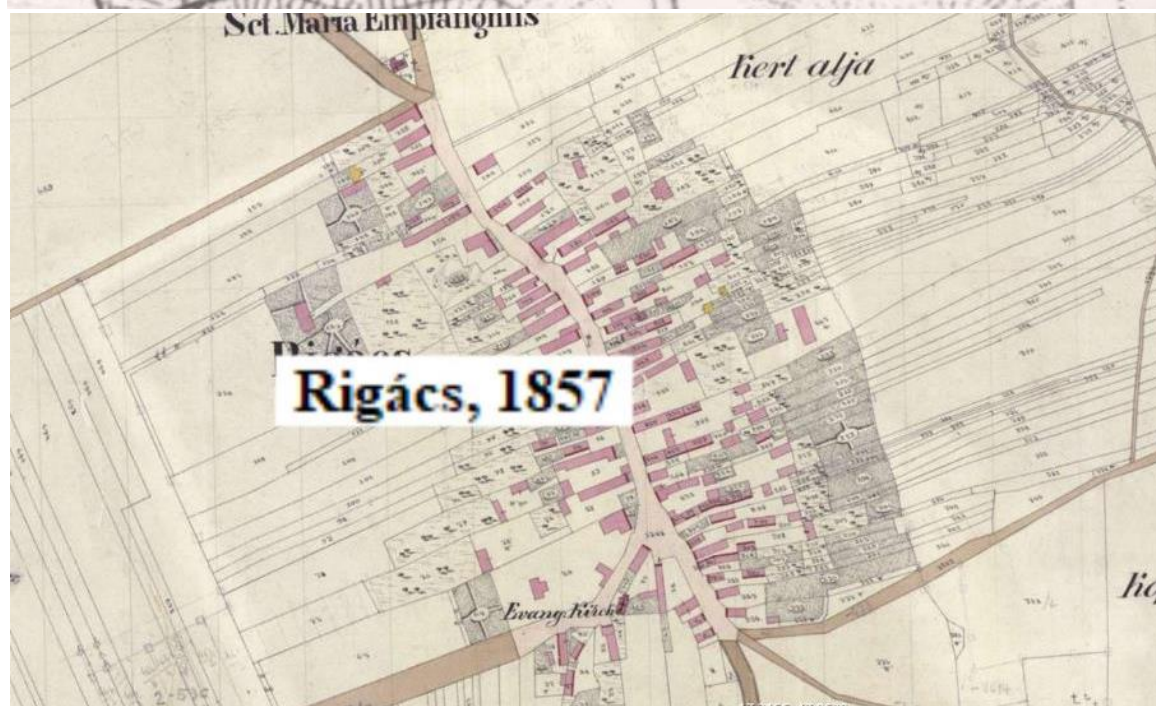
Veszprém Megyei Levéltár <http://www.veml.hu:7777/vmt/akvi/kezdolap.php?telepules=Rig%E1cs>

¹⁴ uott

¹⁵ TAK

Az 1869-87 közötti időkből készült harmadik felújított katonai felvételen és a kataszteri térképen a területi növekedés elsősorban a Petőfi utca mentén látható. A Kossuth utcai egyenletes fésűs lakóbeépítése mögött nagyszámban jelennek meg a melléképületek. A Kossuth utca déli szakasza még beépítetlen.

ZALAMEGGYES a középkorban Meggyes néven feltűnő település, amely az Árpád-kor későbbi

időszakában már mai helyén lehetett. 1357-ben nevesül először, mint Meggyesi János birtoka, majd 1370-ben a Meggyesi család hat ágának megosztott tulajdonaként. A nemesi lakosok dominanciája később sem változott, 1542-ben tizennégy kisnemesi család lakta. A terület békés fejlődésének a török hódoltság vetett véget. Először a Balaton északi partját 1548-ban végigpusztító törökök dúlták fel a környékbeli falvakat, de a sümegi vár kvázi végvárrá válása miatt, a vár védelmében kéőbb az összes újratelepült. Meggyes ezt követően, a háborús helyzet állandósulása során elnéptelenedett el, és még 1720-ban sem szerepelt a lakott helységek között.

A falu újratelepítése, és újralapítása a 18. század közepe után történt meg. Földbirtokosai ebben az időben a Dóczy és a Forintos nemesi családok voltak. Lakossága ugyan sohasem nőtt túl nagyra, a 19. század végén százan, a 20. század elején már csaknem kétszázan éltek itt. A lakosság földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozott. Az árukat Sümegen és Jánosházán értékesítették. A földművelést nehezítette a Marcal gyakori áradása és a magas talajvíz. A település sajátos vonása, hogy bár mindig aprófalú volt, a lakosok egy részének nemesi rangja, és jobb anyagi körülményei miatt két szerény temploma is van, egy a római katolikus, egy az evangélikus felekezetűeknek. Mindkét épület az 1930-as évek végéről származik.¹⁶

Zalamegyyes településszerkezetének fejlődése

A településszerkezet alakulását, fejlődését legjobban a Hadtörténeti Múzeum térképtárának katonai topográfiai térképei alapján követhetjük nyomon (*a térképek forrása: mapire.eu*):

A település az 1782-85 között készült első katonai felvételen Megyes néven szerepel. Jellemzőes egyutcás falu volt, azonban a feltáró utcája nem a területet átszelő feltáró út volt, hanem az arra merőleges rövidke zsákutca. Az utca közel párhuzamosan haladt a Marcal mellékágával. Az utca észak-keleti oldala folyamatosan beépült, bár kis településről lévén szó, ez 10-nél kevesebb házat jelentett. A másik oldalon azonban – talán éppen a vízfolyás közelségének köszönhetően – igen hézagos beépítés alakult ki. Az épületek jellemzően az utcára merőleges hossz tengellyel települtek, nem túl sűrűn egymás közelségében. „Zalamegyyes történeti magját, a legkorábban lakott, és oldalhatáron álló házak sorával beépült, részét a Kossuth utca Ady Endre utcától északra eső északi szakasza jelenti, de a 18. századi térkép tanúsága szerint ez a terület is nagyon lazán volt beépítve, eredetileg minden bizonnyal nem túl tartós anyagú házakkal. E korai időszakból egyetlen épület sem maradt fenn, a régi falumag beépítésében valószínűleg a szűk telekosztás sem e korai állapot, hanem későbbi időszak hagyatéka.”

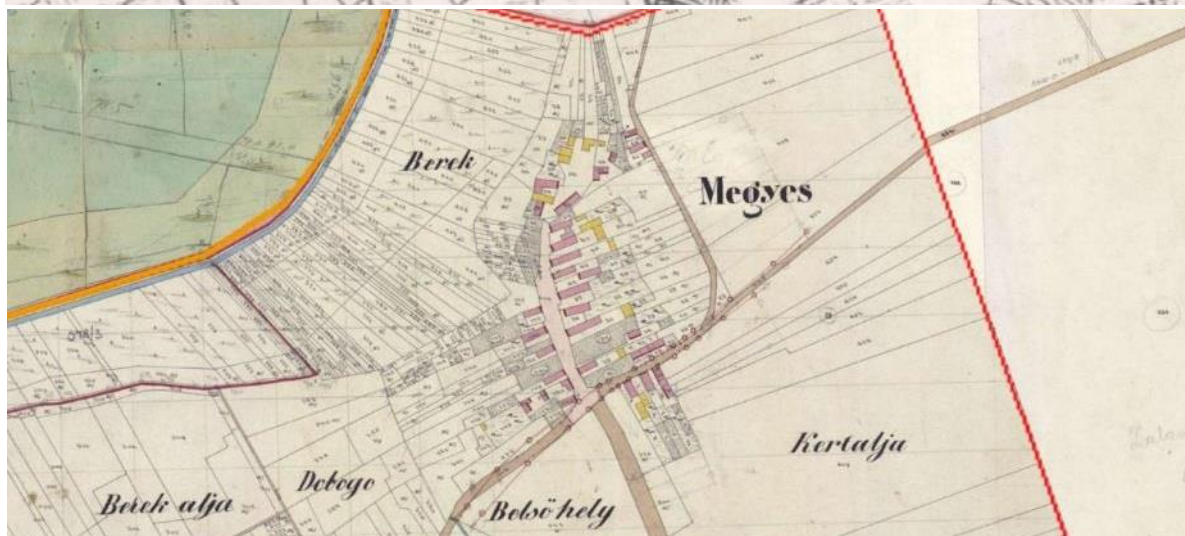
A 19. század közepéről való második katonai felmérésen (1819-1869) látható, hogy a település területe gyakorlatilag nem növekedett, a beépítés azonban némileg besűrűsödött; a Rigács, Hosztót közötti főúttal párhuzamosan új házsor jelent meg, az addig egyutcás településszerkezet megváltozott. A térkép a telkek belsejében melléképületeket is ábrázol. a korábban is beépített Kossuth utcai szakasztól északra ma is meglévő halmazos telekállomány, és az Ady Endre utca laza beépítése a 19. század közepére kialakult. Az Ady és Kossuth utcák kereszteződésének északkeleti saroktelkén álló árkaós épület mai formája is 19. század közepi előzményre megy vissza. Az oldalhatáron álló, hosszú, oromfalas házak nagy része 19. század végi, 20. századi eleji eredetű.

¹⁶ Település Arculati Kézikönyv

Az 1869-87 közötti időkben készült harmadik felújított katonai felvételen a település továbbra sem mutat lényegi növekedést, a beépítési karakter azonban némileg eltérő. Markánsan kirajzolódik a főutca (Kossuth L. utca) menti előkert nélküli, szabályos fésűs beépítés, most már az utca mindkét oldalán. A település északi végén azonban halmazos szabálytalanságban szabadon álló, feltehetőleg gazdasági épületek láthatók, nagyszámban szétszórta. Az ugyancsak 19. századi kataszteri térkép pontosan ábrázolja, és egyben megerősíti a 3. katonai térkép információit. A település főutcája változó keresztmetszetű és viszonylag keskeny. Északi vége kiöblösödő térséggel zárul. Az utca nyugati oldalán a telekstruktúra rendkívül változatos, helyenként „hagyományos” másutt igen kis mélységű telkek sorolódnak.

Az útkereszteződés déli fele, és a korábban alig használt, de korai eredetű Jókai Mór utca majd csak a 20. században települt be.

UKK, RIGÁCS ÉS ZALAMEGGYES EGYÉB ÖRÖKSÉGVÉDELMI ADOTTSÁGAI

1.14.6.2. RÉGÉSZETI TERÜLET, VÉDETT RÉGÉSZETI TERÜLET, RÉGÉSZETI ÉRDEKŰ TERÜLET

A régészeti területek tételes felsorolását és részletes ismertetését a tervhez készült Kulturális Örökségvédelmi Hatástanulmány régészeti munkarészei tartalmazzák.

Összegzésként érdemes kiemelni, hogy Ukk bel- és külterületén 8, Rigácson 7, Zalameggyesen pedig 4 védett régészeti területet tartanak nyilván.

1.14.6.3. VÉDETT ÉPÍTETT KÖRNYEZET, A HELYI, EGYEDI ARCULATOT BIZTOSÍTÓ ÉPÍTÉSZETI JELLEMZŐK

UKK, RIGÁCS és ZALAMEGGYES településeken igen hasonlóak a helyi arculat legfontosabb jellemzői.

Általános az egyszerű tömegű és tetőkialakítású magastetős, falusias megjelenés. az előkert nélküli épületelhelyezés. A falvak fenti építészeti arculatának megőrzése a rendezési terv készítése során is kiemelt szempont. A jelenlegi központi építésszabályozás ennek biztosítása érdekében külön településrendezési eszközöket vezetett be a települési Arculati Kézikönyv (TAK) és az ennek alapján elkészített Településképi rendelet (Tkr) néven.

A témakör részletes leírását ennek megfelelően a TAK és a Tkr, valamint a Kulturális Örökségvédelmi Hatástanulmány építészeti munkarészei tartalmazzák.

Ki kell azonban emelni: a vizsgált települések jövőbeni vonzerejének rendkívül fontos elemei - a környezeti adottságuk, a tájhoz való viszonyuk mellett - az épített örökségük.

Kiemelt figyelmet kell kapnia - a mai igényeknek megfelelő életkörülmények biztosításával egyidejűleg és azzal egyenértékű szempontként - az építészeti örökség tiszteletben tartásának és az ahhoz való alkalmazkodásnak.

Védendő tehát a meglévő beépítési karakter (oldalhatáros, vagy az utca fele hajlított „L” alakú, esetlegesen hézagosan zárt beépítésű), az épületek léptéke, magassága és tömege (földszintes, térfal-nélküli magastetőkkel kialakított, egyszerű tömegű), és az arculata (hagyományos történeti anyagú és színhasználatú).

1.14.6.4. VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS TERÜLET

UKK, RIGÁCS ÉS ZALAMEGGYES nem tartozik a világörökségi és a világörökségi várományos területek övezetébe.

1.14.6.5. MŰEMLÉK, MŰEMLÉK EGYÜTTES

UKK 5 nyilvántartott országos műemlékkel rendelkezik. **RIGÁCS**on és **ZALAMEGGYES**en nincs műemléki terület vagy épület.

Az Ukki műemlékek felsorolás szerűen és jellemzőiket röviden összefoglalva (Részletesebb leírást a Települési Arculati Kézikönyvek (TAK) műemléki fejezetei, valamint a Kulturális Örökségvédelmi Hatástanulmány építészeti munkarészei tartalmazzák.)

- Szentháromság róm. kat. templom	Kossuth L. u.	Hrsz.69
- Gyömörei kúria	Kossuth L. u. 12.	Hrsz.269
- Szalay-kúria	Kossuth L. u. 41.	Hrsz.71
- Nepomuki Szt. János szobor	Kossuth L. u.	Hrsz. 69.
- Gyömörei kastély	Széchenyi u.	Hrsz.222/9, 10, 11,12

A legjelentősebb, országosan védett műemlék a település főutcáján, azzal párhuzamosan álló, keletelt barokk templom. Önállóan is védett a templom déli oldalánál, az utca szélén álló Nepomuki Szt. János későbarokk kőszobra.

A mai falukép értékes részei az egykori nemesi rangú lakosok hagyatékának elemei, a Gyömörei kastély, a Gyömörei és a Szalay kúria. A település központjában lévő legutóbbi aktívan használt. A másik két épület méltatlanul elhanyagolt. A Szalay-kúriától nem messze, a Széchenyi, és a Kossuth utcák kereszteződésében, az előbbi utca vonalához közelebb áll az egykori Gyömörei-kastély épülete, mögötte néhány, eredetileg talán hozzá tartozó gazdasági melléképülettel. A jelenleg üres, rossz állapotban lévő Gyömörei-kúria épülete a település keleti végén található.

1.14.6.6. MŰEMLÉKVÉDELEM SAJÁTOS TÁRGYAI: A TÖRTÉNETI KERT, TEMETŐ ÉS TEMETKEZÉSI EMLÉKHELY

Műemléki védelem alatt álló történeti kert, temető és temetkezési emlékhely nem található a településeken.

1.14.6.7. MŰEMLÉKI TERÜLET: TÖRTÉNETI TÁJ, MŰEMLÉKI JELENTŐSÉGŰ TERÜLET, MŰEMLÉKI KÖRNYEZET

Műemléki területnek minősülő történeti táj, műemléki jelentőségű terület nem található a településeken.

Az országos műemlékek közül a Gyömörei-kúriához és a Szalay-kúriához tartozik adatszolgáltatásként pontosan lehatárolt ex-lege műemléki környezet. Ezeket a tervlapok tartalmazzák.

1.14.6.8. NEMZETI EMLÉKHELY

Nemzeti emlékhellyé nyilvánított terület, létesítmény nem található a településeken.

1.14.6.9. HELYI VÉDELEM

A helyi védelem alatt álló területek és építmények leírását a Települési Arculati Kézikönyvek (TAK) helyi védelmi fejezete és a Kulturális Örökségvédelmi Hatástanulmány építészeti munkarészei tartalmazzák, illetve megállapításukról helyi értékvédelmi tárgyú rendelet szól.

UKK helyi építészeti örökség települési értékleltára az 2018. január 1. óta nem hatályos 9/2004 (V.25.) rendelettel jóváhagyott Ukk Község Helyi Építési Szabályzata és Szabályozási tervének 8.§ alapján készült.

Védett: településszerkezet, telekstruktúra és az utcavonal-vezetés, utcakép vagy utcakép részlet:

- a Kossuth L. u. belső területre eső szakaszán a beépítés jellege, az utcakép, az építészeti megjelenés, a terek és teresedések formájára és zöldfelülete

Helyi védelem alatt álló épületek és egyéb épített elemek

- Volt vasútállomás felvételi épülete	Hrsz. 5
- Lakóház	Kossuth L. u. 75.
- Lakóház	Kossuth L. u. 81
- Lakóház	Kossuth L. u. 135.

RIGÁCS helyi építészeti örökség települési értékleltára a Rigács Község Önkormányzat Képviselő-testülete 14/2004 (XI.9.) rendeletével jóváhagyott Rigács Község Helyi Építési Szabályzata és Szabályozási tervének 8.§ alapján készült.

Védett: településszerkezet, telekstruktúra és az utcavonal-vezetés, utcakép vagy utcakép részlet:

- a Kossuth L. u. és Petőfi S. u. belső területre eső szakaszán a beépítés jellege, az utcakép, az építészeti megjelenés, a terek és teresedések formájára és zöldfelülete

Helyi védelem alatt álló épületek és egyéb épített elemek

- Szeplőtelen fogantatás róm. kat. templom Kossuth L. u. Hrsz. 173/1
- Evangélikus templom Petőfi S. u. Hrsz. 103
- Lakóház Kossuth L. u.30 Hrsz. 160
- Lakóház Kossuth L. u.58 Hrsz. 173/1
- Lakóház Petőfi S. u. 48. Hrsz. 129

ZALAMEGGYES helyi építészeti örökség települési értékleltára a Zalamegyes Község Önkormányzat Képviselő-testülete 2/2010. (II.12.) sz. rendeletével jóváhagyott Zalamegyes Község Helyi Építési Szabályzata és Szabályozási tervének 2. számú függeléke alapján készült.

Zalamegyes közigazgatási területén helyi védettségű településszerkezettel rendelkező falurész, telekstruktúra és az utcavonal-vezetés, utcakép vagy utcakép részlet nem található.

Helyi védelem alatt álló épületek és egyéb épített elemek

- Szt. István király róm. kat. templom Kossuth u. 22. Hrsz.: 8
- Evangélikus templom Ady E. u. 2. Hrsz.: 46
- Útszéli kereszt a Rigács felé vezető út mentén Hrsz.: 029/1

1.14.7. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET KONFLIKTUSAI, PROBLÉMÁI

Az ismert épített környezeti konfliktusai, problémái nem jelentősek. Ezek is elsősorban leginkább arculati jellegűek, kevésbé funkcionális, vagy szerkezeti jelentőségűek.

Problémát okozhat a beépítési hagyományoktól eltérő, más léptékű, magasságú és építészeti karakterű épületek megjelenése. Igen fontos a telekrendszer megőrzése, elsősorban az utcai telekméretetek szempontjából, mivel leginkább az jelent garanciát a hagyományos településkép megőrzésére, és nem tesz lehetővé szélsőséges építési döntéseket.

Fontos, hogy az esetleges ambiciózus fejlesztési elképzelések mellett a falu tudja őrizni vonzerejének legfontosabb elemeit, a táji adottságait és a falusi építészeti és környezeti karakterét.

A beépítési hagyományoktól eltérő, más léptékű, magasságú és építészeti karakterű épületek megjelenése attól foszthatja meg ezeket a településeket, amelyek legfőbb értékük: a hagyományokon alapuló, több generáción át öröklődő, egyedi kistérségi jellemzőkkel rendelkező helyi arculatuktól.

Az épített környezet Településszerkezeti szintű konfliktusai:

- az épített környezet minősége, a települési karaktert veszélyeztető a települési közösségi örökséget nem tisztelő egyedi építési törekvések - a települések nagyságrendjének, jellegének, hagyományai hagyományainak meg nem felelő újabb keletű beépítések, aránytévesztő épületek megjelenése;
- állattenyésztéssel foglalkozó gazdaságok elhelyezkedése, az elhelyezkedésből adódó konfliktusok,

Zavaró hatások, konfliktusok:

- A belvíz elvezetési fejlesztések még nincsenek teljesen befejezve,
- Lakatlan ingatlanok karbantartásának hiánya,
- Műemléki épületek elhanyagoltsága, alul- vagy értékének nem megfelelő hasznosítása,
- Illegális személtelhelyezés a települési zöld és erdőterületeken,
- Műveletlen területek allergén hatása,
- Zöldhulladék égetés problémája,
- Állattartás problémái a lakókörnyezetben,
- Szilárd tüzelésű kémények ismételt használata,

1.15. KÖZLEKEDÉS

1.15.1. HÁLÓZATOK ÉS HÁLÓZATI KAPCSOLATOK

Ukk hálózati kapcsolatai

A település főúthálózati kapcsolata a 84. számú főút.

A főúthoz csatlakozik a 7337 jelű Ukk – Szalapa összekötő út, amely a nyugatra fekvő, szomszédos települések megközelítését biztosítja. Északi irányban a külterületet érinti a 73172 jelű bekötő út, Rigács kapcsolata.

Ukk vasúti csomópont, állomásán a 25. számú Boba – Zalaegerszeg és a 26. számú Tapolca – Ukk vasútvonalak csatlakoznak.

A környéki közösségi közlekedést az ÉNYKK helyközi járatai bonyolítják le.

Rigács hálózati kapcsolatai

A település országos hálózati kapcsolatát a 84. számú főút biztosítja, amely felől a belterület forgalmát a 73169 és 73172 jelű bekötő utak bonyolítják le. A 8. számú főút keleti irányába a 73171 jelű főút vezet.

Rigácsnak vasúti kapcsolata is van: a Boba – Ukk – Zalaegerszeg vonal érinti.

A belterület utasforgalmát közvetlenül az ÉNYKK helyközi járatai Sümeg és Jánosháza felé bonyolítják le.

Zalamegyes hálózati kapcsolatai

A településnek nincs közvetlen főúthálózati kapcsolata, a 8. számú és 84. számú főút felé a 73171 jelű bekötő út bonyolítja le a forgalmat.

A közösségi közlekedési kapcsolatokat az ÉNYKK helyközi járatai biztosítják, Sümeg és Jánosháza felé.

1.15.2. KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS

1.15.2.1. ORSZÁGOS KÖZUTAK

Országos főút, országos mellékutak

Ukkon a 84. számú főút a belterület keleti szélét érinti, itt a Petőfi Sándor utca vonalán halad. A 2x1 sávós főút forgalma 3878 Ej/nap.

A 7337 jelű összekötő út nyomvonala a belterületen a Széchenyi István utca. Forgalma 537 Ej/nap.

A 73172 jelű út települési szakasza külterületi jellegű, kis forgalmú (191 Ej/nap).

A 73327 jelű vasútállomáshoz vezető út a település központjában a 7337 jelű úthoz körforgalom jellegű csomópontban csatlakozik.

Rigácson a 84. számú főút a település nyugati külterületén halad át. A főút 2x1 sávós, forgalma 3878 Ej/nap.

A főúttól a belterületen a Kossuth Lajos utca vonalán vezet a 73172 jelű bekötő út. A 2x1 sávós út forgalma a külterületeken kicsi: 171 Ej/nap.

A Megyer felé vezető 73169 jelű bekötő út a belterület legrövidebb kapcsolata a 84. számú főút felé. Belterületi szakasza a Petőfi Sándor utca.

Rigács és a kelet felé szomszédos települések (Hosztót) kapcsolatát a 73171 jelű bekötő út biztosítja. A 2x1 sávós út forgalma 800 Ej/nap.

Zalamegyesen a 73171 jelű országos közút a településen az Ady Endre út vonalán halad át. A 2x1 sávós út forgalma 800 Ej/nap.

1.15.2.2. TELEPÜLÉSI ÚTHÁLÓZAT

A települési belső úthálózat a felsoroltakon kívül nem tartalmaz TSZT szinten említésre méltó elemet.

1.15.3. KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

1.15.3.1. KÖZÚTI KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

1.15.3.2. KÖTÖTTPÁLYÁS KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

Ukkon a 25. számú Boba – Ukk – Zalaegerszeg törzshálózati vonal, nemzetközi forgalmat is lebonyolít. A 26. számú Tapolca – Ukk vonal szintén az országos törzshálózat része. Ukk vasútállomás személy és teherforgalmat is lebonyolít, megfelelő szolgáltatási színvonalú.

Ukk területén áthaladó távolsági járatokon (1672 sz., 1724 -25) kívül a környéki forgalmat a 7781 -82. számú helyközi járatok bonyolítják le.

Rigács település vasúti kapcsolata a 25. számú Boba – Ukk – Zalaegerszeg vonal a nyugati külterületen halad át, a vasúti megálló a belterülettől 1,5 km-re van.

A belterületen haladnak át az ÉNYKK 1672 számú távolsági és 7781-82 számú helyközi járatai.

Zalamegyesen az utasforgalmat az ÉNYKK 7781 és 7782 számú járatai bonyolítják le, közvetlen vasúti kapcsolat nincs, a legközelebbi megállóhely: Rigács.

1.15.4. KERÉKPÁROS ÉS GYALOGOS KÖZLEKEDÉS

A településeken nincs közúttól független kerékpárút, önálló kerékpáros infrastruktúra, valamint kiépített gyalogút rendszer sem.

1.15.5. PARKOLÁS

Az ukki településközpontban levő intézmények megfelelő parkolási lehetőséggel rendelkeznek.

A vasútállomásnál P+R rendszerű parkoló van.

A kisfalvakban a közúti közterületeken, valamint a magántelkeken történik a parkolás.

1.16. KÖZMŰVESÍTÉS

UKK jelenlegi közművesítéséről

A településen élők számára a kiépített közműhálózatok alapján a teljes közműellátás lehetősége biztosított. A településszinten kiépített villamosenergia és vízellátást a rendelkezésre álló legutolsó statisztikai adatok alapján, 2017. január 1-én a lakásállomány közel 100 %-a igénybe vette. Az automatikus üzemvitelű termikus energiaellátásra a földgázellátást a lakásállomány 45,6 %-a hasznosította, míg a közüzemű szennyvízcsatorna hálózathoz a lakások 80,7 %-a csatlakozott.

Ukk a népességét veszítő települések közé tartozik, állandó népességszáma 2017 januárjában 354 fő volt, 2000 óta népességszáma 7 %-kal csökkent, viszont lakásállománya 3 %-kal nőtt.

1.16.1. VÍZ-KÖZMŰVEK

1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás

A településen a vezetékes ivóvíz elosztóhálózat település szintű kiépítettségének tekinthető, a beépített terület szinte minden utcájában kiépítésre került, jelenleg 7,6 km vízelosztó vezeték üzemel a településen. A kiépített hálózat segítségével a lakosság 100 %-ának a közüzemi vezetékes ivóvíz ellátása biztosított. A településen az időszakos egyéb vízfogyasztók számára 1 db üzemelő közkifolyó áll rendelkezésre.

A település közüzemű vízellátás szolgáltatója a Bakonykarszt Zrt. A település ellátása a Zalagyömörői központú kistérségi vízellátó rendszerről biztosított.

Tűzivíz ellátás

A település kiépített vízelosztó hálózatára az előírások szerint a tűzcsapok felszerelésre kerültek, biztosítva ezzel a szükséges tűzivíz ellátást.

Iparivíz ellátás

A vezetékes ivóvízzel való takarékoság az ingatlanok fenntartási költségeit csökkenti, ezért jellemző a nem ivóvíz minőségű vízigény kielégítésére a házi kutak, az egyedi vízbeszerzés használata, melyet jellemzően locsolásra, illetve egyéb nem ivóvíz minőségű vízigények kielégítésére használnak. A házi kutakról, egyéni vízbeszerzésekről, az egyéni vízbeszerzésű vizek vízminőségéről nyilvántartás, adatok nem állnak rendelkezésre.

Termálvíz ellátás

Ukk területén szénhidrogén kutatófúrások történtek, aminek következtében a Berényi-árok és a belterület között 805 m mély – jelenleg nem hasznosított – meddő kút keletkezett.

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés

A 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Ukk a felszín alatti víz szempontjából érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen fekvő települések közé tartozik. Az országos vízminőség védelmi területek övezete nem érinti a település területét.

A település felszín alatti vízminőségre érzékeny területen fekszik, ezért a felszín alatti és a felszíni vizek védelmére a szennyvízelvezetés minél teljesebb megvalósítása kiemelt feladata a településnek. A közcsonnahálózattal még el nem látott ingatlanoknál keletkező szennyvizet helyi gyűjtőmedencékbe gyűjtik. Ezek jellemzően szikkasztóként üzemelnek, így a község talajvizét és talaját szennyezik.

1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A település a Duna részvízgyűjtőjén fekszik. A település felszínén nem túl nagy a szintingadozás. A település mélyedéseiben kisebb erek, vízfolyások gyűjtik össze a felszíni és csapadékvizeket, amelyek befogadója a település keleti oldalán a települést keresztező Berényi-árok, ami a Marcalba torkollik, míg a település nyugati oldalán közvetlenül a Marcal, ahonnan a Rába közvetítésével jutnak a végbefogadó Dunába.

A településen haladó vízfolyások karbantartására az ágazati előírásoknak megfelelően a 3-3 m-es sávot kell karbantartásra kijelölni. A karbantartó sávot az előírásoknak megfelelően vízgazdálkodási övezetként kellene szabályozni, a kialakult tulajdonviszonyok, az előforduló kártalanítást igénylő

jogvesztések miatt erre nincs lehetőség, ezért a meder telkének szélétől mérve kell biztosítani a karbantartó sávot, arra szolgalmi jogot bejegyezve a mederkarbantartó részére.

A település beépített területén a csapadékvizek elvezetésére nyílt árkos csapadékvíz elszállító rendszert alakítottak ki. Az utcákban általában egy- vagy kétoldali szikkasztóárkokat alakítottak ki. A település külsőbb területein vannak olyan utcaszakaszok is, ahol semmilyen csapadékvíz elvezetés nincs kiépítve. A településen a nyílt árkok karbantartása nem rendszeres és nem általános.

1.16.2. ENERGIA KÖZMŰVEK

1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamosenergia, földgáz rendelkezésre áll, bár sajnálatosan a nem vezetékes, hagyományos energiahordozók használata is jelentős mértékű.

1.16.2.1.1 Villamosenergia ellátás

A település villamosenergia ellátását az E.ON Észak-Dunántúli Áramhálózati Zrt biztosítja.

A község villamosenergia ellátásának bázisa a Sümeg közigazgatási területén üzemelő 132/22 kV-os alállomás, amely nagyfeszültségű betáplálása a főelosztó hálózati rendszer Ajka és Hévíz közötti szakaszáról megoldott.

A Sümeg alállomásról induló 22 kV-os hálózat képezi a község villamosenergia ellátásának gerinc elosztóhálózatát. A község bel- és a külterületén is a villamosenergia ellátás a 22 kV-os középfeszültségű hálózati rendszere oszlopokra telepítve üzemel és fűzi fel a fogyasztói transzformátor állomásokat. A fogyasztói transzformátor állomásokról táplált kisméretű hálózatról történik közvetlen a fogyasztói igények kielégítése. A kisméretű hálózat is oszlopokra fektetve üzemel.

A település közvilágítása a kisméretű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpafejjel történik. A kisméretű tartóoszlopokra szerelt lámpafejekkel csak éppen a közlekedésbiztonsági igényeket elégítik ki.

1.16.2.1.2 Földgázellátás

A településen az automatikus üzemvitelre is alkalmas termikus célú energiaellátásra a földgázellátást építették ki. A település területén 2016-ban 9,6 km földgázelosztó hálózat üzemelt. A gázhálózat kiépítettségének eredményeként 2017. január 1-én 78 lakás, a lakásállomány 45,6 %-a csatlakozott közvetlenül a földgázelosztó hálózatra. Ezeknek a lakásoknak a fűtési célú energiaellátását is földgázzal oldották meg biztosítva a komfortos életkörülmény lehetőségét.

Az ország egyetemes gázszolgáltatója a NKM Földgázszolgáltató Zrt, a hálózat üzemeltetője az E.ON Közép-Dunántúli Gázhálózati Zrt.

A gázellátás bázisa a Pókaszpetk területén üzemelő gázátadó állomás, amelytől kiinduló nagyközépnomású gerincelosztó hálózatok sok másik település mellett Ukk földgázellátását is biztosítják.

A fogyasztók ellátására az elosztóhálózatot szinte valamennyi belterületi utcában kiépítették. A kiépített gázelosztó hálózat középnomású, a fogyasztói igényeket közvetlen kielégítő kisnyomású gáz előállítását telkenként elhelyezett egyedi nyomásszabályozókkal megoldott. Az egyedi nyomásszabályozók általában az előkertben nyertek elhelyezést, de található ház falsíkjára szerelt nyomásszabályozó is. A helyi, egyedi nyomásszabályozótól induló kisnyomású hálózatról lehet közvetlen kielégíteni az igényeket.

1.16.2.1.3 Távhőellátás

A településen távhőellátás nem üzemel.

1.16.2.1.4 Egyéb energiaellátás

A községben kiépített vezetékes földgázellátással a lakásállomány nagyjából 46 %-a számára biztosított az automatikus üzemvitelű termikus célú energiaellátás komfortja. A lakásállomány 54 %-ában ma is általában a környezetet erősebben terhelő hagyományos, nem vezetékes energiahordozókat hasznosítják.

1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása nem újszerű, csak időközben háttérbe szorult. Újra előtérbe kerülését a hagyományos energiahordozók hasznosításának környezetszennyező hatása indította el és az a felismerés, hogy a megújuló energiahordozók

különbözőbb ráfordítási igény nélkül rendelkezésre állnak, használatuk nem okoz halmozódó káros hatásokat, környezeti terhelést. Ezekkel az adottságokkal a fenntartható fejlődés lehetőségét szolgálják.

A hazánkban, így Ukk területén is elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia. A megújuló energiahordozók közül a biomassza, a vízenergia és a geotermikus energia hasznosítására nincs lehetőség.

Szélenergia

A szélenergia előfordulási mértékét a topográfiai és légköri viszonyok befolyásolják, eltérő az ország területén a szélenergia hasznosíthatóság mértéke. A meteorológiai adatok és mérések alapján rögzítették a hasznosítás lehetőségének területi vetületét. Ukk és térsége a szélenergiát elméletileg kedvezően hasznosítható területen fekszik, de hasznosítását ma már rendeletek korlátozzák.

Napenergia

A hasznosítható napenergia mértékét befolyásolják a földrajzi és meteorológiai adottságok, így ezek változóak az ország területén. A meteorológiai adatok és mérések alapján a napenergia hasznosítás lehetőségének területi vetülete is rögzíthető. Ukkon 2000 óra körüli a maximálisan hasznosítható éves napos órák száma, amelynek hasznosíthatóságát célszerű igénybe venni. A hasznosítás lehetősége napkollektorokkal termikus célú energiaellátásra, naperőművel villamosenergia termelésre biztosított.

A háztartásoknál is a napenergia hasznosítása növekszik de nyilvántartás nem áll rendelkezésre a helyi hasznosítási célra elhelyezett napkollektorokról, naperőmű panelekről.

1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiaellátása vezetékes energiahordozók hasznosításával jelenleg megoldott. A villamosenergia ellátással az intézmények világítási és technológiai igényeit elégítik ki, a termikus célú energia ellátásuk pedig földgázzal helyi hőbázis segítségével és távhőszolgáltatás igénybevételével biztosított.

Energiahatékonyság javítására, energiatakarékos fogyasztást eredményező beruházások, a szigetelések, homlokfalli hőleadást csökkentő (falszigetelések, nyílászáró cserék, javítások) beruházások, épületgépészeti felújítások előfordultak. Az utóbbi években egyre jobban előtérbe kerül az energiahatékonyság jelentősebb javítását szolgáló megújuló energiaforrás hasznosítása is, de erről átfogó információ, nyilvántartás nem áll rendelkezésre.

1.16.3. ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

1.16.3.1 Vezetékes hírközlési létesítmények

A település vezetékes távközlési ellátását jelenleg a Magyar Telekom Nyrt. biztosítja. A település a 87-es távhívó számon csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz.

A település távközlési hálózatán az ellátottság teljes körűnek tekinthető, mivel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített.

A kedvező műsorvétel biztosítására kiépítették a kábel TV hálózatot is, bár jelenleg már a kábel TV hálózat és a távközlési hálózat alig különválasztható.

A településen belüli vezetékes távközlési hálózat, és műsorelosztó hálózat is követve a kifizetésű elosztóhálózat fektetési módját, föld feletti elhelyezéssel üzemel.

1.16.3.2 Vezeték nélküli hírközlés

A vezetékes szolgáltatást a vezetékek nélküli szolgáltatók egészítik ki. A megfelelő vételi lehetőség biztosításához szükséges antennák –részben a településen belül, részben a környező településeken– elhelyezésre kerültek, azokat a Magyar Telekom Távközlési Nyrt., a Telenor Magyarország Zrt., Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Zrt. építette és üzemelteti.

RIGÁCS jelenlegi közművesítéséről

A községben élők számára a kiépített közműhálózatok alapján a részleges közműellátás lehetősége biztosított. A településszinten kiépített villamosenergia és vízellátást a rendelkezésre álló legutolsó statisztikai adatok alapján, 2017. január 1-én a lakásállomány közel 100 %-a igénybe vette. Az automatikus üzemvitelű termikus energiaellátásra a földgázellátást a lakásállomány 17,3 %-a hasznosította. A közüzemű szennyvízcsatorna hálózat még nem elérhető a településen.

A település népessége kis hullámzásokkal, stabilnak tekinthető, valamennyire emelkedő tendenciát is mutat. Ezzel szemben a lakásállomány 2000 és 2017 között 11 %-kal csökkent.

1.16.1. VÍZI-KÖZMŰVEK**1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás**

A településen a vezetékes ivóvíz elosztóhálózat település szintű kiépítettségének tekinthető, a beépített terület szinte minden utcájában kiépítésre került, jelenleg 4,1 km vízelosztó vezeték üzemel a településen. A kiépített hálózat segítségével a lakosság 100 %-ának a közüemi vezetékes ivóvíz ellátása biztosított. A településen az időszakos egyéb vízfogyasztók számára 1 db üzemelő közkifolyó áll rendelkezésre.

A település közüemű vízellátás szolgáltatója a Bakonykarszt Zrt. A település ellátása a Zalagyömörői központú kistérségi vízellátó rendszerről biztosított. A településen üzemelő 100 m³-es hidrolóbusz biztosítja a szomszédos Rigács területén is a hálózati nyomást.

Tűzivíz ellátás

A település kiépített vízelosztó hálózatára az előírások szerint a tűzcsapok felszerelésre kerültek, biztosítva ezzel a szükséges tűzivíz ellátást.

Iparivíz ellátás

A vezetékes ivóvízzel való takarékosság az ingatlanok fenntartási költségeit csökkenti, ezért jellemző a nem ivóvíz minőségű vízigény kielégítésére a házi kutak, az egyedi vízbeszerzés használata, melyet jellemzően locsolásra, illetve egyéb nem ivóvíz minőségű vízigények kielégítésére használnak. A házi kutakról, egyéni vízbeszerzésekről, az egyéni vízbeszerzésű vizek vízminőségéről nyilvántartás, adatok nem állnak rendelkezésre.

Termáivíz ellátás

Rigács jelenleg termáivíz kivétellel nem rendelkezik.

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés

A 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Rigács a felszín alatti víz szempontjából érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen fekvő települések közé tartozik. Az országos vízminőség védelmi területek övezete nem érinti a település területét.

A település felszín alatti vízminőségre érzékeny területen fekszik, ezért a felszín alatti és a felszíni vizek védelme érdekében a keletkező szennyvíz elvezetésének és kezelésének megoldása mielőbbi feladat a településen. A közcatorna hiányában az egyes ingatlanoknál keletkező szennyvizet helyi gyűjtőmedencékbe gyűjtik. Ezek jellemzően szikkasztóként üzemelnek, így a község talajvizét és talaját szennyezik.

1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A település a Duna részvízgyűjtőjén fekszik. A település felszínén nem túl nagy a szintingadozás. A település mélyedéseiben kisebb erek, vízfolyások gyűjtik össze a felszíni és csapadékvizeket, amelyek a Marcalba kerülnek, ahonnan a Rába közvetítésével jutnak a végbefogadó Dunába.

A településen haladó vízfolyások karbantartására az ágazati előírásoknak megfelelően a 3-3 m-es sávot kell karbantartásra kijelölni. A karbantartó sávot az előírásoknak megfelelően vízgazdálkodási övezetként kellene szabályozni, a kialakult tulajdonviszonyok, az előforduló kártalanítást igénylő jogvesztések miatt erre nincs lehetőség, ezért a meder telkének szélétől mérve kell biztosítani a karbantartó sávot, arra szolgálmi jogot bejegyezve a mederkarbantartó részére.

A település beépített területén a csapadékvizek elvezetésére nyílt árkos csapadékvíz elszállító rendszert alakítottak ki. Az utcákban általában egy- vagy kétoldali szikkasztóárkokat alakítottak ki. A település külsőbb területein vannak olyan utcaszakaszok is, ahol semmilyen csapadékvíz elvezetés nincs kiépítve. A településen a nyílt árkok karbantartása nem rendszeres és nem általános.

1.16.2. ENERGIA KÖZMŰVEK**1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás**

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamosenergia, a földgáz rendelkezésre áll, bár sajnálatosan a nem vezetékes, hagyományos energiahordozók használata is jelentős mértékű.

1.16.2.1.1. Villamosenergia ellátás

A település villamosenergia ellátását az E.ON Észak-Dunántúli Áramhálózati Zrt biztosítja.

A község villamosenergia ellátásának bázisa a Sümeg közigazgatási területén üzemelő 132/22 kV-os alállomás, amely nagyfeszültségű betáplálása a főelosztó hálózati rendszer Ajka és Hévíz közötti szakaszáról megoldott.

A Sümeg alállomásról induló 22 kV-os hálózat képezi a község villamosenergia ellátásának gerinc

elosztóhálózatát. A község bel- és a külterületén is a villamosenergia ellátás a 22 kV-os középvezetési hálózati rendszere oszlopokra telepítve üzemel és fűzi fel a fogyasztói transzformátor állomásokat. A fogyasztói transzformátor állomásokról táplált kismegfeszítésű hálózatról történik közvetlen a fogyasztói igények kielégítése. A kismegfeszítésű hálózat is oszlopokra fektetve üzemel.

A település közvilágítása a kismegfeszítésű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpafejjel történik. A kismegfeszítésű tartóoszlopokra szerelt lámpafejekkel csak éppen a közlekedésbiztonsági igényeket elégítik ki.

1.16.2.1.2 Földgázellátás

A településen az automatikus üzemvitelre is alkalmas termikus célú energiaellátásra a földgázellátást építették ki. A település területén 2016-ban 4,6 km földgázelosztó hálózat üzemelt. A gázhálózat kiépítettségének eredményeként 2017. január 1-én 17 lakás, a lakásállomány 17,3 %-a csatlakozott közvetlenül a földgázelosztó hálózatra. Ezeknek a lakásoknak a fűtési célú energiaellátását is földgázzal oldották meg biztosítva a komfortos életkörülmény lehetőségét.

Az ország egyetemes gázszolgáltatója a NKM Földgázszolgáltató Zrt, a hálózat üzemeltetője az E.ON Közép-Dunántúli Gázhálózati Zrt.

A gázellátás bázisa a Pókaszeptek területén üzemelő gázátadó állomás, amelytől kiinduló nagyközépnomású gerincelosztó hálózatok sok másik település mellett Rigács földgázellátását is biztosítják. Rigács területére már középnomáson érkezik a földgáz Ukk település irányából.

A fogyasztók ellátására az elosztóhálózatot szinte valamennyi belterületi utcában kiépítették. A kiépített gázelosztó hálózat középnomású, a fogyasztói igényeket közvetlen kielégítő kismomású gáz előállítását telkenként elhelyezett egyedi nyomásszabályozókkal megoldott. Az egyedi nyomásszabályozók általában az előkertben nyertek elhelyezést, de található ház falsíkjára szerelt nyomásszabályozó is. A helyi, egyedi nyomásszabályozótól induló kismomású hálózatról lehet közvetlen kielégíteni az igényeket.

1.16.2.1.3 Távhőellátás

A településen távhőellátás nem üzemel.

1.16.2.1.4 Egyéb energiaellátás

A község ingatlanai számára energiaigényeik biztosítására a villamosenergia hasznosításán túl a környezetet erősebben terhelő hagyományos, nem vezetékes energiahordozók állnak rendelkezésre.

1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása nem újszerű, csak időközben háttérbe szorult. Újra előtérbe kerülését a hagyományos energiahordozók hasznosításának környezetszennyező hatása indította el és az a felismerés, hogy a megújuló energiahordozók különösebb ráfordítási igény nélkül rendelkezésre állnak, használatuk nem okoz halmazódó káros hatásokat, környezeti terhelést. Ezekkel az adottságokkal a fenntartható fejlődés lehetőségét szolgálják.

A hazánkban, így Rigács területén is elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia. A megújuló energiahordozók közül a biomassza, a vízenergia és a geotermikus energia hasznosítására nincs lehetőség.

Szélenergia

A szélenergia előfordulási mértékét a topográfiai és légköri viszonyok befolyásolják, eltérő az ország területén a szélenergia hasznosíthatóság mértéke. A meteorológiai adatok és mérések alapján rögzítették a hasznosítás lehetőségének területi vetületét. Rigács és térsége a szélenergiát elméletileg kedvezően hasznosítható területen fekszik, de hasznosítását ma már rendeletek korlátozzák.

Napenergia

A hasznosítható napenergia mértékét befolyásolják a földrajzi és meteorológiai adottságok, így ezek változóak az ország területén. A meteorológiai adatok és mérések alapján a napenergia hasznosítás lehetőségének területi vetülete is rögzíthető. Rigács területén 2000 óra körüli a maximálisan hasznosítható éves napos órák száma, amelynek hasznosíthatóságát célszerű igénybe venni. A hasznosítás lehetősége napkollektorokkal termikus célú energiaellátásra, naperőművel villamosenergia termelésre biztosított.

A háztartásoknál is a napenergia hasznosítása növekszik de nyilvántartás nem áll rendelkezésre a helyi hasznosítási célra elhelyezett napkollektorokról, naperőmű panelekről.

1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiaellátása vezetékes energiahordozók hasznosításával jelenleg megoldott. A villamosenergia ellátással az intézmények világítási és technológiai igényeit elégítik ki, a termikus célú energia ellátásuk pedig földgázzal helyi hőbázis segítségével és távhőszolgáltatás igénybe vételével biztosított.

Energiahatékonyság javítására, energiatakarékos fogyasztást eredményező beruházások, a szigetelések, homlokfali hőleadást csökkentő (falszigetelések, nyílászáró cserék, javítások) beruházások, épületgépészeti felújítások előfordultak. Az utóbbi években egyre jobban előtérbe kerül az energiahatékonyság jelentősebb javítását szolgáló megújuló energiaforrás hasznosítása is, de erről átfogó információ, nyilvántartás nem áll rendelkezésre.

1.16.3. ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

1.16.3.1 Vezetékes hírközlési létesítmények

A település vezetékes távközlési ellátását jelenleg a Magyar Telekom Nyrt. biztosítja. A település a 87-es távhívó számon csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz.

A település távközlési hálózatán az ellátottság teljes körűnek tekinthető, mivel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített.

A kedvező műsorvétel biztosítására kiépítették a kábel TV hálózatot is, bár jelenleg már a kábel TV hálózat és a távközlési hálózat alig különválasztható.

A településen belüli vezetékes távközlési hálózat, és műsorelosztó hálózat is követve a kifesztültségű elosztóhálózat fektetési módját, föld feletti elhelyezéssel üzemel.

1.16.3.2 Vezeték nélküli hírközlés

A vezetékes szolgáltatást a vezetékek nélküli szolgáltatók egészítik ki. A megfelelő vételi lehetőség biztosításához szükséges antennák –részben a településen belül, részben a környező településeken– elhelyezésre kerültek, azokat a Magyar Telekom Távközlési Nyrt., a Telenor Magyarország Zrt., Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Zrt. építette és üzemelteti.

ZALAMEGGYES jelenlegi közművesítéséről

A településen élők számára a kiépített közműhálózatok alapján a hiányos közműellátás lehetősége biztosított. A villamosenergia és vízellátó hálózat településszinten kiépített, bár a rendelkezésre álló legutolsó statisztikai adatok alapján, 2017. január 1-én a vízellátó hálózathoz csak a lakásállomány 89,5 %-a csatlakozott, míg a villamosenergiát a lakásállomány 100%-a igénybe vette. Az automatikus üzemvitelű termikus energiaellátásra a földgázellátást a lakásállomány 18,4 %-a hasznosította, míg a közüzemű szennyvízcsatorna hálózat még nem épült ki a településen.

A település a népességét megtartó települések közé tartozik, állandó népességszáma 2017 január 1-én 55 fő volt, 2000 óta népességszáma kis hullámzásokat követően többször visszatért az eredeti szintre, míg a lakásállomány 2011-ben bővült 12 %-ot jelentően 4 egységgel.

1.16.1. VÍZ-KÖZMŰVEK

1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás

A településen a vezetékes ivóvíz elosztóhálózat település szintű kiépítettségének tekinthető, a beépített terület szinte minden utcájában kiépítésre került, jelenleg 2,5 km vízelosztó vezetékek üzemel a településen. A kiépített hálózat segítségével jelenleg hivatalosan csak a lakosság szűk 90 %-ának biztosított a közüzemi vezetékes ivóvíz ellátása, de valójában a 2011-ben létesült 4 lakás is csatlakozik a hálózathoz. A településen az időszakos egyéb vízfogyasztók számára 1 db üzemelő közkifolyó áll rendelkezésre.

A település közüzemű vízellátás szolgáltatója a Bakonykarszt Zrt. A település ellátása a Zalagyömörői központú kistérségi vízellátó rendszerről biztosított.

Tűzivíz ellátás

A település kiépített vízelosztó hálózatára az előírások szerint a tűzcsapok felszerelésre kerültek, biztosítva ezzel a szükséges tűzivíz ellátást.

Iparivíz ellátás

A vezetékes ivóvízzel való takarékoskodás az ingatlanok fenntartási költségeit csökkenti, ezért jellemző a nem ivóvíz minőségű vízigény kielégítésére a házi kutak, az egyedi vízbeszerzés használata, melyet jellemzően locsolásra, illetve egyéb nem ivóvíz minőségű vízigények kielégítésére használnak. A házi kutakról, egyéni vízbeszerzésekről, az egyéni vízbeszerzésű vizek vízminőségéről nyilvántartás, adatok nem állnak rendelkezésre.

Termálvíz ellátás

Zalamegyes jelenleg termálvíz kivétellel nem rendelkezik.

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés

A 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Zalamegyes a felszín alatti víz szempontjából érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen fekvő települések közé tartozik. Az országos vízminőség védelmi területek övezete nem érinti a település területét.

A település felszín alatti vízminőségre érzékeny területen fekszik, ezért a felszín alatti és a felszíni vizek védelme érdekében a keletkező szennyvíz elvezetésének és kezelésének megoldása mielőbbi feladat a településen. A közcsontra hiányában az egyes ingatlanoknál keletkező szennyvizet helyi gyűjtőmedencékbe gyűjtik. Ezek jellemzően szikkasztóként üzemelnek, így a község talajvizét és talaját szennyezik.

1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A település a Duna részvízgyűjtőjén fekszik. A település felszínén nem túl nagy a szintingadozás. A település mélyedéseiben kisebb erek, vízfolyások gyűjtik össze a felszíni és csapadékvizeket, amelyek a Marcalba kerülnek, ahonnan a Rába közvetítésével jutnak a végbefogadó Dunába.

A településen haladó vízfolyások karbantartására az ágazati előírásoknak megfelelően a 3-3 m-es sávot kell karbantartásra kijelölni. A karbantartó sávot az előírásoknak megfelelően vízgazdálkodási övezetként kellene szabályozni, a kialakult tulajdonviszonyok, az előforduló kártalanítást igénylő jogvesztések miatt erre nincs lehetőség, ezért a meder telkének szélétől mérve kell biztosítani a karbantartó sávot, arra szolgalmi jogot bejegyezve a mederkarbantartó részére.

A település beépített területén a csapadékvizek elvezetésére nyílt árkos csapadékvíz elszállító rendszert alakítottak ki. Az utcákban általában egy- vagy kétoldali szikkasztóárkokat alakítottak ki. A település külsőbb területein vannak olyan utcaszakaszok is, ahol semmilyen csapadékvíz elvezetés nincs kiépítve. A településen a nyílt árkok karbantartása nem rendszeres és nem általános.

1.16.2. ENERGIA KÖZMŰVEK- ZALAMEGGYES

1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamosenergia, földgáz rendelkezésre áll, bár sajnálatosan a nem vezetékes, hagyományos energiahordozók használata is jelentős mértékű.

1.16.2.1.1.Villamosenergia ellátás

A település villamosenergia ellátását az E.ON Észak-Dunántúli Áramhálózati Zrt biztosítja.

A község villamosenergia ellátásának bázisa a Sümeg közigazgatási területén üzemelő 132/22 kV-os alállomás, amely nagyfeszültségű betáplálása a főelosztó hálózati rendszer Ajka és Hévíz közötti szakaszáról megoldott.

A Sümeg alállomásról induló 22 kV-os hálózat képezi a község villamosenergia ellátásának gerinc elosztóhálózatát. A község bel- és a külterületén is a villamosenergia ellátás a 22 kV-os középfeszültségű hálózati rendszere oszlopokra telepítve üzemel és fűzi fel a fogyasztói transzformátor állomásokat. A fogyasztói transzformátor állomásokról táplált kisméretű hálózatról történik közvetlen a fogyasztói igények kielégítése. A kisméretű hálózat is oszlopokra fektetve üzemel.

A település közvilágítása a kisméretű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpafejével történik. A kisméretű tartóoszlopokra szerelt lámpafejekkel csak éppen a közlekedésbiztonsági igényeket elégítik ki.

1.16.2.1.2 Földgázellátás

A településen az automatikus üzemvitelre is alkalmas termikus célú energiaellátásra a földgázellátást építették ki. A település területén 2016-ban 2,6 km földgázelosztó hálózat üzemelt. A gázhálózat kiépítettségének eredményeként 2017. január 1-én 7 lakás, a lakásállomány 18,4 %-a csatlakozott közvetlenül a földgázelosztó hálózatra. Ezeknek a lakásoknak a fűtési célú energiaellátását is földgázzal oldották meg biztosítva a komfortos életkörülmény lehetőségét.

Az ország egyetemes gázszolgáltatója a NKM Földgázszolgáltató Zrt, a hálózat üzemeltetője az E.ON Közép-Dunántúli Gázhálózati Zrt.

A gázellátás bázisa a Pókaszeptek területén üzemelő gázátadó állomás, amelytől kiinduló nagyközépnomású gerincelosztó hálózatok sok másik település mellett Zalamegyes földgázellátását is

biztosítják. Zalameggyes területére már középnyomáson érkezik a földgáz Rigácson keresztül Ukk irányából.

A fogyasztók ellátására az elosztóhálózatot szinte valamennyi belterületi utcában kiépítették. A kiépített gázelosztó hálózat középnyomású, a fogyasztói igényeket közvetlen kielégítő kisnyomású gáz előállítását telkenként elhelyezett egyedi nyomásszabályozókkal megoldott. Az egyedi nyomásszabályozók általában az előkertben nyertek elhelyezést, de található ház falsíkjára szerelt nyomásszabályozó is. A helyi, egyedi nyomásszabályozótól induló kisnyomású hálózatról lehet közvetlen kielégíteni az igényeket.

1.16.2.1.3 Távhőellátás

A településen távhőellátás nem üzemel.

1.16.2.1.4 Egyéb energiaellátás

A község ingatlanai számára energiaigényeik biztosítására a villamosenergia hasznosításán túl a környezetet erősebben terhelő hagyományos, nem vezetékes energiahordozók állnak rendelkezésre.

1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása nem újszerű, csak időközben háttérbe szorult. Újra előtérbe kerülését a hagyományos energiahordozók hasznosításának környezetszennyező hatása indította el és az a felismerés, hogy a megújuló energiahordozók különösebb ráfordítási igény nélkül rendelkezésre állnak, használatuk nem okoz halmozódó káros hatásokat, környezeti terhelést. Ezekkel az adottságokkal a fenntartható fejlődés lehetőségét szolgálják.

A hazánkban, így Zalameggyes területén is elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia. A megújuló energiahordozók közül a biomassza, a vízenergia és a geotermikus energia hasznosítására nincs lehetőség.

Szélenergia

A szélenergia előfordulási mértékét a topográfiai és légköri viszonyok befolyásolják, eltérő az ország területén a szélenergia hasznosíthatóság mértéke. A meteorológiai adatok és mérések alapján rögzítették a hasznosítás lehetőségének területi vetületét. Zalameggyes és térsége a szélenergiát elméletileg kedvezően hasznosítható területen fekszik, de hasznosítását ma már rendeletek korlátozzák.

Napenergia

A hasznosítható napenergia mértékét befolyásolják a földrajzi és meteorológiai adottságok, így ezek változóak az ország területén. A meteorológiai adatok és mérések alapján a napenergia hasznosítás lehetőségének területi vetülete is rögzíthető. Zalameggyes területén 2000 óra körüli a maximálisan hasznosítható éves napos órák száma, amelynek hasznosíthatóságát célszerű igénybe venni. A hasznosítás lehetősége napkollektorokkal termikus célú energiaellátásra, naperőművel villamosenergia termelésre biztosított.

A háztartásoknál is a napenergia hasznosítása növekszik de nyilvántartás nem áll rendelkezésre a helyi hasznosítási célra elhelyezett napkollektorokról, naperőmű panelekről.

1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiaellátása vezetékes energiahordozók hasznosításával jelenleg megoldott. A villamosenergia ellátással az intézmények világítási és technológiai igényeit elégítik ki, a termikus célú energia ellátásuk pedig földgázzal helyi hőbázis segítségével és távhőszolgáltatás igénybe vételével biztosított.

Energiahatékonyság javítására, energiatakarékos fogyasztást eredményező beruházások, a szigetelések, homlokfali hőleadást csökkentő (falszigetelések, nyílászáró cserék, javítások) beruházások, épületgépészeti felújítások előfordultak. Az utóbbi években egyre jobban előtérbe kerül az energiahatékonyság jelentősebb javítását szolgáló megújuló energiaforrás hasznosítása is, de erről átfogó információ, nyilvántartás nem áll rendelkezésre.

1.16.3. ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS**1.16.3.1 Vezetékes hírközlési létesítmények**

A település vezetékes távközlési ellátását jelenleg a Magyar Telekom Nyrt. biztosítja. A település a 87-es távhívó számon csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz.

A település távközlési hálózatán az ellátottság teljes körűnek tekinthető, mivel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített.

A kedvező műsorvétel biztosítására kiépítették a kábel TV hálózatot is, bár jelenleg már a kábel TV hálózat és a távközlési hálózat alig különválasztható.

A településen belüli vezetékes távközlési hálózat, és műsorelosztó hálózat is követve a kifeszültségű elosztóhálózat fektetési módját, föld feletti elhelyezéssel üzemel.

1.16.3.2 Vezeték nélküli hírközlés

A vezetékes szolgáltatást a vezetékek nélküli szolgáltatók egészítik ki. A megfelelő vételi lehetőség biztosításához szükséges antennák –részben a településen belül, részben a környező településeken– elhelyezésre kerültek, azokat a Magyar Telekom Távközlési Nyrt., a Telenor Magyarország Zrt., Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Zrt. építette és üzemelteti.

Megjegyzés a közmű munkarészekhez^{17/}

¹⁷ a közmű munkarészekhez készített vizsgálati helyszínrajzokat a vizsgálati dokumentáció cd-formátuma tartalmazza

1.17. KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS*)

A környezetvédelem és alakítás fontosságát valamennyi tervelőzmény érintőlegesen fogalmazza meg. A települések jelenleg nem rendelkeznek *települési környezetvédelmi programmal (KVP)*, mivel ezek *elkészítése érdemben (a környezeti állapot miatt) – a formális kötelezettségen túl - nem volt indokolt és saját forrásból nem volt finanszírozható*. A KVP adataira így nem támaszkodhat a tervi vizsgálat.

A felülvizsgálat során áttekintett tervelőzmények közül a településrendezési tervek környezetvédelmi fejezetei lehetnének a további források *a környezeti állapot alakulásának nyomon követésében*, de ezek sem vetnek fel konkrét és érdemi környezetvédelmi problémákat, a közműhiányosságokon és a hulladékhelyzet megoldásán túl. Jelentősebb *gazdasági (ipari) területek híján*, valamint a kommunális terhelések alacsony szintjéből következően egyes területeken csak a közlekedésből, esetlegesen a mezőgazdálkodásból eredő ártalmak állapíthatók meg a településcsoport környezetminőségét befolyásoló tényezőként.

A közlekedésből, ezen belül is a közúti közlekedésből származó ártalmak sem intenzív szennyezőforrások. Az erre vonatkozó aktív és passzív védelmi javaslatok megfogalmazása részben megtalálható a tervelőzmények alátámasztó fejezeteiben.

Ezeket túl csak egyes, a mezőgazdálkodással kapcsolatos föld- (talaj-) és vízvédelmi kérdések vethetők fel, szintén csak alacsony szintű, potenciális szennyezőforrásként.

(*A településüzemeltetési szolgáltatások témakörét az 1.11.sz. fejezet tárgyalja.)

1.17.1 - 2. TALAJ VÉDELME, A FELSZÍNI ÉS A FELSZÍN ALATTI VIZEK VÉDELME

A két témakör (talaj + vízvédelem) együttes tárgyalást indokolja a kibocsátó (terhelő) források azonossága, valamint a terhelés nagy részét közvetítő közeg azonossága mellett a védekezési módok részbeni hasonlósága is.

A településcsoport területét is érintő víztestek tekintetében is érvényesek a Víz Keretirányelvben meghatározott védelmi igények ennek alapján a vízgyűjtő-gazdálkodási tervben a víztestekre meghatározott környezeti célkitűzés a **jó állapot** elérése illetve fenntartása. (Ennek eszközeit a 219/2004.(VII.21.) sz. Kormányrendelet határozza meg.)

A terület hidrogeológiai adottságaiból következően mérsékelten *sérülékeny*, a felszín alatti vizek védelme szempontjából az alábbi kategóriák érintik:

- az OTRT országos vízminőségvédelmi övezet kismértékben érinti a településeket (Ukk nem érintett),
- a 27/2004.(XII.25.) KvVM rend. alapján az *érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi terület*,
- a 219/2004.(VII.21.) Korm. rend. alapján itt *érzékeny (Ukk, Rigács, Zalamegyes: 2a) besorolású területek* is találhatók,
- a 27/2006.(II.275.) korm. rend. alapján Ukk területe részben *nitrátérzékeny*.

A településcsoport a Duna vízgyűjtő területéhez, ezen belül a Marcal (1-4) vízgyűjtőgazdálkodási tervezési alegységhez tartozik.

A települések közigazgatási területén **ivóvízbázis nem található**, vízbázis **védőövezeteket nem érint**.

Az OTRT-ről szóló XXVI. tv. 3/7. sz. melléklete szerint a településeket nem érinti az **országos vízminőségvédelmi terület övezete**.

A felszíni vízfolyások közül Rigács és Zalamegyes területe határos a Marcal folyóval, Ukk és Rigács területét érinti a Berényi-árok, Nyíresalja-árok.

A településcsoport a „*nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és fakadóvizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében mederkezelési terv készítésének*” szabályairól szóló 83/2014.(III.14.) Korm. sz. rendeletben és a 74/2014.(XII.23.) BM rendeletben felsorolt folyószakaszokhoz rendelt nagyvízi mederrel nem érintett és *belvízzel sem veszélyeztetett*.

A talaj és a talajvíz szennyezésének legnagyobb forrása a kommunális szilárd és folyékony hulladék. Ezek ártalmatlanítási helyzete az elmúlt években jelentősen javult. A vezetékes vízellátás lényegileg teljeskörű és szennyvízelvezetés is magas arányban van kiépítve. A szennyvízcsatornázás megfelelő szinten megoldott, a tisztítás a településcsoport területén kívül történik.

A vizek védelme szempontjából döntő a vízbe jutó illetve a talajon keresztül a vizekbe szivárgó szennyezések kizárása. Ebben meghatározó szerepe van a víziközmű ellátás kiépítettségének, amely jelenleg már magas szinten biztosított.

A fajlagos lakossági szennyvízkibocsátás az utóbbi évtizedben folyamatosan és egyenletesen, összességében igen kismértékben nő. A növekedés csekély mértéke viszonylag az alacsonyszinten stagnáló lakosság következménye. A minimális növekvő tendencia csatornára való rákötések számának némi emelkedésével magyarázható.

Szennyvíz problémák, szennyezések az utóbbi időszakban nem jelentkeztek.

A felülvizsgálat alatt álló rendezési terv előzmény lényegileg ma is helytállóan fogalmazza meg a vízvédelmi és talajvédelmi szempontból legfontosabb településrendezési intézkedéseket, amelyek szükségesek a környezet jó állapotának biztosításához. Ezek – kisebb szövegmódosításokkal, pontosításokkal – fenntarthatók és az alátámasztó munkarészbe átvezethetők: mind a csatornahálózatra való rákötések biztosításával, esetlegesen a megfelelő közműpótló alkalmazásával, a szennyvíz szikkasztás általános tilalmával, mind a szenny- és csapadékvizek szükséges szétválasztásával kapcsolatban.

A földtani közeg, a talaj és a vizek védelmére vonatkozó közelmúltbéli feladatok megoldása a *közműöllő fokozatos zárását eredményezték*. A talajvízszint süllyedéséből nem adódtak vízminőségi problémák. A vízvédelmi szempontból előzetesen megfogalmazott célkitűzések megvalósítása folyamatban van. Ezek:

- az ivóvízellátás folyamatossága,
- a felszín alatti vizek védelme, a települési folyékony hulladék gyűjtése, korszerű kezelése a szennyvízcsatorna-hálózatra történő rákötések révén,
- a belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer kiépítésének folytatása, jókarban tartása és a lehulló csapadékvíz helyben való megtartása, hasznosítása,
- a fenntartható vízkészlet-gazdálkodás feltételeinek fenntartása,
- a felszíni vizek (medrének, vízkészletének) védelme.

A felszíni és felszín alatti vízrendszerek állapotát megfigyelő kutak, illetve állandó mintavételi pontok, valamint a talaj állapotát és az állapotváltozásokat követő Talajvédelmi Információs és Monitoring Rendszer (TIM) mérőhálózatának pontjai nem érintik a területet.

Az előzetesen megfogalmazott föld- és talajvédelmi célkitűzések:

- a „talaj termőképességének fenntartása, szükség szerinti helyreállítása a földvédelmet elősegítő területhasználat megvalósításával,
- a roncsolt, szennyezett területek helyreállítása, a gyenge termőképességű területeken az erdőtelepítések ösztönzése, az erre alkalmas területek kijelölésével,
- az 1500 m²-nél kisebb – és ezért erdő- vagy fásított területnek nem minősülő – faállománnyal rendelkező, fás területekre, a belterületi erdőterületek védelmére vonatkozó szabályozás kidolgozása helyi rendelet keretei között.

A fentiek megvalósítása szintén folyamatos a területek használata, művelése során. A helyi szabályozás eszközei között megjelentek a településképi rendeletek is, amelyek a helyi védettség természeti elemeit is szabályozhatják.

1.17.3 - 4. A LEVEGŐTISZTASÁG ÉS VÉDELME, ZAJ- ÉS REZGÉSTERHELÉS ELLENI VÉDELEM

A két témakör (levegő + zaj) együttes tárgyalását indokolja a kibocsátó (terhelő) források azonossága, valamint a terhelés nagy részét közvetítő közeg azonossága mellett a védekezési módok részbeni hasonlósága is.

A települések a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002.(X.7.) KvVM rendelet alapján a *10.számú légszennyezettségi zónához* tartozik. A levegőterhelési határértékeket a 4/2011.(I.14.) sz. VM rendelet (5.sz. mell.) határozza meg. A környezetvédelmi hatóság 2013-ban elvégezte a légszennyezettségi zónák levegőminőségi terveinek felülvizsgálatát.

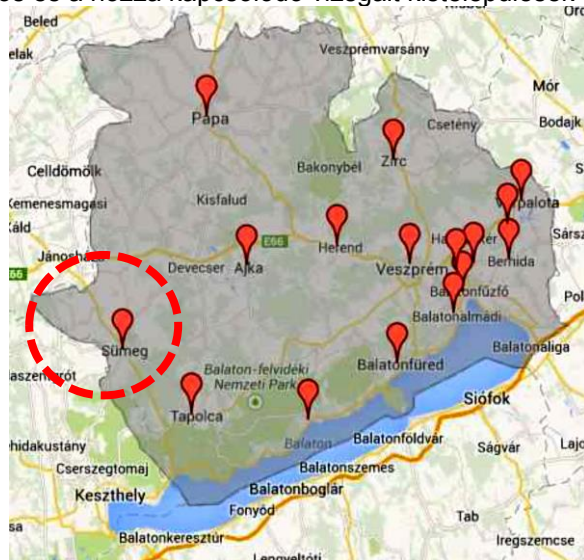
A *Levegőminőségi Terv* felülvizsgálata elkészült a Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség illetékességi területén végzett légszennyezettségi mérések alapján /Készítette: Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség: 2013. november/.

A Terv a vizsgált kistelepüléseket nem érinti, a legközelebbi adattal rendelkező város a járásszékhely, *Sümeg*, amely kvázi közvetlenül határos a tervezési területtel.

Nyilvánvaló, hogy a Sümeg és a vizsgált kistelepülések jellege, nagyságrendje, emissziós helyzete

jelentősen eltérő, de térségi szinten értékelhetők a város adatai a környező falvak levegőminőségi állapotának megközelítéséhez is. Ismerve a települési környezeti adottságok jellemzőit, megállapítható, hogy az alább ismertetett városi értékeléshez képest a falvak jellemzői nagy valószínűséggel nem lehetnek kedvezőtlenebbek.

A területek egymáshoz való viszonyát a Terv alábbi ábráján szemléltettjük: piros körrel jelölve a terv részét képező Sümeg város és a hozzá kapcsolódó vizsgált kistelepülések területegyüttese:

Sümeg város levegőtisztaságvédelmi értékelésének Terv szerinti összefoglalása az alábbi (az idézetben ... kipontozással jeleztük a kihagyásokat):

„1.6.9 Sümeg

A 10. táblázat a nitrogén-dioxid mérési eredményekből meghatározott 2007-2012. időszakra vonatkozó légszennyezettségi indexeket tartalmazza.

10. táblázat: A légszennyezettségi index 2007-2012.	
év	légszennyezettségi index
2007	jó (2)
2008	jó (2)
2009	jó (2)
2010	jó (2)
2011	jó (2)
2012	kiváló (1)

...

A 10. táblázat és a” hozzá tartozó „ábrák alapján a település nitrogén-dioxid terheltsége az éves átlagok tekintetében határérték alatti. A 24 órás átlag alakulása szerint az év első és utolsó negyedében magasabb volt a terheltség, amely októberben határérték túllépést jelentett. Habár az éves átlagokban 2008-2010-ig növekedés látható, a hosszú távú tendencia javulást mutat.”

A környezetvédelmi információs oldalakon nincsenek a településekre ill. a kistérségre vonatkozó érdemi mérési, terhelési információk. Ebből is arra következtethetünk, hogy nincsenek számottevő levegőminőségi problémák, krónikus határérték túllépések a településeken.

Feltehetően hasonló a helyzet a zaj- és rezgésterhelés alakulását illetően is, mivel ennek is fő forrása, a légszennyezéshez hasonlóan, a közúti gépiármű közlekedés.

Ennek legterheltebb zónája a térségben a 84.sz. főút nyomvonala, amely a települések területét nem, vagy különböző mértékben érinti:

- Zalamegyyes nem érintett, átmenő főutcája a 73171 j. összekötő út, alacsony forgalmi terheléssel.
- Rigács külterületét érinti a 84.sz. főút, a nyomvonal a belterületről kellő távolságban halad. Belterületének forgalmi útjai (Kossuth u., Petőfi S. u.) alacsony forgalmi terhelésűek,
- Ukk belterületét viszont 1 rövid szakaszon keresztezi a 84-es (Petőfi S. u.) itt a forgalmi terhelés hatásaival közvetlenül érintett mintegy 10 belterületi telek, ennek mintegy fele lakóingatlan. Itt zárvédelmi intézkedések válhatnak szükségessé.

A 84-esre rákötő alacsonyabb rendű összekötő és bekötőutak forgalmi terhelése nagyságrendileg alacsonyabb szinten áll, ezeknél környezetszennyezési probléma csak akut jelleggel, kivételes esetben (pl. havária) jelentkezhet.

A legnagyobb forgalmi terhelésű utak mentén a zajterhelés és a légszennyező hatás megengedett határértékeken felüli terhelése a számítások szerint az útpálya szélétől általában mintegy 50-70 m-es sávban (hatásterület) várható, amelyen belül védendő területfelhasználás, védendő épület csak akkor helyezhető el, ha a műszaki zajvédelem megvalósítható és a védelem érdekében kiépül.

A *zajterhelésről* a kormányzati környezetvédelmi adatbázis nem tartalmaz komplex és helyi információkat, továbbá a munkaindító adatszolgáltatás sem tér ki erre a témakörre (a hatályos jogszabályok felsorolásán túl). Ez utóbbiaknak megfelelően, a környezeti zajterhelés vonatkozásában, különösen az új építésű utak mentén, illetve meglévő közutak melletti új épület építése esetén, de a zajkibocsátó telephelyek környezetében is a zajvédelemről a 284/2007.(X.9.) Kormányrendelet és a 27/2008.(XII.3.) KvVM-EüM számú együttes rendelet előírásai szerinti zajterhelési követelményeknek, határértékeknek megfelelően kell gondoskodni.

Zajtérkép, zajmérési kiértékelés a területre nem készült.

1.17.5. SUGÁRZÁS VÉDELEM

A potenciális veszélyeztető tényezőre nincs adat, sugárzási ártalomból ismert szennyezés, negatív környezeti hatás nem ismert. Az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) úgy nyilatkozott, hogy a településeket nem érinti az OAH hatáskörébe tartozó létesítmény és ilyen telepítésével sem számolhatunk. Feltehetően ilyen típusú környezeti veszélyeztető forrás hatásterülete, sugárbiztonsági védőtávolsága sem érinti a települések igazgatási területét.

A jelenlegi ismeretek szerint a települések területén és környékén sem a geológiai viszonyok, sem pedig a használt építőanyagok, nem jelentenek radiológiai kockázatot.

1.17.6. HULLADÉKKEZELÉS

A hulladékkezelés és ártalmatlanítás témakörére nem terjed ki a környezetvédelmi hatóság fenti környezeti szakágaknál többször hivatkozott előzetes tájékoztatása, mivel a szakág helyzete rendezett a Veszprém megye nagyrésztét lefedő Észak-Balatoni Térségi Települési Szilárdhulladék-kezelő Rendszer 2005.évi létrehozása és üzembeállítása óta.

A települések igazgatási területén a településrendezési szempontból figyelembe vehető, a területfelhasználást befolyásoló, hulladékgazdálkodással (a hulladék gyűjtésével, kezelésével, ártalmatlanításával) kapcsolatos létesítmény, telephely nem található.

1.17.7. VIZUÁLIS KÖRNYEZETTERHELÉS

A településcsoport vizuális, környezetesztétikai, tájképi szempontból kedvező helyzetben van, mivel a Marcal-medencei táj egyik legzavartalanabb részén fekszik. Táji léptékben jelentősebb, madártávlatból is feltűnő vizuális szempontból kedvezőtlen művi vagy természeti adottság nem figyelhető meg a területen, kisebb zavaró elemek (pl. rendezetlen, elhanyagolt telkek, gazos földek, stb.) csak lokális szinten, csekély vizuális hatásterülettel vannak jelen.

Ebbe a természeti adottságok által megalapozott, az emberi letelepedés és beavatkozások által alakított környezetbe viszonylag kevés rongálás, félresikerült „létesítmény” rondít bele. Sőt, a beépítésnek vannak/voltak tájképgazdagító hatásai is, mint pl. a történeti településrészek kialakult utcaképek, egyes egyedi épületek, amelyek a helyi látkép egyedi és nélkülözhetetlen elemeivé váltak. Vizuális szempontból zavaró egyes belterületi szegélyek környezetalakítási szempontból alacsony szinten megoldott tájbaillesztése, ahol hiányos a fátelépítés és a növényzet fenntartása, a házikertek kialakítása. ezeken sokat javíthatna egy intenzív /takaró/fásítás és cserjetelepítés, vagy rendezett kertek kialakítása.

A központi belterületektől távolodva még ennyi vizuálisan környezetterhelő elemet sem találunk, a természeti állapothoz közelítő tájrészletek csak kevés és kisebb, lokálisan ható zavaró tényezőtől károsodnak. Ilyenek egyes kevésbé sikerült külterületi, zártkerti beépítések vagy a helyenként ideiglenesen megjelenő illegális törmelék- vagy szemétkupacok. Utóbbiak könnyebben, az előbbieket nehezebben takaríthatók el, bár ezeknél fennáll – a kevésbé valószínű bontással szemben – az

értéknövelő átépítés lehetősége. Nagyobb területegységeken érzékelhető a mezőgazdasági területek monotóniája, főleg az összefüggő szántóterületeken. Itt helyenként hiányos a mezővédő erdősávok, a tájfasítás rendszere, amelynek kiegészítése nemcsak vizuális, tájképi, hanem ökológiai szempontból is gazdagítaná a táj arculatát.

Összegezve a területegység vizuális környezeti adottságait megállapítható, hogy az optikai szennyezéstől mentes, kevésbé terhelt rurális típusú táj képét mutatja a településcsoport területe.

1.17.8. ÁRVÍZVÉDELEM

Ukk, Rigács és Zalamegyes községet a vízügyi ágazat, árvízi védelmet nem igénylő települések között tartja számon, közigazgatási területe nagyvízi mederrel nem érintett, árvízzel nem veszélyeztetett.

Az árvízvédelem fejezetben a helyi vízkár előfordulási lehetőségét is említeni kell. Bár a vízügyi ágazat alapján a települést árvíz nem veszélyezteti, a településen áthaladó kisvízfolyások is okozhatnak vízelöntést. A meder karbantartási hiányosságok, illetve szélsőséges csapadékesemény, nagy intenzitású, akár rövidebb időtartamú csapadékok esetén is olyan magas vízhozamú lefolyás alakulhat ki, amely helyi vízelöntést okozhat.

A helyi vízkár esemény rendezése a helyi katasztrófavédelem feladata. A vízkár-elhárítási terv rögzíti a kárfelszámolást.

Az ár- és belvízvédelem helyzetével a vonatkozó közmű- és katasztrófavédelmi (1.16, 1.18. sz.) fejezetek is foglalkoznak.

1.17.9. FENNÁLLÓ KÖRNYEZETVÉDELMI KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

Településrendezési szempontból a kisszámú és kisebb jelentőségű környezetvédelmi konfliktusok közül említhetők a következők:

- a belterületek közvetlen közelében kevés az erdőterület, jellemzően hiányzik a zöldfelületi rendszerből az erdőterületi kapcsolat;
- belterületi zöldfelületi rendszer hiányosságai: a zöldterületek és egyéb kondicionáló zöldfelületek elszórt elhelyezkedése, hiányos kapcsolati elemei, összességében kis kiterjedése;
- védőfásítások hiányában a száraz mezőgazdasági síkterületeken jelentkeznek a defláció- és porterhelési veszélyei;
- Ukk belterületét keresztezi a 84.sz. főút, légszennyező és zajterhelő hatásait folyamatosan figyelemmel kell kísérni, határérték túllépés esetén intézkedés szükséges;
- Ukk területén veszélyes anyagokkal dolgozó üzem működik, potenciális környezet- és katasztrófavédelmi hatásait figyelemmel kell kísérni, szennyezés- illetve haváriaveszély esetén intézkedés szükséges;
- helyenként előforduló illegális hulladék elhelyezések nemcsak vizuális környezetszennyezést okozhatnak;
- a szennyvízkezelés hiányosságaiból adódó vízszennyezési konfliktusok teljeskörű megoldása szükséges.

Összegezve megállapítható, hogy a terület környezeti szempontból nem túlterhelt, hasznosítása környezetvédelmi konfliktusokban, problémákban szegény, környezeti potenciájának megfelelő.

1.18. KATASZTRÓFAVÉDELEM (TERÜLETFELHASZNÁLÁST, BEÉPÍTÉST, BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK)

1.18.1. ÉPÍTÉSFÖLDTANI KORLÁTOK

A terület földtani veszélyforrások (*földrengés, földcsuszamlás, beszakadás, talajsüllyedés, partfalomlás*) szempontjából nem tartozik a veszélyeztetett, illetve fokozottan veszélyeztetett kategóriába, a megyei katasztrófavédelmi terv szerint a települések nincsenek veszélyeztetett osztályba sorolva.

A hatályos területrendezési tervekben megállapított „*Földtani veszélyforrás területének övezete*” a településcsoportot nem érinti, de a Bányafelügyelet adatszolgáltatása szerint felszínmozgás-veszélyes valamint alábányászott területek nincsenek nyilvántartva.

A mélyebb fekvésű területek beépítése eleve föl sem merül, így építésföldtani szempontból nem tekinthetők hátrányosnak.

1.18.1.1. ALÁBÁNYÁSZOTT TERÜLETEK, BARLANGOK ÉS PINCEK TERÜLETEI

A települések alábányászott területekkel nem rendelkeznek.

Az alápincézett területek katasztrófavédelmi szempontból ugyancsak nem jelentenek veszélyforrást, nagyobb összefüggő, omlásveszélyes pincerendszerek nem találhatók a területen.

1.18.1.2. CSÚSZÁS-, SÜLLYEDÉSVESZÉLYES TERÜLETEK

Az országos felszínmozgás kataszterben a terület egység nem szerepel, a Bányafelügyelet nyilvántartása szerint felszínmozgásos, veszélyeztetett terület nincs a településeken.

A nyilvántartásban nem szereplő, kis kiterjedésű, nem regisztrált felszínmozgások alapján sem lehet általános földtani veszélyeztetettség következtetni.

A területrendezési tervekben megállapított „Földtani veszélyforrás területének övezete” a területet nem érinti.

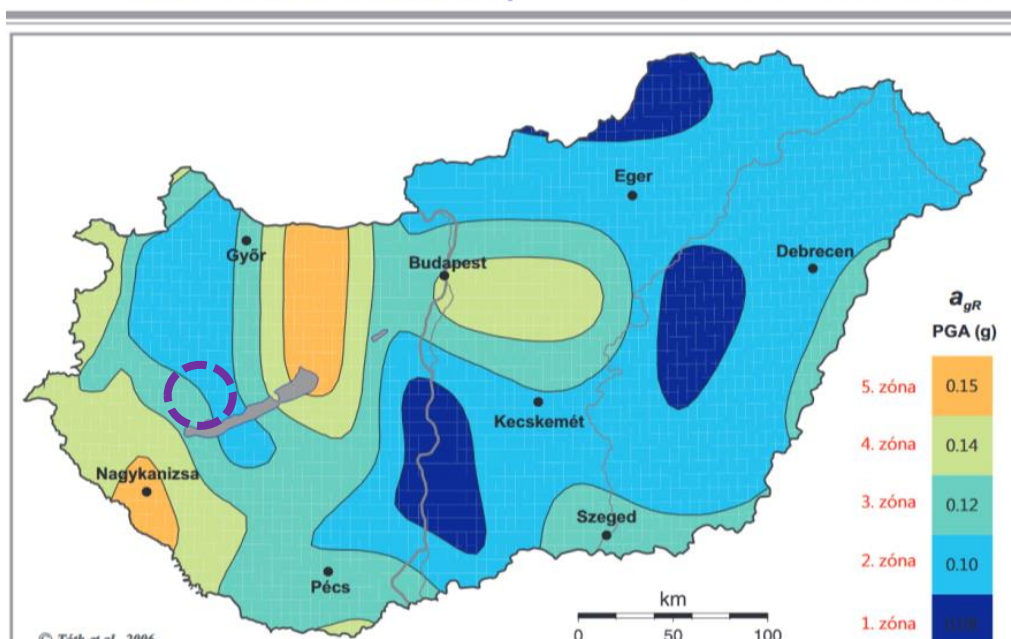
1.18.1.3. FÖLDRENGÉS VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEK

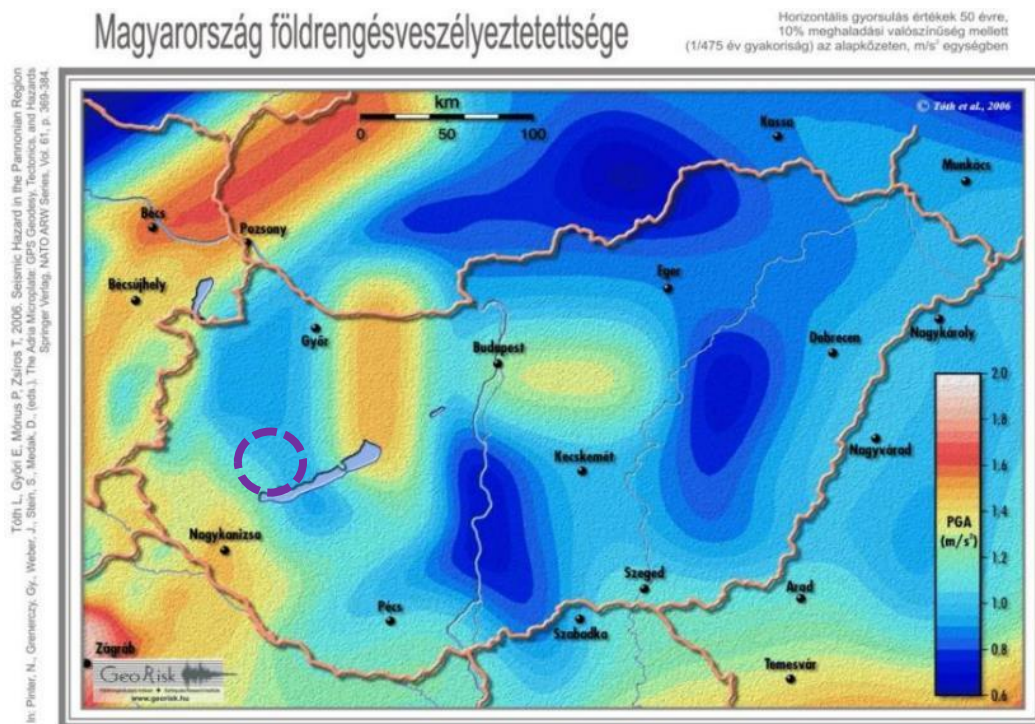
Katasztrófavédelmi, haváriaelemzési és elhárítási szempontból a fent hivatkozott TRT fejezetek valamennyi témakörrel foglalkoznak valamilyen szinten, kivéve a **földrengés veszély megállapítását**. Ezzel kiegészítendő a katasztrófavédelmi fejezet. A kiegészítést a <http://www.seismology.hu/images/cikkek/seismicity/Magyarorszag> honlapon közzétett nyílt információk alapján állítottuk össze, az alábbi ismertetés alapján:

„A földrengések megfigyeléséhez, a földrengés-paraméterek pontos meghatározásához a földrengéshullámok műszeres regisztrálása szükséges, - a modern szeizmográfok képesek a talajnak akár 0.00001 mm-es elmozdulását is regisztrálni. Magyarországon jelenleg 20 szeizmológiai mérőállomás működik. Átlagos zaj- (talajnyugtalan) viszonyokat feltételezve a hálózat észlelési küszöbe $ML=1.5-2.0$ magnitúdó körül van. Az ország középső részén valamivel alacsonyabb, a határok környékén kissé magasabb. Ez azt jelenti, hogy a lakosság által érzékelt valamennyi rengést a hálózat nagy valószínűséggel detektálja.”

Szeizmikus zónatérkép

Horizontális gyorsulás értékek 50 évre,
10% meghaladási valószínűség mellett
(1/475 év gyakoriság) az alapkőzeten, g egységben

A terület a magyarországi viszonyrendszerben az *enyhe - közepes veszélyeztetettségű*, 2-3. zóna határán helyezkedik el. A zóna jellemző horizontális gyorsulási értékei (50 évre, 10%-os meghaladási valószínűséggel): PGA (m/s²): -0,9/-1,0 között; PGA(g): 0,12/0,10 között (a fenti ábrán, a világoskék szín árnyalataival jelölve).

A fenti értékekből egyértelműen levonható az a következtetés, hogy a terület földrengésveszély szempontjából nem tartozik a fokozottan veszélyeztetett, illetve veszélyeztetett kategóriába.

1.18.2. VÍZRAJZI VESZÉLYEZTETETTSÉG

A településeket magába foglaló átfogó megyei, kiemelt térségi és országos területrendezési tervek alapján megállapítható, hogy a településeket nem érinti ár- és belvízvédelmi területi övezet, az árvízi veszélyeztetésnek kitett települések között nem tartják nyilván, belvízvédelmi szempontból nincs osztályba sorolva.

A településeket rendszeresen belvízjárta terület, nagyvízi meder területe, vízerózióknak kitett terület nem érinti. A katasztrófavédelmi és vízügyi szervek adatszolgáltatásai is megerősítik, hogy a települések ár- és belvízvédelmi szempontból nem tartoznak a veszélyeztetett kategóriákhoz.

1.18.2.1. ÁRVÍZVESZÉLYES TERÜLETEK; 1.18.2.2. BELVÍZVESZÉLYES TERÜLETEK

1.18.2.3. MÉLYFEKVÉSŰ TERÜLETEK

A településeket a nagyvízi meder nem érinti, árvízveszélyeztetés sem várható.

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003.(XII.9.) KvVM-BM együttes rendelet melléklete szerint a települések nem tartoznak a veszélyeztetett besorolásba.

A belvíz-veszélyeztetettséget a felszint elérő, vagy terepszintet meghaladó talajvíz-állás okoz. A belvízveszélyes területekről átfogó felmérést a Pálfi féle belvíz-veszélyeztetettségi térkép rögzíti. A veszélyeztetettség mértéke alapján az érintettséget négy veszélyeztetettségi kategóriába sorolták, az alig veszélyeztetett, a mérsékelten veszélyeztetett, a közepesen veszélyeztetett és az erősen veszélyeztetett kategóriákba, amelyből a településrendezési tervekben csak a közepesen és erősen veszélyeztetett területeket jelölik. Ennek alapján **Ukk, Rigács és Zalamegyyes** község közigazgatási területe belvízzel nem veszélyeztetett.

A településeken vannak mély fekvésű területrészek, amelyek a topográfiai adottságok mellett, a természet alakította mélyvonalak mentén alakultak ki. A mély fekvésű területen, ha rövidebb-hosszabb ideig megmarad a víz, az még nem minősül belvízzel veszélyeztetett területnek, mivel mély fekvésű terület megfelelő vízrendezésével a vízállásossága kezelhető.

1.18.2.4. ÁRVÍZ ÉS BELVÍZVÉDELEM

A 4 települést nagyvízi meder nem érinti, árvízvédelmet nem igényel.

A településen előforduló vízelöntések, vízállások döntő hányada a vízelvezető hálózat kialakításának hiányából, vagy karbantartásának a hiányából származik. Ezeknek az elöntéseknek a kezelése önkormányzati feladat, a szélsőséges csapadékesemény következtében keletkező helyi vízkár elhárítása „árvízi” esemény a helyi katasztrófavédelem feladata.

A hirtelen érkező nagy intenzitású és hosszabb ideig tartó csapadék azonban okozhat helyi vízelöntést, vízkár „árvízi”, „villám-árvízi” eseményt. *A villámárvízi veszélytérkép besorolása szerint **magas kockázatú** a települések veszélyeztetettsége.*

1.18.3. EGYÉB VESZÉLYEZTETETTSÉG

1.18.3.1. KEDVEZŐTLEN MORFOLÓGIAI ADOTTSÁGOK (PL. LEJTÉS, FALSAKADÁS)

A földtani veszélyforrások közötti említés a nyilvántartáson kívül sem történik, ebből eredően katasztrófahelyzet nem keletkezett. A morfológiai adottságokból következően feltehetően a potenciális veszélyeztetettség sem áll fenn. (A témakör egyéb vonatkozásait a 1.18.1.1 - 2. sz. *alfejezetek* ismertetik.)

1.18.3.2. MÉLYSÉGI, MAGASSÁGI KORLÁTOZÁSOK; 1.18.3.3. TEVÉKENYSÉGBŐL ADÓDÓ KORLÁTOZÁSOK

/1.18.3.2./ Mélységi, magassági korlátozások

A település mélységi és magassági korlátozásaira nem terjedt ki az előzetes adatszolgáltatás. Magassági szempontból az általános (országos és nemzetközi) repülésbiztonsági szabályokból adódó épület- és építménymagassági korlátozások érvényesek.

Mélységi korlátozásra vonatkozó paraméterek nincsenek lefektetve, de a bányahatóság és egyéb szervek előzetes adatszolgáltatása sem utalt terepszint alatti, de felszínközeli potenciális elhelyezkedésű veszélyforrásokra.

/1.18.3.3./ Tevékenységből adódó korlátozások

A település területén érvényes illetve érvényesítendő korlátozások részben a közműszolgáltatással összefüggő, részben a területhasználatból eredő biztonsági követelmények:

1/ Közműszolgáltatással és létesítményekkel összefüggő korlátozások:

1. Vízellátás
 - Vízgépészeti létesítmények és műtárgyak területei
 - Vízműkút vízbázisvédelmi védőterületei
2. Szennyvízelvezetés
 - Szennyvízátemelő műtárgyak
3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés
 - Önkormányzati kezelésű csapadékvíz elvezetést szolgáló erek, vízfolyások 3-3 m-es karbantartó sávval
4. Energiaellátás
 - Villamosenergia
 - 22 kV-os gerinc légvezeték elosztóhálózat nyomvonala, külterületen oszloptengelytől mért 7-7 m-es biztonsági övezettel
 - 22/0,4 kV-os transzformátor
 - Földgázellátás
 - Térségi nagyközép-nyomású főelosztóvezeték és 7-7 m-es biztonsági sávja
5. Elektronikus hírközlés
 - Vezeték nélküli elektronikus hírközlési szolgáltatók létesítményei

2/ Területhasználattal összefüggő korlátozások:

- az igazgatási területen lehatárolt ökológiai és (védett) természeti területek használati és védelmi előírásai,
- közúti és vasúti közlekedési területek, nyomvonalak közlekedésbiztonsági előírásai

- ipari tevékenység és szállítás: Ukk Gógánfai határán veszélyes anyagokkal dolgozó üzem működik, az ezzel kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló jogszabályi előírásoknak is meg kell felelni.

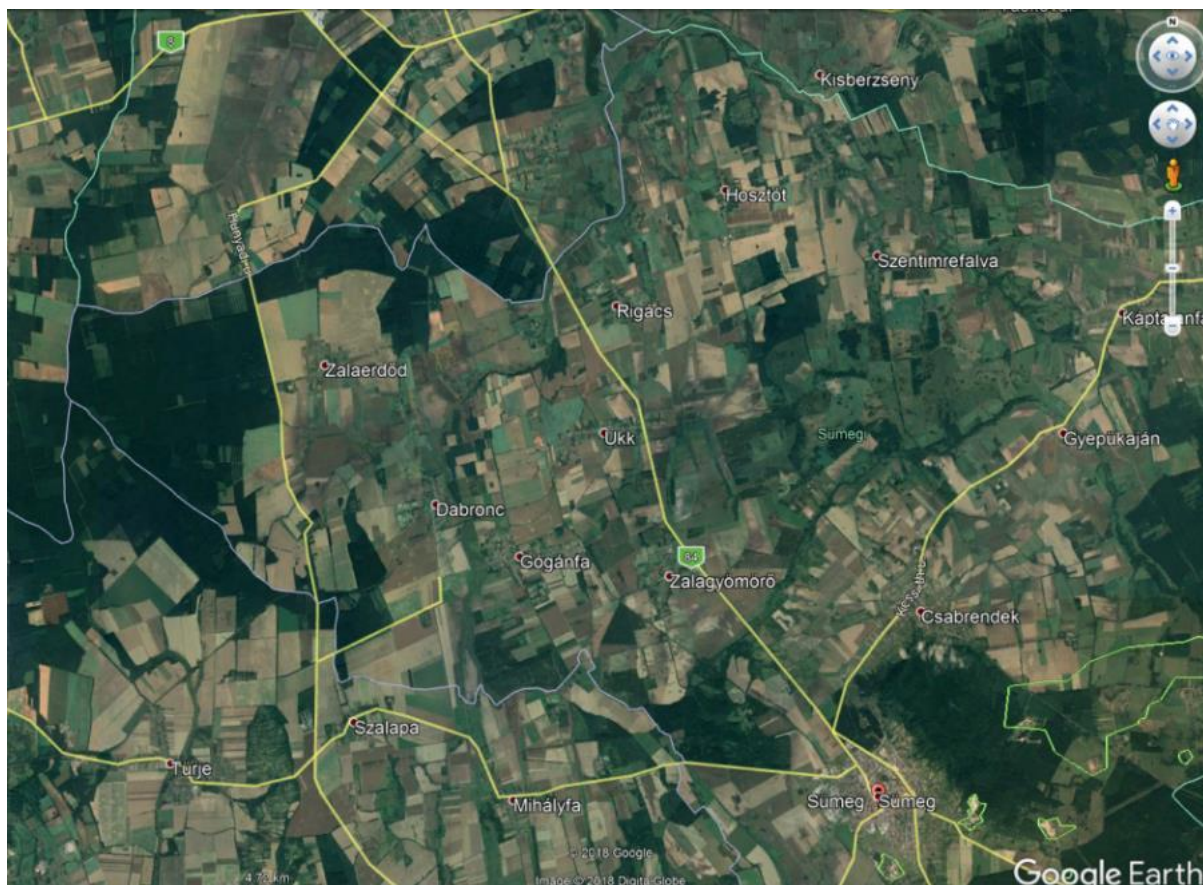
A fentieket összefoglalva – a hivatkozásokat is beleértve - megállapítható, hogy Ukk az első (I.) katasztrófavédelmi osztályba tartozik, a másik két település katasztrófavédelmi szempontból nem tartozik a veszélyeztetett és fokozottan veszélyeztetett kategóriába.

Az elégséges védelmi szint biztosítása érdekében kidolgozott veszélyelhárítási tervvel a polgármesteri hivatalok rendelkeznek.

1.19. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

A területet az OTRT és a megyei Területrendezési Terv *Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete* nem érinti. A térség építőanyagokban és hasznosítható ásványi nyersanyagokban szegény.

Amint az alábbi fotótérképen is látható, a területen bányatelek és megkutatott ásványvagyon területe nem található.

(A kép forrása a *GoogleEarth.com*, kiegészítve a bányászati adatszolgáltatás, zöld kontúrral jelzett bányatelek határvonalaival, - melyek a településcsoport területét nem érintik.)

1.20. TELEPÜLÉSI KLÍMA

A terület klimatikus adottságai közül legjelentősebb befolyásoló tényező a települések táji fekvése, morfológiai adottságai és ezek klímaformáló, befolyásoló szerepe, pozitív hatásai: a folyókörnyéki medence és a dombvidéki perem találkozásából adódó változatos kitétségi viszonyai, a helyi szélcsatornákból és a közeli nagykiterjedésű hegy- és dombvidéki erdőterületekről származó oxigéndús, tiszta, frisslevegő és ennek állandó mozgása, a regionális és helyi szélviszonyok. E pozitív hatást helyenként jelentősen lerontják a közlekedési folyosók illetve a kommunális tevékenység légszennyező hatásai. Ezek úthálózat fejlesztéssel, forgalomszervezési és szabályozási eszközökkel és a lakossági fűtési technológiák, az energiateljesítmény hatékonyságának további korszerűsítésével mérsékelhetők.

A további légszennyező forrásként figyelembe veendő deflációs felületek (szántott, tárcsázott mezőgazdasági területek, földutak, valamint anyagdepók), ezek csökkentése és növényzettel való minél nagyobb arányú lefedése a helyi klímát is javítja.

A településen működő kisebb gazdasági, és egyéb településüzemeltetési telephelyeknek, szolgáltató és mezőgazdasági telephelyeknek normál üzemmenet szerint nincs jelentős környezetszennyező, helyi klímát befolyásoló hatása, esetleges havária esetén fordulhat elő ideiglenesen a helyi légköri viszonyokat is befolyásoló, beavatkozást igénylő szituáció.

A területen meteorológiai megfigyelőállomás nem működik, konkrét helyi mérési adatok állnak rendelkezésre (a kistáji adatokat a természeti adottságokról szóló fejezet ismerteti).

A terület klímaállapota összességében kedvezőnek minősíthető. Helyi szinten különbségek állapíthatók meg a különböző ökológiai adottságú, akár szomszédos települések klímajellemzői között is, a sűrűbben beépített, magasabb burkolati aránnyal rendelkező és járműforgalommal erősebben terhelt területek és a lazábban beépített, kevésbé terhelt folyó- és erdőközeli perifériák között, ez utóbbiak javára.

A jövőben a települési mikroklíma helyi javításához a terület zöldfelületi intenzitásának, biológiai aktivitásának növelésével lehet hozzájárulni, a szennyezések elkerülése mellett. A fentiekben túl fontos a belterületek zöldfelületi arányának és a területek biológiai aktivitásának növelése, az utcák, terek és telkek fásítása, a külterületeken a vizek és vízpartok, az ehhez kapcsolódó természetközeli növényzet védelme és a tájfasítás hiányzó elemeinek pótlása.

A biológiailag aktív felületek megőrzése és lehetőség szerinti növelése nem csak természetvédelmi és települési környezetvédelmi szempontból fontos, hanem általános környezeti – ökológia hatásai is kedvezőek, a szélsőségeket kiegyenlítő hatásúak, a helyi klímát pozitív irányban befolyásoló tényezők.

HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

1.21. A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE

A három, egymással szomszédos település a Közép-dunántúli Régióban, Veszprém megye nyugati szélén, a Bakony és Marcal-medence határán helyezkedik el, Sümegtől ~északi irányban, a 84. sz. főút mentén, illetve attól keletre helyezkedik el. Rigács és Zalameggyes települések északi határa egyben Vas valamint Veszprém megye határa is.

A Balaton északi partjától 45-50 km-re és Budapesttől ~185 km-re nyugatra fekvő kistelepülések a Sümegi járáshoz, valamint a Gógánfai Önkormányzati Társuláshoz és a Gógánfai Körjegyzőséghez tartoznak.

A terület Budapest felől a 8. számú főútról vagy a 71. sz. főútról való leágazással érhető el, egyéb irányokból pedig a 84. sz. főúton keresztül, amely az Önkormányzati Társuláshoz tartozó településcsoporton áthalad és annak közúti közlekedési főtengelye. Erre kapcsolódnak több csomóponton illetve útsatlakozással – közvetlenül vagy közvetve - az egyes községekbe vezető mellékutak.

A térség vasúton is elérhető a Balatonszentgyörgy – Tapolca – Ukk – Celldömölk és a Boba – Ukk – Zalaegerszeg vonalakon. Az ukki vasúti csomópont a terület súlypontjában található, Rigács település saját vasúti megállóval is rendelkezik.

A települések a járás északról Vas megyével határos pereméhez tartozó részén fekszenek, felszínük, domborzatuk síkvidéki jellegű, klímájuk mérsékeltén száraz. A települések a Marcal-völgytől keletre, a földrajzi tájtagolás szerint a *Marcal-völgy* és a *Pápa-Devecseri-sík* találkozási zónájában helyezkednek el, - környezetében is jellemzően síkvidéki kistájak találhatók.

Ukk, Rigács és Zalameggyes települések regionális helyzetét illetően mindenképp a Közép-dunántúli Régióhoz való tartozás a meghatározó, mivel azonban a Sümegi járás helyzete a térség földrajzi elhelyezkedését tekintve a régió nyugati-délnyugati végeit jelenti, Ukk, Rigács és Zalameggyes a Nyugat-Dunántúlhoz is kötődik – nemcsak annak közelsége okán, hanem a települések egykori más megyéhez való tartozása miatt is. E kötődés többek közt a közlekedési és a gazdasági kapcsolatokban, a munkaerőpiacon is érzékelhető.

Ezen túlmenően Ukk, Rigács és Zalameggyes a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet viszonylagos közelségében (~50 km-es hatósugarú háttérzónáján belül) elhelyezkedő községek is. A Balaton és környéke Budapest mellett az ország turisztikailag leglátogatottabb területe, így a három községnek elvileg a Balatoni régióhoz fűződő kapcsolata előnyöket jelenthetne a települések számára, de ezek a kapcsolatok jelenleg nem aktívak, elméleti potenciálként viszont feltétlenül említendő, mivel a 84.sz. főút és a Tapolca - Balatonszentgyörgy vasútvonal révén közvetlen kapcsolatuk biztosított, kedvező elérhetőségi paraméterekkel.

Emellett érzékelhető a Közép-dunántúli régió hatásának csökkenése, illetve a turisztikai szempontból ugyancsak jelentős Nyugat-dunántúli régió hatásainak erősödése is a településeken.

Az **Ukk község** településszerkezetét meghatározó fő elemek:

- közvetlen kapcsolat a 84. sz. főúttal és a rá merőleges helyi főutca (Kossuth u.) nyomvonala és elágazása (Széchenyi u.), - a 84. sz. út kettéosztja a közigazgatási területet;
- külpontos elhelyezkedésű, hosszanti kiterjedésű, alapvetően „egyutcs” karakterű belterület;
- szolid déli irányú lakóterületi terjeszkedés a 7337. j. kivezető út egyik oldalán;
- a település beépítésre szánt területének lineáris jellege, viszonylagos homogenitása;
- a szolgáltatási és ellátási funkciókat befogadó településközponti terület laza szerkezete, a vegyes és intézményi területek központi elhelyezkedése;
- a nyugati közigazgatási határon haladó vasútvonal és csomópont; a személy- és teherpályaudvarral, - a vasútállomás /és a Gógánfai megállóhely/ külpontos elhelyezkedése,
- új (kereskedelmi és szolgáltató) gazdasági területek a település szélein a jó közlekedési kapcsolatra építve (84. sz. út; vasút);
- sajátos funkció befogadására alkalmas különleges területek kis száma és területe;
- belterületi közpark és egyéb zöldterületek kis száma és elhelyezkedése;

- a mezőgazdasági területek táblaszerkezete, - a gyepek, fás legelők magas aránya;
- a külterületi kisvízfolyások, vízelvezető árokrendszer;
- az erdőterületek magasabb aránya, sajátos szerkezete és egyenlőtlen területi elhelyezkedése.
- a vasúti csomópont nyugati oldalán – Gógánfai igazgatási területen – fekvő *ipari park* közelsége és hatásai.

Közlekedési szempontból kedvező helyzetben van, vasúton is megközelíthető. Településszerkezetében fontos szerepet játszik a 84.számú főút, a vele közel párhuzamos vasútvonal, a kettőt összekötő 73327 jelű feltáró út, amely egyben települési főutca (Kossuth u.). A település másik közúti gerincét a 7337. j. ök. út (Széchenyi utca) adja, amely a Gógánfai új körforgalomra köt ki. A külterületen rövid szakaszon áthalad a Rigácsi (73172) út is.

A község síkvidéki jellegű, területe alaprajzi és domborzati szempontból sem tagolt. A külterület nagyrésze mezőgazdasági művelés alatt áll, dűlőrendszere, táblakiosztása szabályos derékszögű elrendezésű. Táji-természeti értékekben gazdagabb, mélyebb fekvésű részei a külterület déli részére esnek. A község a Marcal vízrendszerén belül helyezkedik el, területén két mellékág (Bertényi-ág, Nyírjes-ág) található és több vízelvezető, lecsapoló árok.

A Rigács község településszerkezetét meghatározó fő elemek:

- a külterületet ÉNY-DK irányba átmetsző 84. sz. országos főút
- a külterületen, a keleti határához közel, észak-déli irányban áthaladó Bajánsenye–Zalaegerszeg–Ukk–Boba vasúti nyomvonal;
- a település belterületét feltáró Kossuth utca (73172. j. út), és a Petőfi S. utca (73169. j.) amelyek bekötnek a 84. sz. útra;
- a főutca északi és déli végénél található útelágazások;
- a település beépítésre szánt területe/belterülete, ahol a jellemző területhasználati módok:
 - lakóterületek, jellemzően falusias beépítéssel;
 - a településközponti vegyes területek,
 - ipari gazdasági/szolgáltató területek
- a külterületek meghatározó területhasználatai: mezőgazdasági és erdőterületek valamint természetközeli területek;
- vízgazdálkodási területek (folyóvizek medre és parti sávjának övezete);
- zöldterületek (közparkok, sportterület);
- beépítésre nem szánt/különleges terület (temető) településszéli elhelyezkedése.

A település hossz tengelye a Kossuth L. utca, amely északon kettéágazik, és 73172 j. útként a Marcalon átkelve csatlakozik a 84. sz. főútra. Déli végpontja Ukk határában ugyancsak a 84. sz. útra köt ki, a Bertényi árkot keresztezve. A településnek a főúttal további két másik közvetlen közúti kapcsolata is van, ezek közül a Petőfi S. utcát szükséges kiemelni, amely a község kereszt tengelye is, és 73169. j. útként Megyerre megy, a rigácsi vasútállomást érintve, amely központjától nyugatra van, kb.1,5 km-re.

A Zalamegyes község településszerkezetét meghatározó fő elemek:

- Kis kiterjedésű és sajátos alakú igazgatási terület, kis belterület és lakóterületek,
- A település beépítésre szánt területének homogenitása, viszonylagos tagolatlansága,
- A 73171. j. ök. út és a kapcsolódó helyi úthálózati elemek nyomvonalai,
- Szolgáltatási és ellátási funkciókat befogadó településközponti vegyes területek hiánya, az intézmények kis száma és elszórt elhelyezkedése,
- Ipari területek hiánya, kereskedelmi és szolgáltató gazdasági területek alacsony részesedése,
- Sajátos funkció befogadására alkalmas különleges területek csekély száma és kiterjedése, a temető külterületi elhelyezkedése,
- Belterületi közpark és egyéb zöldterületek hiánya,
- A mezőgazdasági területek elhelyezkedése, táblaszerkezete, a gyepek viszonylag magas aránya, a természetközeli területek előfordulása,
- Az erdőterületek alacsony aránya, és hátrányos területi szerkezete,
- A külterületet határoló Marcal-patak, a vízelvezető árokrendszer;
- Külterületi dűlőrendszer, földutak, fasorok rendszere.

A község síkvidéki jellegű, területe alaprajzi és domborzati szempontból sem tagolt. A település belterülete külpontos elhelyezkedésű, az igazgatási terület észak - északnyugati részén fekszik. A térséget feltáró főút és vasútvonal, amelyek a jelentősebb fejlesztési energiákat is közvetítik, elkerülik Zalamegyest. A község közlekedési szempontból viszonylag kedvezőtlen helyzetben van, csak egy gyenge minőségű közúton közelíthető meg.

HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

1.22. A TELEPÜLÉS ÉS KÖRNYEZETÉNEK FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ KÜLSŐ ÉS BELSŐ TÉNYEZŐK ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉSE

1.22.1. A FOLYAMATOK ÉRTÉKELÉSE

Ukk

A település területe 13,87 km², lakónépessége 314 fő (2018), a népsűrűsége ezáltal 23 fő/km², ami az országos átlag – 106 fő/ km² – érték egyötödét teszi ki.

A lakónépesség alakulása az elmúlt 18 év távlatában – kisebb ingadozásokat leszámítva - összességében csökkenő. Az első évtizedben nagyobb mértékben csökkent a népesség, 365-ről 301 főre. 2011 és 2018 között a csökkenés üteme jóval visszafogottabb volt az előző időszakénál.

Sajátossága, hogy a kistérség logisztikai szempontból kiemelt jelentőségű települése, a közigazgatási területének nyugati határán található vasúti csomópontnak („ukki elágazás”) köszönhetően. Ennek gazdaságfejlesztő hatása érvényesül a vizsgált településcsoportban is, azonban megjegyzendő, hogy a csomópontra települt ipari park nem Ukk, hanem a közvetlenül határos Gógánfa igazgatási területén épült.

A másik, szerkezeti szempontból kedvezőtlen adottság, hogy a vasúti és a közúti fővonal – a kistérség gépjárműforgalmi gerincét képező 84.sz. főút - az ukki belterület két végpontjának környezetében halad át, közvetlenül nem érintkezik, nem képez csomópontot (a közúti összeköttetés ugyan megvan, de egy kedvezőtlen, hosszanti átkelés szakaszként, amely logisztikai célokra, teherszállításra alkalmatlan).

A település külterületének két egymástól eltérő jellegű északi és déli része az intenzív mezőgazdálkodásra (északon), valamint (délen) az erdő-és gyepgazdálkodásra, az agrárerdészeti tevékenységre, valamint a táji-természeti értékvédelem fenntartására alkalmas.

Rigács

A település területe 6,17 km², lakónépessége 183 fő (2018), a népsűrűsége ezáltal 30 fő/km², ami az országos átlag – 106 fő/ km² – érték alig 30 százalékát teszi ki.

A lakónépesség alakulása az elmúlt 18 év távlatában – kisebb ingadozásokat leszámítva - összességében stagnáló, mely szinte egyedülálló a térség csökkenő népességű települései között.

A község iparterülettel nem és egyéb termelő telephelyekkel is csak kis számban rendelkezik, de elvileg kedvező fejlesztési adottságokkal bír a 84.sz. főút irányában.

A helyi gazdaság vezető ágazata a mezőgazdálkodás, amely a jelenlegi monoton szántóföldi művelés mellett fejleszthető lenne, intenzívebb (kertgazdálkodási) és speciális (pl. ökológiai és biogazdálkodási) irányban is, valamint a telephelyi gazdasági – szolgáltató tevékenységek. A foglalkoztatási helyzet javításához azonban szükséges a község jó közúthálózati kapcsolatainak jobb kihasználása is.

Zalamegyyes

A település területe 2,56 km², lakónépessége 38 fő (2018), a népsűrűsége ezáltal kevesebb mint 15 fő/km², ami töredéke az országos átlag – 106 fő/ km² – értékének.

A lakónépesség alakulása az elmúlt 18 év távlatában összességében jelentősen csökkenő tendenciát mutat, melynek során a település lakónépessége pontosan egyharmadával(!) csökkent 2001 és 2018 között. A népességszám alakulása kettősséget tükröz. Az időszak első felében még kismértékű növekedés volt megfigyelhető 2010-ig, ám ettől kezdve erőteljesen fogy a népesség.

A község iparterülettel nem és egyéb termelő telephelyekkel is csak egy területen rendelkezik. Ennek fejlesztése lehetséges és tervezett kapcsolódva a meglévő és kijelölt gazdasági célú területhez. Ezen túl a helyi gazdaság vezető ágazata a mezőgazdálkodás, amely a jelenlegi monoton szántóföldi művelés mellett fejleszthető lenne, intenzívebb (kertgazdálkodási) és speciális (pl. ökológiai és biogazdálkodási) irányban is, - hasonlóan a rigácsi lehetőségekhez.

Mind a három község rendelkezik közvetlen közúti (fő- és mellékúti) kapcsolattal, Ukk és Rigács vasúti kapcsolattal is.

A településeken 2017-ben jelenlévő nemzetgazdasági ágazatok: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás (és a halászat csak nyomokban); építőipar; kereskedelem, gépjárműjavítás; szállítás, raktározás; szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás; információ, kommunikáció; ingatlanügyletek; oktatás; humán-egészségügyi, szociális ellátás; művészet, szórakoztatás, szabadidő; turisztikai, közigazgatási és egyéb szolgáltatások.

A három település gazdaságszerkezete eltérő képet mutat, elsősorban a fent említett gazdasági funkcióknak és hasznosítható helyi adottságaiknak következtében.

A Balaton, valamint Sümeg viszonylagos közelsége gazdasági értelemben, a foglalkoztatás szempontjából és a potenciális vendégforgalom szempontjából egyaránt fontos tényező lehetne a helyi gazdaságban, de ennek hatásai még nem érzékelhetők, illetve nincsenek kiaknázva. A községek gazdasági fejlődésében, a fent említett gazdasági tevékenységeken túl, meghatározó szerepe van a mezőgazdasági vállalkozásoknak a többi ágazathoz képest. Emellett az egyéb, pl. a turisztikai és más tercier szolgáltatások jelentősége még alárendelt a kistérségben, de Ukk és a Kisfalvak területén is adóttak a speciális turisztikai potenciál (ökoturizmus, falusi turizmus) kihasználásának, illetve kialakításának lehetőségei.

A községek településszerkezetének alakításakor mind a fejlesztési elképzelések, mind a rendezési javaslatok kidolgozása és azok érvényesítése során azoknak a megoldásoknak kell prioritást adni, amelyek hozzásegítenek a fenntartható szerkezet, a nyugalmas és rendezett, falusias karaktert nyújtó település, mint távlati fejlesztési cél eléréséhez.

A településközpontok alakításakor, fejlesztésekor azokat a megoldásokat kell előnyben részesíteni, amelyek a településközpont színesebbé, látványosabbá, karakteresebbé tételét segítik elő, amelynek révén a községközpont valódi közösségi térré alakulhat, valamint az egyes községek speciális adottságú fejlesztési területei színvonalasan kialakíthatók. A településszerkezeti és a szabályozási terv ezen a téren jobbra csak közvetett eszközökkel rendelkezik, elsősorban a központfejlesztés keretfeltételeit teremtheti meg. A településrendezési mélységben is kezelhető elemeket a szabályozási terv kidolgozásakor figyelembe kell venni.

1.22.2. A TELEPÜLÉSEK ÉS KÖRNYEZETÜK FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ KÜLSŐ ÉS BELSŐ TÉNYEZŐK ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉSE

Ukk, Rigács és Zalamegyyes település Veszprém megye délnyugati részén, a Marcal-folyó völgyében fekszik. A települések a Sümegi járásba tartoznak, ami ugyan nem része, de *határos a Balaton Kiemelt Üdülőkörzettel*. A három település a 84. sz. (és közvetve a 8. sz.) főút révén Vas megye jelentősebb és közelebbi foglalkoztató központjai (Sárvár, Celldömölk, Jánosháza) felé, a vasútvonala révén Tapolca, Celldömölk és Zalaegerszeg irányába is intenzívebb kapcsolattal rendelkezik, mint a járás déli települései. Másfelől a Balaton térsége is fontos munkaerő felvevő (Keszthely, Hévíz, Tapolca, Balatonpart), és a három település is részesülhet a Balaton közelségének előnyeiből a turizmus révén. További munkalehetőséget Sümeg, illetve távolabbi, de elérhető kis- és középvárosok biztosítanak.

A települések gazdasági életének befolyásoló tényezője, hogy az aktív munkavállaló körű népesség jelentős hányada – napi rendszerességgel - ingázni kényszerül. Emellett a gazdasági lehetőségek szempontjából hátrányos, hogy magas a fiatalok elvándorlásának aránya. A települések gazdasági fejlődését némileg periférikus helyzetük is hátráltatja. A településeken a helyi vállalkozások jelentik a fő támaszkodási pontot gazdasági pozíciójuk javításában, de a vállalkozások jelentős tökehiánya miatt ez egyelőre nehézkes. A településeken a mezőgazdasági vállalkozások dominanciája jelentős, a mezőgazdálkodás minőségi és speciális formának fejlesztési lehetőségeit is meg kell találni.

A térség alapvetően megőrizte természeti környezetét, táji karakterét, értékeit, ezáltal nagy ökoturisztikai potenciállal is rendelkezik.

Ukk turisztikai jelentősége valamelyest kiemelkedik, elsősorban rendezvényeinek köszönhetően.

Zalaegerszeg, a Vas megyei városok, Sümeg valamint a Balaton közelsége gazdasági értelemben, a foglalkoztatás szempontjából és a potenciális vendégforgalom szempontjából egyaránt fontos tényező a helyi gazdaságban. Mindhárom település gazdasági fejlődésében meghatározó szerepe van a mezőgazdasági vállalkozásoknak, melyek a legnagyobb arányban vannak jelen a többi ágazathoz képest.

1.23. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRESZEK

1.23.1 A TELEPÜLÉSRESZEK KIJELÖLÉSE

A települések nagyságrendje, viszonylagos településmorfológiai homogenitása nem indokolja eltérő karakterű, tradíciójú és funkciójú településrészek meghatározását. Települési szempontból mind a három község általános esetben egy-egy fejlesztési és rendezési egységnek tekintendő.

A településcsoportban általános, hogy a települések egyes részei nem rendelkeznek önálló, gyökeresen eltérő jellemzőkkel. Szuverén településrészek külön kijelölésére, lehatárolásra nincs szükség, mivel a történetileg kialakult és meghatározott települési egységek szerves egységet képeznek és az ehhez kapcsolódó újabb keletű fejlesztések (pl. gazdasági telephelyek) nem képeznek önálló településszerkezeti egységet, értelemszerű területfelhasználási – övezeti elkülönítésükön túl.

Megállapítható, hogy az egyes területfelhasználási jellemzők kiterjedése és koncentrációja alapján indokolt ugyan a differenciált övezeti rendszer alkalmazása, de ezek általában nem köthetők településrész szintű területegységekhez.

A kivételként, speciális esetként meghatározható a Ukki déli külterületi „településrész” – jellemzően mélyfekvésű, a múltban lecsapolt és „vízrendezett” terület -, amely gyeperdőgazdasági, valamint agrárerdészeti hasznosításra alkalmas, a természetközeli területek magas aránya mellett. Ennek a területegységnek egyik fejlesztési lehetősége lehet a táji adottságokhoz illő ökoturisztikai hasznosítási formák megtalálása.

1.23.2. SZEGREGÁLT VAGY SZEGREGÁCIÓVAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, TÉRKÉPI ÁBRÁZOLÁSA ÉS HELYZETELEMZÉSE

A településrendezés során figyelemmel kell lenni arra, hogy a rendezés az érintett lakosság életkörülményeiben, értékrendjében és szociális helyzetében hátrányos következményekkel ne járjon. Ennek érdekében biztosítani kell az emberhez méltó környezet folyamatos alakítását, értékeinek védelmét.

Szegregált lakóterületnek minősül, ha, az egyes védett tulajdonságokkal rendelkező csoportok (főleg etnikai csoportok tagjai) egy adott településrészen belül elkülönülnek.

Az antiszegregációs terv elkészítéséhez kidolgozott útmutató szerint szegregátum az a településrész, ahol az alacsony státuszú lakosság – az aktív korú népességben belül a legfeljebb 8 osztályos iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők – aránya meghaladja az 50%-ot.

A vizsgált településeken szegregátumok, telepek kialakulása nem jellemző, tehát mint társadalmi probléma csak kisebb területeken – nem településrész, hanem csak néhány telek nagyságrendben - jelentkezik. A vizsgálatok alapján nem határolhatók le ilyen leszakadó terület egységek a három településen.

1.23.3. EGYÉB SZEMPONTBÓL BEAVATKOZÁST IGÉNYLŐ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, TÉRKÉPI ÁBRÁZOLÁSA ÉS HELYZETELEMZÉSE

Egyéb szempontok alapján sem határozhatók meg speciális beavatkozást igénylő, *fizikailag lehatárolható községi területek, településrészek*, azonban e településeken is jelen vannak a község különböző problémái, *társadalmi területei*, amelyek kezelést, beavatkozást igényelnek.

A települések az önkormányzati döntésekbe igyekeznek bevonni a civil szerveződéseket, mivel azon túl, hogy a civil szervezetekkel való együttműködés gazdagítja a község életét, szuverén fejlesztési erővé is válhat az összehangolt szándékok, fejlesztési vagy éppen megőrzési akarat és cselekvési potenciál révén. A helyi civil szervezetek tevékenységeikkel hozzájárulhatnak az esélyegyenlőség

szempontjából releváns célcsoportokhoz kapcsolódó esélyegyenlőségi feladatok ellátásához is. Kezdve az időskorúak kulturálódásától, a hagyományőrzésen át, egészen a lakosság egészséges életmódjának megtartásához szükséges sportolási és egyéb (pl. biogazdálkodási) lehetőségekig.

Önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak ellátása során számíthat és építhet is a civil szervezetek közreműködésére. A közfeladatellátás civil szervezetekkel való együttműködés útján történő megvalósulását erősíti, hogy néhány jelentős, az önkormányzatok feladatait meghatározó törvény kifejezetten ajánlja a szerződéses feladatellátást.

E három településen azonban a civil szervezetek kevésbé vannak jelen, az aktív lakossági részvétel nem jellemző. A településeken működő helyi, térségi közösség életében fontosabb, jelentősebb civil szervezetekről, szerveződésekéről nincs információ, de ötlet szinten már felmerült több önszerveződési lehetőség, együttműködési szándék, amelyek kellő menedzselés mellett a helyi társadalom szervezeti formát is öltő katalizátoraivá fejlődhetnek. Ebben is segítséget nyújthat a regionális, Éltető Balaton-felvidékért Egyesület, amely a járásban, itt mind a 11 településen – így e három településen is – tevékenykedik.

A fenti listából is egyértelmű, hogy még jelentős lehetőségek állnak nyitva a civil kezdeményezésekhez és ezek szervezeti keretekbe foglalásához.

Az „egyéb szempontokból” fontos és szükséges beavatkozások a jövőben is a helyi társadalom bevonásával, többségének egyetértésével és aktív közreműködésével lehet hatékony és eredményes.